

Східний апеляційний
господарський суд

Заходи забезпечення позову в господарському процесі

Зміст

Вступ.....	3
Форма та зміст заяви про забезпечення позову	4
Види, підстави забезпечення позову	7
Вжиття заходів забезпечення позову шляхом накладення арешту на майно, грошові кошти відповідача та заборони вчиняти дії щодо спірного нерухомого майна, пов'язані з його державною реєстрацією	9
Вжиття заходів забезпечення позову шляхом заборони вчинення певних дій ..	24
Вжиття заходів забезпечення позову шляхом заборони вчинення дій, спрямованих на припинення електропостачання	29
Вжиття заходів забезпечення позову шляхом заборони відчуження нерухомого майна, заборони державним реєстраторам вчиняти реєстраційні дії щодо спірного нерухомого майна.....	36
Вжиття заходів забезпечення позову шляхом заборони відчуження земельної ділянки, підписання договору оренди земельної ділянки.....	38
Застосування заходів забезпечення позову шляхом зупинення стягнення на підставі виконавчого документа або іншого документа, за яким стягнення здійснюється у безспірному порядку	42
Застосування заходів забезпечення позову шляхом зупинення продажу майна, якщо подано позов про визнання права власності на це майно, або про виключення його з опису і про зняття з нього арешту.....	43
Заміна одного заходу забезпечення позову іншим	47
Порядок скасування заходів забезпечення позову	48
Зустрічне забезпечення.....	51
Процесуальні питання, пов'язані з забезпеченням виконання рішення.....	58

Вступ

Інститут забезпечення позову в правовій системі є важливим механізмом, який покликаний гарантувати, у суворій відповідності до закону та за наявності безумовних фактичних підстав, виконання майбутнього рішення суду, ефективний захист або поновлення порушених чи оспорюваних прав та інтересів сторін у судових процесах.

У Рішенні від 31 травня 2011 року № 4-рп/2011 Конституційний Суд України зазначив, що з метою гарантування виконання рішення суду в разі задоволення позовних вимог у процесуальних законах України передбачено інститут забезпечення позову (абзац п'ятий пункту 4 мотивувальної частини). Вказаний інститут є елементом права на судовий захист і спрямований на те, щоб не допустити незворотності певних наслідків відповідних дій щодо відновлення порушеного права. Він віднесений до механізму захисту прав і свобод людини, зокрема в судовому порядку, і є гарантією їх захисту та відновлення, а отже, елементом правосуддя.

Таким чином, забезпечення позову вживається у випадку, якщо позивач має побоювання, які викликані тим, що відповідачем протягом розгляду справи по суті буде вчинено дії, що призведуть до неможливості виконання рішення суду в разі ухвалення судом рішення про задоволенні позовних вимог.

Різноманітність видів забезпечення позову визначається складністю та численністю правовідносин, до яких вступають учасники судового процесу. Кожен окремий вид забезпечення позову певною мірою відображає специфіку відповідних правовідносин.

Велика Палата Верховного Суду в постанові від 24.04.2024 у справі № 754/5683/22 дійшла висновку, що як характер спору (майновий або немайновий), так і те, чи підлягає судове рішення у конкретній справі примусовому виконанню, не мають вирішального значення при дослідженні судом питання про наявність підстав для вжиття заходів забезпечення позову.

Обранням належного заходу забезпечення позову дотримується принцип співвіднесення виду заходу забезпечення позову із вимогами позивача, чим врешті досягаються: збалансованість інтересів сторін та інших учасників судового процесу під час вирішення спору, фактичне виконання судового рішення в разі задоволення позову та, як наслідок, ефективний захист або поновлення порушених чи оспорюваних прав або інтересів позивача без порушення або безпідставного обмеження при цьому прав та охоронюваних інтересів інших учасників справи.

Ключовим є встановлення судом: 1) наявності спору між сторонами; 2) ризику незабезпечення ефективного захисту порушених прав позивача, який може проявлятися як через вплив на виконувальність рішення суду у конкретній справі, так і шляхом перешкоджання поновленню порушених чи оспорюваних прав позивача, за захистом яких він звернувся до суду; 3) співмірності обраного позивачем виду забезпечення позову з пред'явленими позовними вимогами та 4) дійсної мети звернення особи до суду із заявою про забезпечення позову, зокрема, чи не є таке звернення спрямованим на зловживання учасником справи своїми правами.

Тобто метою заходу забезпечення є підтримання status quo, поки суд не визначиться щодо виправданості цього заходу. Тимчасовий захід спрямований на те, щоб протягом судового розгляду щодо суті спору суд залишався в змозі розглянути позов заявника за звичайною процедурою. Тимчасові забезпечувальні заходи мають на меті забезпечити протягом розгляду продовження існування стану, який є предметом спору (див. *mutatis mutandis* рішення ЄСПЛ у справі «Кюблер проти Німеччини»).

Підсумовуючи вищенаведене, слід зазначити, що інститут забезпечення позову є однією з гарантій захисту прав, свобод та законних інтересів позивачів у господарському процесі, механізмом, який покликаний забезпечити реальне та неухильне виконання судового рішення, прийнятого в господарській справі.

Пропонуємо до уваги аналіз судової практики застосування заходів забезпечення позову в господарському процесі у справах, розглянутих судами Східного апеляційного округу протягом 2024 року (далі - Аналіз).

При підготовці матеріалів Аналізу використано судову практику місцевих господарських судів Донецької, Луганської, Полтавської та Харківської областей, Східного апеляційного господарського суду та суду касаційної інстанції.

Форма та зміст заяви про забезпечення позову

Вимоги до форми та змісту заяви про забезпечення позову встановлені ст. 139 ГПК України. Відповідно до частини 7 ст. 140 ГПК України суд, встановивши, що заяву про забезпечення позову подано без додержання вимог ст. 139 цього Кодексу, повертає її заявнику, про що постановляє ухвалу.

Господарські суди повертали заяви про забезпечення позову, подані до пред'явлення позовної заяви, у разі недотримання заявниками вимог ч.2 ст.139 ГПК України, якою передбачено, що в такій заяві слід зазначити відомості про інших осіб, які можуть отримати статус учасника справи.

У справі № 898з-24 СГК «ЕКПАЖ» звернувся до Господарського суду Харківської області із заявою про забезпечення позову до пред'явлення позовної заяви, в якій просив суд вжити заходи забезпечення майбутнього позову. Заявник, обґрунтовуючи необхідність вжиття заходів забезпечення майбутнього позову, просив забезпечити позовну заяву СГК «ЕКПАЖ» про визнання неправомірним рішення загальних зборів членів СГК ЕКПАЖ від 11.08.2024 та скасування відповідної реєстраційної дії, якою до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань МЮУ були внесені відомості про керівника СГК «ЕКПАЖ» та голову комісії з припинення СГК «ЕКПАЖ» шляхом накладення заборони державним реєстраторам будь-яких органів (місцевого самоврядування, виконавчих комітетів, місцевих державних адміністрацій, акредитованих підприємств, Міністерства юстиції України), а також нотаріусам та особам, уповноваженим на виконання функцій державних реєстраторів, які мають відповідні повноваження щодо внесення відомостей та/або змін до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, проводити наступні реєстраційні дії відносно юридичної особи СГК «ЕКПАЖ»: внесення змін до відомостей про керівника юридичної особи СГК «ЕКПАЖ», внесення змін до відомостей стосовно голови комісії з припинення СГК «ЕКПАЖ».

В обґрунтування поданої заяви заявник посилався на те, що ОСОБА_1 на момент подання заяви про забезпечення позову був керівником СГК «ЕКПАЖ», мав намір звернутися до Господарського суду Харківської області з позовною заявою про визнання неправомірним рішення загальних зборів членів СГК «ЕКПАЖ» від 11.08.2024 та скасування відповідної реєстраційної дії, якою на підставі такого рішення загальних зборів до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань МЮУ були внесені зміни до відомостей про керівника СГК «ЕКПАЖ» та голову комісії з припинення СГК «ЕКПАЖ».

У заяві зазначено, що особами, які можуть отримати статус учасника справи, є: позивачі - ОСОБА_1 та ОСОБА_2; перший відповідач - СГК «ЕКПАЖ»; другий відповідач, який є органом державної реєстрації (державний реєстратор).

Ухвалою Господарського суду Харківської області від 12.08.2024 заяву СГК «ЕКПАЖ» про забезпечення позову до пред'явлення позовної заяви повернуто заявнику на підставі частини 7 ст. 140 ГПК України, оскільки заявником не дотримано імперативних вимог, які передбачено ст. 139 ГПК України.

Судом встановлено, що заява СГК «ЕКПАЖ» про забезпечення позову до пред'явлення позовної заяви всупереч вимогам частини 2 ст. 139 ГПК України не містила відомостей (повне найменування (для юридичних осіб) або ім'я (прізвище, ім'я та по батькові)

(для фізичних осіб) інших осіб, які можуть отримати статус учасника справи, їх місцезнаходження (для юридичних осіб) або місце проживання чи перебування (для фізичних осіб), поштові індекси, ідентифікаційний код юридичної особи в Єдиному державному реєстрі підприємств і організацій України, реєстраційний номер облікової картки платника податків (для фізичних осіб) за його наявності або номер і серія паспорта для фізичних осіб - громадян України, відомі номери засобів зв'язку та адреси електронної пошти). Також суд вказав, що заявник взагалі не визначив другого відповідача, лише вказавши про те, що другий відповідач є органом державної реєстрації (державний реєстратор) та спрогнозувати його є неможливим.

Також суд звернув увагу, що СГК «ЕКПАЖ» не може бути одночасно позивачем та відповідачем у справі.

Заяви про забезпечення позову, подані після звернення з позовною заявою, згідно з висновками судів, підлягали поверненню у разі закриття провадження у справі на підставі п. 1 ч. 1 ст. 231 ГПК України.

У справі № 922/4813/23 ТОВ «КОФКО Агрі Ресорсіз Україна» звернулося до Господарського суду Харківської області з позовної заявою до Громадської організації «НОН-СТОП», ФО про спростування недостовірної інформації стосовно позивача.

16.01.2024 ТОВ «КОФКО Агрі Ресорсіз Україна» до Господарського суду Харківської області було подано заяву про забезпечення позову, в якій заявник просив суд вжити заходи забезпечення позову та заборонити Громадській організації «НОН-СТОП» та ФО вчиняти дії щодо розповсюдження в будь-якій формі в будь-яких засобах масової інформації та на будь-яких Інтернет-ресурсах (в тому числі, але не виключно в соціальних мережах «Facebook», «Instagram», «Viber», застосунку «ТікТок», відеоресурсі «YouTube») будь-якої інформації про ТОВ «КОФКО Агрі Ресорсіз Україна» до моменту набрання законної сили рішенням суду у справі.

Ухвалою Господарського суду Харківської області від 18.01.2024 заяву ТОВ «КОФКО Агрі Ресорсіз Україна» про забезпечення позову повернуто заявнику.

Господарським судом встановлено, що ухвалою Господарського суду Харківської області від 17.01.2024 провадження у справі №922/4813/23 закрито на підставі п. 1 ч. 1 ст. 231 ГПК України, оскільки спір у даній справі, з огляду на суб'єктний склад учасників спору, відноситься до юрисдикції місцевого загального суду та підлягає вирішенню за правилами цивільного судочинства.

В ухвалі суду також зазначено, що в силу ч. 1 ст. 138 ГПК України заява про забезпечення позову подається:

1) до подання позовної заяви - за правилами підсудності, встановленими цим Кодексом для відповідного позову, або до суду за місцезнаходженням предмета спору - якщо суд, до підсудності якого відноситься справа, визначити неможливо;

2) одночасно з пред'явленням позову - до суду, до якого подається позовна заява, за правилами підсудності, встановленими цим Кодексом;

3) після відкриття провадження у справі - до суду, у провадженні якого перебуває справа.

Враховуючи закриття провадження у справі, оскільки даний спір підлягає вирішенню за правилами цивільного судочинства, суд зазначив, що розгляд заяви про забезпечення позову у даній справі відноситься до юрисдикції місцевого загального суду та має розглядатись останнім за правилами підсудності, встановленими ЦПК України.

Виходячи з аналізу частини 7 ст. 140 ГПК України, встановивши, що заяву про забезпечення позову подано без додержання вимог ст. 139 цього Кодексу, суд дійшов висновку про наявність підстав для повернення заяви про забезпечення позову заявнику. Господарський суд вказав, що зазначена норма містить імперативні процесуальні приписи як для позивача щодо додержання вимог до форми та змісту заяви про забезпечення позову, так і для суду, який зобов'язаний повернути заяву у випадку недотримання позивачем вказаних вимог.

Водночас суд звернув увагу, що повернення заяви про забезпечення позову не позбавляє сторону права повторно звернутися із відповідною заявою з дотриманням вимог ст. 138 ГПК України.

Аналіз судової практики застосування заходів забезпечення позову виявив, що суди часом розширено тлумачать норми процесуального права, застосовуючи аналогію закону.

Ухвалою Господарського суду Полтавської області від 31.10.2024 у справі № 917/1768/24 прийнято до розгляду позовну заяву ПП ім. Зубковського та ТОВ «АПК ТРИПЛІЯ» до Приватного виконавця виконавчого округу Полтавської області про визнання права користування земельними ділянками, визнання недійсними та скасування постанов, зобов'язання вчинити дії, і відкрито провадження у справі.

Від позивача, ПП ім. Зубковського, до суду надійшла заява про забезпечення позову, в якій заявник просив суд заборонити приватному виконавцю виконавчого округу Полтавської області Скрипнику В.Л., державному реєстратору та іншим особам вчиняти будь-які дії до вирішення питання по суті спору, що пов'язані з відчуженням права оренди спірних земельних ділянок (інших речових прав).

21.11.2024 від заявника - ПП ім. Зубковського надійшла заява про залишення заяви про забезпечення позову від 19.11.2024 без розгляду.

Ухвалою Господарського суду Полтавської області від 21.11.2024 заяву ПП ім. Зубковського про забезпечення позову залишено без розгляду на підставі пункту 5 частини 1 ст. 226 ГПК України.

Суд зазначив, що у відповідності до частини 10 ст. 11 ГПК України, якщо спірні відносини не врегульовані законом і відсутній звичай ділового обороту, який може бути до них застосований, суд застосовує закон, що регулює подібні відносини (аналогія закону), а за відсутності такого - виходить із загальних засад і змісту законодавства (аналогія права).

Враховуючи відсутність у ГПК України норм, які б регулювали питання залишення без розгляду заяви про забезпечення позову, суд застосував аналогію закону, яким врегульовано залишення без розгляду позовної заяви.

Згідно з пунктом 5 частини 1 ст. 226 ГПК України суд залишає позов без розгляду, якщо позивач до початку розгляду справи по суті подав заяву про залишення позову без розгляду.

Як вбачається із даної норми, вказане право позивача (заявника) може бути реалізоване лише до початку розгляду справи (заяви) по суті та є абсолютним, тобто, не залежить від мотивів позивача (заявника) чи волі сторін у справі.

Місцевий господарський суд, перевіrivши повноваження особи, яка підписала заяву про залишення заяви про забезпечення позову без розгляду від імені ПП ім. Зубковського, встановив, що вказана заява подана керівником заявника ОСОБА_2, який має право вчиняти від імені юридичної особи такі дії. У відповідності до частини 4 ст. 13 ГПК України кожна сторона несе ризик настання наслідків, пов'язаних із вчиненням чи не вчиненням нею процесуальних дій.

Враховуючи положення ст. 226 ГПК України, що не є диспозитивними та передбачають обов'язок суду залишити позов (заяву) без розгляду з підстав, вказаних у частині 1 цієї статті, зважаючи на заяву ПП ім. Зубковського про залишення без розгляду заяви про забезпечення позову та враховуючи той факт, що заява про забезпечення позову ще не розглянута по суті, суд дійшов висновку про залишення заяви про забезпечення позову без розгляду.

У іншій справі № 905/1393/24 ТОВ «Торгова компанія «Новаторг» звернулось до Господарського суду Донецької області з заявою про забезпечення позову до подання позовної заяви, в якій просило суд накладити арешт на грошові кошти, що належали ТОВ «Слов'янський комбінат м'ясопродуктів» в межах суми 4572636,31 грн, які знаходяться на всіх рахунках товариства в усіх банківських та інших фінансово-кредитних установах.

31.10.2024 до Господарського суду Донецької області надійшла заява ТОВ «Торгова компанія «Новаторг» про повернення заяви ТОВ «Торгова компанія «Новаторг» про забезпечення позову до подання позову у справі особі, яка її подала, на доопрацювання.

Ухвалою Господарського суду Донецької області від 31.10.2024 повернуто ТОВ «Торгова компанія «Новаторг» заяву про забезпечення позову до подачі позовної заяви на підставі пункту 3 частини 5 ст. 174 ГПК України.

Як вбачалося зі змісту заяви про повернення заяви про забезпечення позову, заявник не бажав, щоб його заява про забезпечення позову розглядалась судом по суті, а тому відкликав її та просив повернути.

Суд зазначив, що такої підстави для повернення заяви про забезпечення позову як заява самого заявника частиною 7 ст. 140 ГПК України не передбачено. Проте, ст. 2 ГПК України передбачено, що диспозитивність є однією із засад господарського судочинства. Згідно з пунктом 3 частини 5 ст.174 ГПК України суддя повертає позовну заяву і додані до неї документи також у разі, якщо до постановлення ухвали про відкриття провадження у справі від позивача надійшла заява про врегулювання спору або заява про відкликання позовної заяви.

Відповідно до частини 10 ст. 11 ГПК України якщо спірні відносини не врегульовані законом і відсутній звичай ділового обороту, який може бути до них застосований, суд застосовує закон, що регулює подібні відносини (аналогія закону), а за відсутності такого - виходить із загальних засад і змісту законодавства (аналогія права).

З урахуванням викладеного суд вважав за доцільне застосувати аналогію закону, зокрема, положення ст. 174 ГПК України та повернути заяву про забезпечення позову ТОВ «Торгова компанія «Новаторг».

Проте слід зазначити, що на момент прийняття вказаних ухвал існувала протилежна практика Верховного Суду щодо повернення заяв про забезпечення позову. Так, Верховний Суд постановою від 28.04.2020 у справі № 20з-20 підтримав правову позицію Східного апеляційного господарського суду про відсутність правових підстав для застосування ст. 174 ГПК України до заяви про повернення заяви про забезпечення позову до подачі позовної заяви особі, яка її подала, оскільки частина 10 ст. 11 ГПК України передбачає застосування аналогії закону у випадку відсутності норм матеріального, а не процесуального права.

Суд касаційної інстанції визнав обґрунтованими висновки Східного апеляційного господарського суду про те, що відсутність у Господарському процесуальному кодексі України відповідних норм щодо повернення заяви про забезпечення позову у разі її відкликання не є прогалиною в законодавстві. Місцевий господарський суд не мав повертати заяву заявнику про забезпечення позову у зв'язку з її відкликанням. За умови додержання вимог ст. 139 ГПК України, суд повинен розглянути її по суті та за результатами розгляду або задовольнити або відмовити в задоволенні, оскільки відсутність відповідних норм є засобом недопущення зловживання учасниками судового процесу своїми процесуальними правами з метою маніпуляції автоматизованим розподілом суду шляхом подання, відкликання та повторного подання аналогічних заяв.

Види, підстави забезпечення позову

Забезпечення позову – це вжиття заходів щодо охорони інтересів позивача від можливих недобросовісних дій з боку відповідача (аналогічний висновок міститься у пункті 8.8 постанови Великої Палати Верховного Суду від 18.05.2021 у справі № 914/1570/20). Інститут забезпечення позову спрямований проти несумлінних дій відповідача, який може приховати майно, розтратити його, продати, знецінити тощо.

Метою забезпечення позову є вжиття судом заходів щодо охорони матеріально-правових інтересів позивача від можливих недобросовісних дій із боку відповідача з тим, щоб забезпечити позивачу реальне та ефективне виконання судового рішення, якщо воно буде

прийняте на користь позивача, в тому числі задля попередження потенційних труднощів у подальшому виконанні такого рішення.

Вид (спосіб) забезпечення позову повинен узгоджуватися з предметом та підставами позову, бути співмірним із заявленими вимогами (у разі його доцільності, необхідності та доказовості).

Заходи забезпечення позову в адміністративному та господарському судочинстві значно відрізняються. Вичерпний перелік видів заходів забезпечення позову, які можуть бути застосовані господарським судом, визначений ч. 1 ст. 137 ГПК України. Згідно із вказаною нормою позов забезпечується: 1) накладенням арешту на майно та (або) грошові кошти, що належать або підлягають передачі або сплаті відповідачу і знаходяться у нього чи в інших осіб; 2) заборорою відповідачу вчиняти певні дії; 4) заборорою іншим особам вчиняти дії щодо предмета спору або здійснювати платежі, або передавати майно відповідачеві, або виконувати щодо нього інші зобов'язання; 5) зупиненням стягнення на підставі виконавчого документа або іншого документа, за яким стягнення здійснюється у безспірному порядку; 6) зупиненням продажу майна, якщо подано позов про визнання права власності на це майно, або про виключення його з опису і про зняття з нього арешту; 8) зупиненням митного оформлення товарів чи предметів, що містять об'єкти інтелектуальної власності; 9) арештом морського судна, що здійснюється для забезпечення морської вимоги; 10) іншими заходами у випадках, передбачених законам, а також міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Водночас цей вичерпний перелік може бути доповнений, однак виключно за рахунок певних заходів забезпечення позову, прямо передбачених законами України або міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України

Наприклад, у справі № 917/2038/24 ПП «Карсад І» звернулося до Господарського суду Полтавської області з позовною заявою до Полтавської міської ради про визнання протиправним та скасування рішення шістдесятої сесії Полтавської міської ради восьмого скликання «Про питання господарського відання» від 08.11.2024, прийнятого за результатом розгляду питання №19 «Про питання господарського відання», яким вирішено закріпити в установленому законодавством порядку на праві господарського відання за КП «Полтава-Сервіс» Полтавської міської ради об'єкти у м. Полтаві, розташовані на земельних ділянках комунальної власності, що перебувають в постійному користуванні підприємства.

У подальшому ПП «Карсад І» звернулося до Господарського суду Полтавської області з заявою про забезпечення позову. Заявник просив суд вжити заходи забезпечення позову шляхом: зупинення дії рішення шістдесятої сесії Полтавської міськради восьмого скликання від 08.11.2024, прийнятого за результатом розгляду питання № 19 «Про питання господарського відання», яким вирішено закріпити в установленому законодавством порядку на праві господарського відання за КП «Полтава - Сервіс» Полтавської міської ради об'єкти у м. Полтаві, розташовані на земельних ділянках комунальної власності, що перебувають в постійному користуванні підприємства; встановлення заборони МЮУ та його територіальним органам, державним реєстраторам, а також будь-яким іншим суб'єктам, які наділені владними повноваженнями щодо здійснення реєстраційних дій, в тому числі нотаріусам, проводити реєстраційні дії у Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно, пов'язані з реєстрацією права господарського відання КП «Полтава-Сервіс» Полтавської міської ради на об'єкти, розташовані на земельних ділянках комунальної власності; встановлення заборони КП «Полтава-Сервіс» та Полтавській міськраді вчиняти будь які-дії, спрямовані на псування, знищення, демонтаж, переміщення, передання третім особам об'єктів, розташованих на земельних ділянках комунальної власності.

В обґрунтування своїх вимог заявник зазначив, що всі споруди, розташовані на спірних земельних ділянках, не були введені в експлуатацію, а отже, не є нерухомим майном, а є будівельними матеріалами, власником яких є ПП «Карсад І». Перелічені будматеріали були передані Полтавською міською радою у господарське відання КП «Полтава-Сервіс». Таким

чином, внаслідок прийняття спірного рішення, КП «Полтава-сервіс» набуло права володіти, користуватися та розпоряджатися в певних межах майном, яке фактично належить ПП «Карсад І». Разом із заявою про забезпечення позову ПП «Карсад І» було надано Інформаційні довідки щодо майна, розташованого на спірних земельних ділянках.

Ухвалою Господарського суду Полтавської області від 06.12.2024 відмовлено ПП «Карсад І» в задоволенні заяви про забезпечення позову. За висновком місцевого суду заявником не доведено, що заходи забезпечення позову, які він просить застосувати, пов'язані з предметом спору про визнання недійсним рішення відповідача.

Постановою Східного апеляційного господарського суду від 20.01.2025 ухвалу Господарського суду Полтавської області від 06.12.2024 залишено без змін.

Постанова апеляційного господарського суду мотивована тим, що заявник не довів наявність підстав для заходів забезпечення, передбачених ч.2 ст.136 ГПК України, оскільки заявлені позовні вимоги не передбачають дій щодо виконання спірного рішення міської ради навіть у разі їх задоволення, відповідно і ускладнення чи неможливості виконання не вбачається. Апеляційний господарський суд зазначив, що визнання протиправним оскаржуваного рішення відповідача не залежить від необхідності застосування заявлених заходів, тоді як будь-яких позовних вимог щодо майна, розташованого на земельних ділянках, Позивачем не заявлено (таке майно не є предметом спору).

Що стосується застосування пункту 4 частини 1 ст. 137 ГПК України, яким передбачено можливість встановлення у порядку забезпечення іншим (не відповідачу) особам здійснювати дії щодо предмета позову (пропонуючи цей вид заходів стосовно КП «Полтава-Сервіс» і МЮУ (його органів та державних реєстраторів) щодо відповідного майна), позивач не врахував, що це майно не є предметом спору (щодо майна ніяких вимог не сформульовано) - тобто, у цій частині заходи забезпечення не кореспондуються з позовними вимогами та, в принципі, не можуть такі вимоги забезпечувати.

Судова колегія також вказала, що, вимагаючи зупинення дії оскаржуваного індивідуального акта (такий спосіб забезпечення прямо не передбачений у переліку заходів, визначених статтею 137 ГПК України, і є характерним для адміністративного судочинства (п. 1 ч. 1 ст. 151 КАС України), позивач фактично отримує аналогічний ефект на період розгляду спору (з дії такого заходу), як і у випадку задоволення позову, що сприймається як непропорційне втручання у права відповідача, враховуючи, що, виходячи з даних реєстру судових рішень і ДСС, питання про належність майна на відповідних земельних ділянках вже розглядалося судом у межах справ №917/970/21, № 917/961/21, № 917/10/21, № 917/1902/20, № 917/962/21, № 917/1970/20.

З урахуванням викладеного колегія суддів апеляційного господарського суду дійшла висновку про відсутність підстав для задоволення заяви про забезпечення позову, оскільки позивач через інститут забезпечення позову намагався досягти ефекту, подібного до запровадження поза визначеним діючим законодавством способом свого права «оренди» спірних земельних ділянок для розташування на них певного майна, що не сумісно із легітимною метою запровадження забезпечення позову, адже позовних вимог щодо захисту права на вказані земельні ділянки у межах цієї справи також не заявлено.

Вжиття заходів забезпечення позову шляхом накладення арешту на майно, грошові кошти відповідача та заборони вчиняти дії щодо спірного нерухомого майна, пов'язані з його державною реєстрацією

Такий захід забезпечення позову як накладення арешту на майно або кошти обмежує право особи користуватися та розпоряджатися коштами або майном. При цьому заарештовані кошти обмежуються розміром позову та можливими витратами, а арешт майна має стосуватися майна, що належить до предмета спору.

Можливість накладення арешту на майно, не обмежуючись грошовими коштами відповідача, в порядку забезпечення позову у спорі про стягнення грошових коштів є для позивача додатковою гарантією того, що рішення суду у разі задоволення позову буде реально виконане та позивач отримає задоволення своїх вимог.

У справі № 905/825/24 ФОП-1 звернувся до Господарського суду Донецької області з позовною заявою до ФОП-2 про стягнення суми заборгованості за договором суборенди.

Крім того, ФОП-1 до Господарського суду Донецької області було подано заяву про забезпечення позову шляхом накладення арешту на грошові кошти, які належать ФОП-2 та які знаходяться на всіх рахунках у банківських або інших фінансово-кредитних установах, а також на все майно, яке належить відповідачу, в межах ціни позову 813 513,88 грн.

В обґрунтування необхідності забезпечення позову заявник зазначав, що предметом позову є вимога про стягнення з відповідача грошових коштів в розмірі 813 513,88 грн, відповідно до укладеного між сторонами договору суборенди нежитлового приміщення. При цьому позивач вказував, що відповідач під час розгляду справи в будь-який момент може як розпорядитися коштами, які знаходяться на його рахунках, так і відчужити майно, яке знаходилося у його власності, що в майбутньому, у разі задоволення позову, утруднить або унеможливить виконання судового рішення у даній справі.

Ухвалою Господарського суду Донецької області від 24.06.2024 задоволено заяву позивача про забезпечення позову, накладено арешт на грошові кошти, які належать ФОП-2 та які знаходяться на всіх рахунках банківських або інших фінансово-кредитних установах, а також на все майно, яке належить ФОП-2 в межах ціни позову у зв'язку з доведеністю заявником обставин, які є підставою для застосування заходів забезпечення позову.

Постановою Східного апеляційного господарського суду від 13.08.2024 ухвалу Господарського суду Донецької області від 24.06.2024 залишено без змін. Постанова мотивована доцільністю вжиття заходів забезпечення позову шляхом накладення арешту на грошові кошти та майно, що належить відповідачу, оскільки існує обґрунтоване припущення невиконання чи утруднення виконання можливого рішення суду про задоволення позову та такі заходи є співмірними з заявленими позовними вимогами.

Колегія суддів апеляційного господарського суду встановила, що підставою для звернення до суду була вимога майнового характеру про стягнення з відповідача на користь позивача суми заборгованості за договором оренди майна. Положеннями ст. 137 ГПК України встановлено види забезпечення позову. Одним із видів такого забезпечення є накладення арешту на майно, заборона вчиняти певні дії тощо.

Встановивши, що метою забезпечення позову є вжиття судом заходів щодо охорони матеріально-правових інтересів заявника від можливих недобросовісних дій щодо відчуження спірного майна, щоб забезпечити реальне та ефективне виконання судового рішення, якщо воно буде прийняте на користь заявника, та врахувавши, що спосіб забезпечення шляхом накладення арешту на грошові кошти та майно відповідача є адекватним захистом для попередження потенційних труднощів у подальшому виконанні такого рішення, апеляційний суд дійшов висновку про необхідність забезпечення позову.

Апеляційний господарський суд виснував, що обраний захід забезпечення позову є видом забезпечення позову, передбаченим статтю 137 ГПК України, і відповідає предмету позову та, водночас, вжиття такого заходу не зумовлює фактичного вирішення спору по суті, а спрямовано лише на збереження існуючого становища до завершення розгляду справи.

Крім того, під час апеляційного перегляду цієї справи колегією суддів враховано висновки об'єднаної палати Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду в постанові від 03.03.2023 у справі № 905/448/22 щодо застосування статей 136-139 ГПК України.

Постановою Верховного Суду від 30.10.2024 ухвалу Господарського суду Донецької області від 24.06.2024 та постанову Східного апеляційного господарського суду від 13.08.2024 залишено без змін.

Перспектива виконання судового рішення, яким задоволено позов щодо стягнення заборгованості за договором поставки, має бути реальною, тому забезпечення позову шляхом накладення арешту на майно та грошові кошти відповідача господарські суди вважали тим правовим засобом, за допомогою якого може бути досягнута мета щодо здійснення процедури примусового стягнення стягнутих судом коштів без витрат часу на пошук майна боржника.

Ухвалою Господарського суду Луганської області від 09.08.2024 у справі № 913/333/24 заяву ТОВ «Сателлит» про забезпечення позову задоволено в частині накладення арешту у межах ціни позову на грошові кошти та майно, що належать або підлягають передачі або сплаті ФГ «Криничне» і знаходяться у нього чи в інших осіб, які будуть виявлені державним або приватним виконавцем під час виконання цієї ухвали про забезпечення позову, в іншій частині заяви відмовлено. Одночасно суд першої інстанції відмовив в задоволенні клопотання ФГ «Криничне» про застосування заходів зустрічного забезпечення.

Постановою Східного апеляційного господарського суду від 25.09.2024 ухвалу Господарського суду Луганської області від 09.08.2024 залишено без змін.

Колегією суддів апеляційного господарського суду встановлено, що предметом позову у даній справі є вимога ТОВ «Сателлит», як покупця, до ФГ «Криничне», як постачальника, про стягнення збитків у розмірі 10 352 050,80 грн, пов'язаних з додатковими витратами за вимушене заміщення непоставленої продукції, за договором поставки, укладеним між ТОВ «Сателлит» до ФГ «Криничне», оскільки відповідач свої договірні зобов'язання щодо поставки товару в повному обсязі в строк, установлений спірним договором, не виконав належним чином, здійснив поставку товару лише частково, а отже постачання решти контрактного товару у кількості 1 743,02 тонн відповідачем позивачу у визначені договором строки не відбулося.

ТОВ «Сателлит» на підтвердження власної правової позиції зазначило, що ціни на насіння соняшнику, за якими позивач придбав товар на заміщення непоставленого товару, повністю відповідали ринковим цінам на той час, отже сума збитків позивача, пов'язаних з додатковими витратами за вимушене заміщення непоставленої продукції, склала 10 352 050,80 грн, які ТОВ «Сателлит» просить відшкодувати та стягнути з ФГ «Криничне». Отже, виконання судового рішення в цій справі (за умови задоволення позовних вимог) дійсно безпосередньо залежить від того, чи матиме ФГ «Криничне» необхідну суму грошових коштів.

Досліджуючи питання адекватності заходів забезпечення позову, апеляційний господарський суд врахував, що невиконання ФГ «Криничне» зобов'язань щодо здійснення поставок визначеного об'єму товару сторонами в договорах та не сплату штрафних санкцій за порушення строків поставки, не здійснення відшкодування збитків, стало підставою для звернення ТОВ «Сателлит» до суду з метою захисту своїх порушених прав із відповідними позовами (справи №913/767/21, №913/769/21, №913/333/24, №913/275/24, де ТОВ «Сателлит» виступає позивачем, а ФГ «Криничне» виступає відповідачем); крім того, стосовно ФГ «Криничне» було відкрито 5 виконавчих проваджень, при цьому у справах №913/767/21, №913/769/21 рішення не виконані навіть частково.

Також встановлено, що ФГ «Криничне» не повідомлено про наявність відкритих рахунків в банківських установах та наявність коштів на них, або наявність готівкових коштів, і така інформація в матеріалах за поданою заявою відсутня. Згідно з інформацією з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно, Державного реєстру прав власності та інших реєстрів, майже все майно, належне ФГ «Криничне», а також зареєстровані речові права стосуються майна, що наразі перебуває на тимчасово окупованій рф території України.

З матеріалів справи вбачається, що ФГ «Криничне» можуть вживатись активні дії, спрямовані на приховування або відчуження майна, а також дії, спрямовані на перешкоджання проведенню законного стягнення, про що свідчить той факт, що ФГ «Криничне» було укладено з ТОВ «Агро-Х» договір позики та застави трьох транспортних засобів, що стало предметом розгляду у справі №913/275/23. Укладення такого договору, зокрема, призвело до

обтяження заставою спірних 3-х транспортних засобів, що належать ФГ «Криничне». Цей факт не було спростовано ФГ «Криничне».

Відповідні обставини у своїй сукупності були розцінені апеляційним господарським судом як достатні підстави вважати, що на момент виконання судового рішення у випадку задоволення позову у ФГ «Криничне» може не виявитися ні грошових коштів, ні майна, яке б підлягало продажу з метою погашення боргу за позику, тобто, майно може зменшитися або зникнути, що може мати наслідком ускладнення або неможливість виконання судового рішення.

При дослідженні питання співмірності та адекватності заходів забезпечення позову колегією суддів враховано, що такі заходи забезпечення, як накладення арешту у межах ціни позову на грошові кошти та майно, що належать або підлягають передачі або сплаті ФГ «Криничне» і знаходяться у нього чи в інших осіб, які будуть виявлені державним або приватним виконавцем під час виконання цієї ухвали про забезпечення позову, стосуються предмету позову та потенційно впливають на питання належності та своєчасності виконання рішення (як свідчення співмірності таких заходів). Застосування таких заходів дійсно не призведе до не виправданого обмеження майнових прав ФГ «Криничне», оскільки арештоване майно фактично перебуває у володінні власника, а обмежується лише можливість розпоряджатися ним. При цьому у ході розгляду справи ФГ «Криничне» не спростував відповідні обставини (як свідчення адекватності таких заходів).

З урахуванням вищевикладеного апеляційний господарський суд дійшов висновку про обґрунтованість доводів заявника щодо необхідності накладення арешту у межах ціни позову на грошові кошти та майно ФГ «Криничне» з урахуванням їх розумності, обґрунтованості і адекватності, забезпечення збалансованості інтересів сторін в даному випадку, наявності зв'язку між заходами до забезпечення позову та предметом позовної вимоги, спроможності таких заходів забезпечити фактичне виконання судового рішення в разі задоволення позову, та можливості виникнення імовірних утруднень виконання рішення господарського суду в разі невжиття таких заходів у цій справі.

Постановою Верховного Суду від 15.01.2025 постанову Східного апеляційного господарського суду від 25.09.2024 та ухвалу Господарського суду Луганської області від 09.08.2024 залишено без змін.

У іншій справі № 917/209/24 Ексім Банк США звернувся до Господарського суду Полтавської області із заявою в порядку пункту 1 частини першої ст. 138 ГПК України про забезпечення позову до подання позовної заяви, у якій просив вжити заходи забезпечення позову, а саме: до набрання законної сили рішенням Господарського суду Полтавської області за позовом Ексім Банку США накласти арешт на наступні об'єкти нерухомого майна – зернові елеватори, зернохословища та автомобільний транспорт. Заявник вказав, що предметом майбутнього позову є: визнання укладеними та дійсними додаткових договорів поруки, що були укладені в забезпечення всіх вимог Ексім Банку США за кредитами на спірну техніку та елеватори; визнання дійсними договорів іпотеки і змін до них, укладені в забезпечення вимог за кредитом на елеватори та техніку.

В обґрунтування заяви про забезпечення позову заявник зазначив, що ненакладення арешту на об'єкти нерухомого майна майбутніх відповідачів - ТОВ «Агротермінал Констракшин», ТОВ «Елеватор-Агро» і ПрАТ «Західний торгово-промисловий дім», що входять до групи УкрЛендФармінг та є «додатковими зобов'язаними особами» перед Ексім Банком США за двома кредитними договорами - призведе до неправомірного відчуження нерухомого майна, чим спричинить шкоду правам Ексім Банку США та істотно ускладнить чи унеможливить виконання рішення суду. Як вказав заявник, «додаткові зобов'язані особи» вже уклали фраздаторні договори іпотеки на користь ТОВ «ФК «Монополіум Фінанс» та АТ «Фавор», що є порушенням прямих зобов'язань перед Ексім Банком США, тому Ексім Банк США подав заяву про забезпечення позову до пред'явлення позову.

Ухвалою Господарського суду Полтавської області від 13.02.2024, залишеною без змін постановою Східного апеляційного господарського суду від 22.05.2024, задоволено заяву Ексім Банку США про забезпечення позову. До набрання законної сили рішенням Господарського суду Полтавської області за позовом Ексім Банку США вжито заходи забезпечення позову шляхом накладення арешту на спірні зернові елеватори, зерносклади та автомобільний транспорт.

Судові рішення мотивовані тим, що обраний спосіб забезпечення позову співвідноситься з предметом позову, оскільки перебування майна у власності відповідачів – майнових поручителів (ТОВ «Агротермінал Констракшин», ТОВ «Елеватор-Агро» та ПрАТ «Західний торгово-промисловий дім») та наявність в них правомочностей розпорядження об'єктами нерухомості, на які заявник просив накласти арешт, надає можливість безперешкодного відчуження та створює передумови для його подальшої передачі у власність, користування, наступну іпотеку іншим особам, тому існує реальна загроза того, що невжиття відповідних заходів забезпечення позову щодо майна може істотно ускладнити чи унеможливити ефективний захист або поновлення порушених прав позивача (у разі задоволення позову).

Постановою Верховного Суду від 26.08.2024 ухвалу Господарського суду Полтавської області від 13.02.2024 та постанову Східного апеляційного господарського суду від 22.05.2024 залишено без змін. Верховний Суд підтримав правову позицію господарських судів, що накладання арешту на спірне майно має логічний зв'язок з предметом позовних вимог, і такий захід може забезпечити ефективний захист прав або інтересів позивача в разі ухвалення рішення про задоволення позову.

Задовольняючи заяву про забезпечення позову шляхом накладення арешту на нерухоме майно, що є предметом спору, право власності на яке підлягає державній реєстрації, господарські суди дійшли висновку, що доцільною є і заборона вчиняти щодо спірного нерухомого майна будь-які дії, пов'язані з його державною реєстрацією.

У справі № 905/991/24 ухвалою Господарського суду Донецької області від 24.07.2024 задоволено заяву АТ «Державний експортно-імпорتنний банк» про забезпечення позову до подання позову шляхом накладення арешту на нерухоме майно, що є предметом позову та заборони вчинення реєстраційних дій щодо груп нежитлових приміщень, які належать на праві приватної власності ОСОБА_1.

Місцевим господарським судом встановлено, що в провадженні Господарського суду Донецької області знаходиться справа №27/89б про банкрутство ЗАТ «Донецькбланкіздат» на стадії ліквідаційної процедури, повноваження ліквідатора виконує арбітражний керуючий Заріцький Ю.М.

Також встановлено, що в поданій заяві про забезпечення позову заявником зазначено, що предметом позову буде звернення стягнення на майно ЗАТ «Донецькбланкіздат», передане в іпотеку банку в забезпечення виконання кредитного договору третьою особою. Зазначене майно вибуло з володіння боржника після проведення аукціону з продажу майна, який, в свою чергу, визнано недійсним у судовому порядку та в подальшому набувачем здійснено поділ майна банкрута та передано поділене майно у власність третіх осіб.

З матеріалів поданої заяви вбачається, що згідно з інформацією з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно та Реєстру прав власності на нерухоме майно, Державного реєстру іпотек, Єдиного реєстру заборон відчуження об'єктів нерухомого майна, спірне майно було поділено та неодноразово відчужувалось набувачами навіть після визнання аукціону з його продажу недійсним, у зв'язку з чим наявні обґрунтовані сумніви щодо збереження його в теперішньому вигляді до розгляду справи по суті та як наслідок - забезпечення виконання рішення суду.

Судом враховано співвідношення права (інтересу), про захист якого просив заявник, та наслідків накладення арешту на майно відповідачів, а також заборони вчинення реєстраційних дій щодо такого майна.

Із урахуванням викладеного та застосовуючи норми частин 1, 2 ст.56, частини 1 ст. 58 ЗУ «Про виконавче провадження», ст. 25 Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» місцевий господарський суд дійшов висновку про необхідність застосування заходів забезпечення позову, що впливають з фактичних обставин справи, які свідчать про наявність підстав вважати, що незастосування заходів забезпечення позову шляхом накладення арешту на майно відповідачів та заборони вчинення реєстраційних дій щодо такого майна призведе до утруднення чи унеможливлення виконання рішення суду в разі задоволення позову.

Суд зазначив, що питання забезпечення позову шляхом накладення арешту на нерухоме майно, що є предметом позову, та заборони вчиняти будь-які дії, пов'язані з державною реєстрацією речових прав щодо спірних нежитлових приміщень, не є тотожними позовним вимогам про визнання прав іпотекодержателя та звернення стягнення на майно, а тому вжиття таких заходів відповідає вимогам статей 136, 137 ГПК України та є адекватними та співмірними із заявленими позовними вимогами.

У іншій справі № 922/5022/15 (75з-24) ліквідатор ПП «НВ-Інвест» - арбітражний керуючий звернувся до Господарського суду Харківської області з заявою про забезпечення позову до подання позовної заяви, в порядку статей 136, 137 ГПК України, в якій просив накладити арешт, заборонити органам та суб'єктам державної реєстрації, які здійснюють повноваження у сфері державної реєстрації прав у відповідності до ЗУ «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» - суб'єктам державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень та державним реєстраторам прав на нерухоме майно вчиняти будь-які дії щодо державної реєстрації прав на нерухоме майно та їх обтяжень, зокрема набуття, зміни, припинення речових прав на нерухоме майно (права власності, користування (оренди, найму) тощо), обтяжень речових прав на нерухоме майно (іпотеки, заборони відчуження тощо) щодо спірних нежитлових приміщень, що належать ОСОБІ_1, ОСОБІ_2.

Вказані вимоги обґрунтовані тим, що боржник має намір звернутись з позовом про визнання незаконними та скасування рішень про державну реєстрацію прав та їх обтяжень щодо спірного нерухомого майна (нежитлових приміщень), припинення володіння відповідними правами на нежитлові приміщення, про закриття розділів та реєстраційних справ у Державному реєстрі речових прав на спірні нежитлові приміщення.

Заявник також зазначив, що боржник є власником спірної нежитлової будівлі супермаркету з гостьовою автостоянкою, відповідачі є власниками зазначеного вище майна, хоча, як вказував заявник, первинна реєстрація права власності щодо майна відповідачів відбулась на підставі скасованого рішення Господарського суду Харківської області від 17.02.2010 у справі №29/15-10. Майно, належне боржнику, і майно, належне відповідачам, є одним і тим самим майном, проте наявність записів про право власності відповідачів щодо спірного нерухомого майна перешкоджає боржнику у праві користування та розпорядження спірним нерухомим майном.

Ухвалою Господарського суду Харківської області від 22.01.2024 заяву ліквідатора ПП «НВ-Інвест» - арбітражного керуючого про забезпечення позову до подання позовної заяви задоволено.

Ухвала місцевого господарського суду мотивована тим, що такі способи забезпечення позову як арешт спірного майна та заборона вчиняти будь-які дії щодо державної реєстрації прав на нерухоме майно та їх обтяжень є розумними, обґрунтованими (доведено належними доказами існування очевидної загрози порушення законних прав та інтересів заявника, в разі невжиття заходів забезпечення позову) та адекватними (відповідають вимогам, на забезпечення яких вони вживаються), мають логічний зв'язок з предметом позову, що буде подано, та мають наслідком лише збереження існуючого становища до розгляду справи по суті; вжиття заходів забезпечення позову шляхом накладення арешту на наведене в заяві майно, яке є предметом оспорюваних рішень державних реєстраторів, лише тимчасово

обмежить права відповідачів щодо розпорядження майном, що фактично перебуває у їх володінні, проте такі заходи не перешкоджають здійсненню відповідачами господарської діяльності.

Під час розгляду справи місцевим господарським судом встановлено, що відповідачами створюються перешкоди у праві користування та розпорядження ПП «НВ-Інвест» майном, яке, за твердженням ліквідатора ПП «НВ-Інвест», перебуває у власності боржника, зважаючи на наявність в Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно записів про право власності/довірчої власності, що зумовлює наявність у відповідачів фактичного володіння та користування нежитловою будівлею без достатніх правових підстав на це.

Також встановлено, що в період з 2010 по 2023 роки укладено 12 правочинів на відчуження спірного майна, про що суду надано Інформаційні довідки щодо нерухомого майна. Станом на день подання до суду цієї заяви актуальним залишалось оголошення про продаж спірного нерухомого майна, розміщене у мережі Інтернет на веб-сайті: www.real-estate.kh.ua/. Встановлено, що 02.06.2023 між Приватним закладом «Харківський дошкільний навчальний заклад (дитячий садок) «Антошка» Харківської області» та ОСОБА_1 укладено договір про встановлення довірчої власності, в якості забезпечення зобов'язань Приватним закладом перед ОСОБА_1 за договором позики і 02.06.2023 проведено державну реєстрацію права довірчої власності на спірні нежитлові приміщення.

Місцевий господарський суд дійшов висновку, що відчуження майна під час розгляду справи по суті, яке є предметом оскаржуваних рішень державних реєстраторів, унеможливить, в разі задоволення позову, державну реєстрацію припинення права володіння (права власності/права довірчої власності) ОСОБА_2 та ОСОБА_1 на таке майно, неможливим буде вирішення позовних вимог в рамках одного позовного провадження, що є порушенням принципу процесуальної економії; в той же час, не вжиття вказаних заходів забезпечення позову, суттєво може утруднити ефективний захист порушених прав позивача, за захистом яких він має намір звернутись до суду, оскільки в разі відчуження спірного майна, позивач вимушений буде звертатись до суду із додатковими позовами.

Постановою Східного апеляційного господарського суду від 21.03.2024 ухвалу Господарського суду Харківської області від 22.01.2024 залишено без змін. Колегія суддів апеляційного господарського суду погодилася з висновком місцевого господарського суду щодо задоволення заяви про забезпечення позову.

Суд апеляційної інстанції констатував, що ліквідатор ПП «НВ-Інвест» - арбітражний керуючий звернувся з позовом до суду із вимогами немайнового характеру. Позивачем у справі доведено наявність ризику щодо виконання рішення суду чи поновлення його порушених прав у разі задоволення позову та обґрунтовано співмірність обраного виду забезпечення позову з пред'явленими позовними вимогами.

Встановивши, що метою забезпечення позову є вжиття судом заходів щодо охорони матеріально-правових інтересів заявника від можливих недобросовісних дій щодо відчуження спірного майна, щоб забезпечити реальне та ефективне виконання судового рішення, якщо воно буде прийняте на користь заявника, та врахувавши, що спосіб забезпечення шляхом накладення арешту на спірне нерухоме майно та заборона вчиняти будь-які дії щодо державної реєстрації прав на нерухоме майно та їх обтяжень є адекватним захистом для попередження потенційних труднощів у подальшому виконанні такого рішення, апеляційний господарський суд дійшов висновку про необхідність забезпечення позову.

Верховний Суд постановою від 17.07.2024 залишив без змін ухвалу Господарського суду Харківської області від 22.01.2024 та постанову Східного апеляційного господарського суду від 21.03.2024.

Із матеріалів справи № 922/3269/24 за позовом керівника Немишлянської окружної прокуратури м. Харкова до Харківської міської ради, Управління комунального майна та приватизації Департаменту економіки та комунального майна Харківської міської ради, ОСОБА_1, про визнання незаконним та скасування рішення Харківської міськради Про

відчуження об'єктів комунальної власності територіальної громади м. Харкова, визнання договору купівлі-продажу нежитлових приміщень недійсним та зобов'язання повернути майно, вбачається, що ухвалою Господарського суду Харківської області від 22.11.2024 у задоволенні заяви Немишлянської окружної прокуратури міста Харкова про забезпечення позову шляхом накладання арешту на об'єкт нерухомого майна, із заборонаю вчиняти будь-які реєстраційні дії з цим майном, відмовлено.

Відмовляючи у задоволенні заяви про забезпечення позову, господарський суд виходив з того, що керівником Немишлянської окружної прокуратури м. Харкова не надано доказів, які підтверджували б наявність фактичних обставин, з якими пов'язується застосування заявленого заходу до забезпечення позову у даній справі, у той час як посилання на потенційну загрозу ускладнення чи унеможливлення виконання рішення не є достатньо обґрунтованими. Як зазначено в ухвалі, доводи заявника є лише його оціночними судженнями та припущеннями, що не підтверджені належними засобами доказування. Таким чином, здійснивши оцінку обґрунтованості доводів прокуратури, суд дійшов висновку про те, що заява про забезпечення позову не містить обґрунтованих мотивів та посилань на відповідні докази, на підставі яких суд міг би дійти висновку щодо доцільності невідкладного забезпечення позову. Також, як зазначено в ухвалі, керівником Немишлянської окружної прокуратури м. Харкова не підтверджено документально, що невжиття заходів забезпечення позову може істотно ускладнити чи унеможливити виконання рішення суду або ефективний захист або поновлення порушених чи оспорюваних прав або інтересів, за захистом яких прокуратура звернулася до суду.

Постановою Східного апеляційного господарського суду від 23.01.2025 ухвалу Господарського суду Харківської області від 22.11.2024 скасовано. Заяву Немишлянської окружної прокуратури міста Харкова про забезпечення позову задоволено. Накладено арешт на об'єкт нерухомого майна, із заборонаю вчиняти будь-які реєстраційні дії з цим майном.

Апеляційним господарським судом встановлено, що в обґрунтування заяви про забезпечення позову прокурор вказав, що без встановлення обмежень на час розгляду справи фактичний власник спірного нерухомого майна ОСОБА_1 може розпорядитися своєю власністю на власний розсуд в будь-який час. З метою запобігання зміни права власності на спірне нерухоме майно у Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно, його можливого відчуження, передачі в оренду тощо, що може істотно ускладнити або зробити неможливим виконання рішення суду, відповідно до ст. ст. 136, 137 ГПК України вбачаються підстави для вжиття заходів забезпечення позову.

Колегія суддів апеляційного господарського суду зазначила, що застосування заходів забезпечення позову шляхом накладання арешту на об'єкт спірного нерухомого майна із заборонаю вчиняти будь-які реєстраційні дії з цим майном, не порушує прав та охоронюваних законом інтересів третього відповідача, не призводить до блокування господарської діяльності ОСОБА_1.

Заходи забезпечення позову є тимчасовими на період вирішення спору по суті та спрямовані на збереження існуючого становища до розгляду спору по суті (збереження спірного об'єкта у відповідному правовому статусі) з метою зупинення вчинення під час розгляду справи дій, які матимуть відповідні юридичні наслідки, що можуть призвести до ускладнення чи унеможливлення виконання судового рішення в разі задоволення позову.

Обрані заходи забезпечення позову на період розгляду судом спору не позбавляють відповідача його прав на володіння та користування вказаним нерухомим майном, а лише тимчасово обмежують право відповідача розпоряджатись вказаним об'єктом нерухомого майна та вчиняти дії, спрямовані на зміну об'єкта нерухомого майна. Отже, вказаний захід мав наслідком лише збереження існуючого становища до завершення розгляду справи по суті заявлених позовних вимог.

За таких обставин, колегія суддів апеляційного господарського суду дійшла висновку, що обраний прокуратурою захід забезпечення позову є співмірним до позовних вимог та фактичних обставин господарської діяльності сторін.

У випадку подання позову про стягнення коштів можливість відповідача в будь-який момент як розпорядитися коштами, які зберігаються на його рахунках, так і відчужити майно, яке перебуває у його власності, є беззаперечною, що в майбутньому утруднить виконання судового рішення, якщо таке буде ухвалене на користь позивача. За таких умов вимога надання доказів щодо очевидних речей (доведення нічим не обмеженого права відповідача в будь-який момент розпорядитися своїм майном) свідчить про застосування судом завищеного або навіть заздалегідь недосяжного стандарту доказування, що порушує баланс інтересів сторін.

Прикладом може бути справа № 913/289/24, в якій АТ КБ «ПриватБанк» звернулося з позовною заявою до Господарського суду Луганської області до ТОВ «Агрокомерціал», Головка В.В. про солідарне стягнення суми заборгованості за кредитом та процентами за кредитним договором.

Позивач подав до Господарського суду Луганської області заяву про забезпечення позову, в якій просив забезпечити позов шляхом накладення арешту у межах ціни позову на рухоме майно (автомобілі), яке належить ТОВ «Агрокомерціал».

В обґрунтування заяви про забезпечення позову заявник зазначив, що ТОВ «Агрокомерціал» тривалий час не виконувало взяті на себе зобов'язання, не здійснювало погашення кредиту, тому у позивача відсутні підстави вважати, що боржником будуть припинені недобросовісні дії щодо виконання обов'язків перед кредитором; у випадку подання позову про стягнення грошових коштів відповідач в будь-який момент може розпорядитися коштами, які знаходяться на його рахунках, і відчужити майно, яке знаходиться у його власності, що в майбутньому утруднить виконання судового рішення, якщо таке буде ухвалене на користь позивача.

Ухвалою Господарського суду Луганської області від 21.06.2024 заяву АТ КБ «ПриватБанк» про забезпечення позову задоволено. Накладено арешт у межах ціни позову 4 059 505,38 грн на рухоме майно, що належить ТОВ «Агрокомерціал». Задовольняючи заяву позивача про вжиття заходів забезпечення позову, місцевий господарський суд, оцінивши обґрунтування поданої заяви та конкретні обставини цієї справи, виходив з того, що невжиття судом заходів забезпечення вказаної заяви у вигляді накладення арешту на рухоме майно, яке належить ТОВ «Агрокомерціал», в межах ціни позову цілком можливо призведе до порушення майнових прав та охоронюваних законом інтересів АТ КБ «ПриватБанк» та може істотно ускладнити чи унеможливити поновлення порушених чи оспорюваних прав або інтересів позивача. Суд дійшов висновку, що вжиття запропонованих позивачем заходів забезпечення буде гарантією реального виконання рішення суду та уникнення труднощів у випадку задоволення позову.

Постановою Східного апеляційного господарського суду від 30.07.2024 ухвалу Господарського суду Луганської області від 21.06.2024 скасовано та відмовлено у задоволенні заяви про забезпечення позову АТ КБ «ПриватБанк». Постанова апеляційного господарського суду мотивована тим, що подана позивачем заява про забезпечення позову містить лише посилання на те, що ТОВ «Агрокомерціал» тривалий час не виконувало взяті на себе зобов'язання за спірним кредитним договором. Саме лише звернення з грошовою вимогою до відповідача у розумінні принципів верховенства права, справедливості та рівності учасників судового процесу перед законом та судом, не може свідчити про беззаперечну можливість задоволення заяви про забезпечення позову за умови відсутності належного обґрунтування необхідності вжиття певних заходів забезпечення позову.

Враховуючи наведене у сукупності, та беручи до уваги те, що у даному випадку позивачем належним чином не було обґрунтовано необхідність вжиття заходів забезпечення позову, не зазначено будь-яких обставин, з якими заявник пов'язує ймовірність невиконання у майбутньому судового рішення у випадку задоволення позовних вимог, апеляційний господарський суд дійшов висновку про те, що позивачем не доведено співмірність обраного засобу забезпечення позову до предмета спору.

Постановою Верховного Суду від 04.10.2024 постанову Східного апеляційного господарського суду від 30.07.2024 скасовано, ухвалу Господарського суду Луганської області від 21.06.2024 залишено без змін. Скасовуючи постанову апеляційного господарського суду і залишаючи в силі ухвалу місцевого господарського суду, Верховний Суд визнав, що законодавством покладено на заявника обґрунтування підстав, які можуть утруднити чи унеможливити виконання судового рішення у разі задоволення позову, однак визначив, що такі обґрунтування не обов'язково мають бути доведеними доказами вчинення боржником дій, спрямованих на утруднення виконання судового рішення (реалізація майна чи підготовчі дії до його реалізації, витрачання коштів не для здійснення розрахунків з позивачем, укладення договорів поруки чи застави за наявності невиконаного спірного зобов'язання тощо). За таких обставин (звернення із позовом про стягнення грошових коштів) саме відповідач має доводити недоцільність чи неспівмірність заходів забезпечення, вжиття яких просить у суду позивач, зокрема і ту обставину, що застосовані заходи забезпечення позову створюють перешкоди його господарській діяльності.

Звертаючись до суду із заявою про забезпечення позову, позивач повинен обґрунтувати причини звернення з такою заявою та надати суду докази щодо наявності фактичних обставин, з якими пов'язується застосування певного заходу забезпечення позову. Відсутність такого обґрунтування та відповідних доказів може бути підставою відмови у задоволенні заяви про забезпечення позову.

У справі № **7/127(917/1862/21)** СГТОВ «Нива» - Боржник (в особі ліквідатора – арбітражного керуючого Іващука В.А.) звернувся до Господарського суду Полтавської області з позовом до Курило В.П. про визнання недійсними свідоцтв про право на спадщину за заповітом щодо нерухомого майна (критого току та зерносховища) та визнання недійсними договорів купівлі-продажу спірного нерухомого майна, укладених Курило В.П. і Повалієм М.В.

Позовні вимоги обґрунтовані відсутністю підстав для набуття Курило В.П. права власності на належне позивачу нерухоме майно (зерносховище та критий тік № 2), що було набуто відповідачем у спадок після смерті її чоловіка – Курила В. Ф.), оскільки ухвала Ленінського районного суду м. Полтави від 09.08.2010 про затвердження мирової угоди у справі № 2-2544/10, згідно з якою позивач раніше відчужив спірне майно на користь Курила В.Ф., згодом була скасована постановою Верховного Суду від 23.01.2018, з урахуванням чого відсутні підстави для переходу права на спірне майно до спадкоємців набувача – Курила В. Ф.

Рішенням Господарського суду Полтавської області від 23.08.2022 позовні вимоги задоволено. Визнано недійсними оспорювані свідоцтва про право на спадщину за заповітом та договори купівлі-продажу спірного майна.

Позивач, у межах апеляційного провадження з перегляду рішення Господарського суду Полтавської області від 23.08.2022 за апеляційними скаргами Курило В.П. і Повалія М.В., подав до Східного апеляційного господарського суду заяву про забезпечення позову, в якій просив накладити арешт на спірне майно, а саме на зерносховище та критий тік.

Заява обґрунтована необхідністю вжити наведений захід забезпечення позову з метою запобігання незаконному продажу майна позивача Повалієм М.В., який, набувши та маючи право з розпорядження спірним майном на підставі оспорюваних договорів, намагатиметься переоформити або в інший спосіб відчужити це майно, допустити його руйнування та знецінення, що значно ускладнить виконання рішення Господарського суду Полтавської області від 23.08.2022, тоді як один із спірних об'єктів за час судових спорів щодо цього майна був повністю демонтований та знищений.

Ухвалою Східного апеляційного господарського суду від 20.02.2023 відмовлено позивачу в задоволенні заяви про забезпечення позову. Вказане судове рішення мотивоване відсутністю підстав для вжиття заходів забезпечення позову за заявою позивача, оскільки він не надав належних та допустимих доказів, з якими діюче законодавство пов'язує доцільність застосування заходів забезпечення позову та які б свідчили про неможливість або істотне ускладнення виконання рішення у цій справі у разі невжиття таких заходів; доводи позивача

ґрунтуються на сумнівах щодо можливої недобросовісної поведінки Курило В.П. і Пovalія М.В.; а задоволення позову у цій справі не призведе до захисту та відновлення права позивача на спірне майно, оскільки внаслідок застосування реституції за недійсними договорами, що оспорює позивач, майно підлягає поверненню не позивачу, а відповідачу, визнання недійсними свідоцтв про права на спадщину також не призведе до повернення спірного майна позивачу.

Постановою Верховного Суду від 19.07.2024 ухвалу Східного апеляційного господарського суду від 20.02.2023 залишено без змін.

Верховний Суд підтримав правовий висновок апеляційного господарського суду про те, що позивач не довів існування обставин, які б підтверджували необхідність вжиття заявленого заходу забезпечення позову, оскільки заявлений позивачем захід забезпечення позову не співвідноситься та не є співмірним із предметом спору з огляду на те, що позивач не навів всупереч положенням статей 136, 137 ГПК України жодних конкретних аргументів та обставин, за яких подальше відчуження третьою особою спірного майна до задоволення позову у цій справі (з огляду на правові наслідки визнання недійсними оспорюваних свідоцтв та договорів купівлі-продажу, укладених між відповідачем та третьою особою) вплинуло б на виконання або ефективний захист та відновлення прав позивача на спірне майно.

У справі № 905/729/24 АТ КБ «Приватбанк» звернулось до Господарського суду Донецької області з позовом до ТОВ «ЯРІВСЬКЕ», ОСОБА_1 про стягнення солідарно заборгованості за кредитним договором, у розмірі 804760,00 грн.

Разом з позовною заявою АТ КБ «Приватбанк» подало заяву про забезпечення позову шляхом накладення арешту та заборони вчиняти будь-які дії, спрямовані на відчуження об'єктів рухомого майна (автотранспортні засоби), які належать ТОВ «ЯРІВСЬКЕ» та ОСОБА_1.

Заява про забезпечення позову мотивована тим, що відчуження рухомого майна на користь третіх осіб до моменту відкриття виконавчого провадження може унеможливити виконання рішення суду у справі; враховуючи ухилення відповідачів від свого обов'язку щодо задоволення вимог кредитора, існує реальний ризик ускладнення виконання рішення суду.

У заяві про забезпечення позову банком зазначено про застосування інституту зустрічного забезпечення з вказівкою на те, що після накладення арешту на нерухоме майно відповідачі ніяким чином не будуть обмежені у вільному доступі та безперешкодному володінні та користуванні цим майном. На підтвердження доводів заяви позивач надав суду роздруківки Інформації про транспортні засоби Українського бюро кредитних історій від 21.12.2023.

Ухвалою Господарського суду Донецької області від 16.05.2024 у задоволенні заяви АТ КБ «Приватбанк» про забезпечення позову шляхом накладення арешту та заборону вчиняти будь-які дії, спрямовані на відчуження об'єктів рухомого майна, які належать відповідачам відмовлено.

Господарським судом зазначено, що заява про вжиття заходів забезпечення позову не містить будь-які доводів, посилань або обґрунтувань на підтвердження того, що відповідачами здійснювалися будь-які дії, спрямовані на реалізацію майна на час звернення з заявою, однак при цьому, позивач у тексті заяви припускав цілком можливе чергове відчуження відповідачами об'єктів рухомого майна й створення ситуації появи нових власників спірного майна, а відтак і нових судових спорів.

Відмовляючи в задоволенні заяви про забезпечення позову, місцевий господарський суд не визнав роздруківки Інформації про транспортні засоби Українського бюро кредитних історій від 21.12.2023 належним доказом у розумінні статей 73,74 ГПК України на підтвердження права власності відповідачів на спірні транспортні засоби. Суд виходив з того, що надані заявником в якості доказів роздруківки інформації про транспортні засоби Українського бюро кредитних історій від 21.12.2023 не підписані ані письмово, ані електронним цифровим підписом відповідною посадовою особою Бюро; з їх змісту не

вбачається, чи є вказана інформація частиною кредитної історії відповідачів. Крім того, суд встановив, що зазначена інформація про транспортні засоби не є актуальною, оскільки виписки датовані 21.12.2023.

Суд звернув увагу, що заходи щодо забезпечення позову можуть бути вжиті судом лише в межах предмета позову. Накладення арешту на майно боржника може відбуватись виключно у розмірі суми заборгованості, яка є предметом стягнення, однак у тексті заяви про забезпечення позову АТ КБ «Приватбанк» викладена вимога щодо накладання арешту на весь перелік транспортних засобів, які останнім виявлені як такі, що належать відповідачам, при цьому не обґрунтовано співвідношення вартості даного рухомого майна з ціною позову.

З урахуванням вищевикладеного місцевий господарський суд дійшов висновку про відмову у задоволенні заяви позивача про забезпечення позову за недоведеністю.

У справі № **922/1767/22(758/5818/13-ц)** Компанія «Novaagro limited» (правонаступником якої є ТОВ «Топ кроп») звернулася з позовом про стягнення заборгованості з ОСОБИ_1 за договором поруки від 05.07.2012, відповідно до умов якого ОСОБА_1 поручилася перед компанією "Novaagro limited" за виконання обов'язків Компанії "Phoenix capital limited", встановлених угодою про розірвання договору про надання агентських послуг № РС-004237 від 10.11.2011р, яка була укладена між сторонами 01.02.2012р.

ОСОБА_1 звернулася до Подільського районного суду м. Києва із зустрічною позовною заявою до Компанії «Novaagro limited» та Компанії «Phoenix capital limited» про визнання недійсним договору поруки від 05.07.2012, укладеного на забезпечення виконання зобов'язань Компанії «Phoenix capital limited» перед Компанією «Novaagro limited» за угодою про розірвання про надання агентських послуг.

18.07.2023 Господарський суд Харківської області ухвалив приєднати справу №758/5818/13-ц до справи № 922/1767/22 про банкрутство Компанії «Novaagro limited» для подальшого розгляду в межах справи про банкрутство тощо.

Компанія «Novaagro limited» подала до Господарського суду Харківської області заяву про забезпечення позову, в якій просила накласти арешт на грошові кошти, що належать ОСОБИ_1. Заява обґрунтована необхідністю вжити наведений захід забезпечення позову, оскільки для виконання Компанією «Novaagro limited» зобов'язань перед власними кредиторами у справі про банкрутство йому необхідно захистити власні права та стягнути існуючу заборгованість з дебіторів, зокрема, шляхом забезпечення реального виконання рішення за позовом до ОСОБИ_1, яка, не зважаючи на існування спірної заборгованості понад 11 років, усіма можливими способами протидіяла ухваленню законного рішення у цій справі: зловживала процесуальними правами (оскаржувала очевидно законні судові рішення, заявляла необґрунтовані відводи суду, подавала клопотання про призначення експертизи і зупинення провадження у справі, однак не надавала матеріали для проведення експертизи, а також подавала клопотання про залишення позову без розгляду), що в сукупності вказувало на сумніви у виконанні рішення у цій справі у разі задоволення вимог Компанії «Novaagro limited», а також вказує, що ОСОБА_1 також буде протидіяти виконанню законного рішення.

Ухвалою Господарського суду Харківської області від 07.08.2023 задоволено клопотання Компанії «Novaagro limited» та накладено арешт на грошові кошти, що належать ОСОБИ_1, в межах суми позову, які перебувають на всіх рахунках ОСОБИ_1 в усіх банківських та інших фінансово-кредитних установах. Судове рішення мотивоване наявністю підстав для арешту грошових коштів ОСОБИ_1 в межах спірної суми вимог, оскільки вона не має жодного нерухомого майна, яке б могло бути реалізоване в процедурі виконання рішення у цій справі, а право та можливість ОСОБИ_1 розпорядитись власними коштами, які перебувають на її рахунках в банківських установах, беззаперечно утруднить в майбутньому виконання судового рішення у цій справі, якщо це рішення буде ухвалене на користь Компанії «Novaagro limited».

Постановою Східного апеляційного господарського суду від 29.09.2023 ухвалу Господарського суду Харківської області від 07.08.2023 скасовано. Прийнято нове рішення, яким відмовлено позивачу у задоволенні вимог про забезпечення позову. Постанова апеляційного господарського суду мотивована відсутністю підстав для вжиття заходів забезпечення позову за заявою Компанії «Novaagro limited», оскільки вона не довела існування обставин, які б підтверджували необхідність вжиття цих заходів забезпечення позову, а саме не надала доказів неспроможності ОСОБИ_1 виконати судові рішення у разі задоволення вимог Компанії «Novaagro limited»; а також не навела жодних конкретних обставин вчинення цією особою конкретних дій, спрямованих на ухилення від виконання зобов'язання після подання позову у справі, зокрема дій щодо безпідставного витрачання коштів, приховування активів тощо. При цьому, апеляційний господарський суд врахував, що накладення арешту на грошові кошти ОСОБИ_1 на всіх рахунках в усіх банківських та інших фінансово-кредитних установах може призвести до неможливості виконання нею інших договірних зобов'язань та до погіршення фінансового стану ОСОБИ_1.

Постановою Верховного Суду від 09.01.2024 постанову Східного апеляційного господарського суду від 29.09.2023 залишено без змін.

Жодних обмежень щодо застосування такого виду забезпечення позову, як накладення арешту на майно, лише у сфері майнових спорів або заборони його застосування при вирішенні немайнового спору господарське процесуальне законодавство не містить. Заходи забезпечення позову мають бути вжиті в межах позовних вимог та бути адекватними та співмірними з позовними вимогами.

У справі № **922/3269/24** керівник Немишлянської окружної прокуратури м. Харкова звернувся до Господарського суду Харківської області з позовом до Харківської міської ради, Управління комунального майна та приватизації Департаменту економіки та комунального майна Харківської міської ради, ОСОБИ_1 про визнання незаконним та скасування рішення Харківської міської ради Про відчуження об'єктів комунальної власності територіальної громади м. Харкова, визнання договору купівлі-продажу нежитлового приміщення недійсним та зобов'язання ОСОБИ_1 повернути спірне нерухоме майно.

Прокурором подано заяву про забезпечення позову, в якій заявник просив вжити заходи забезпечення позову шляхом накладення арешту на спірний об'єкт нерухомого майна, із заборорою вчиняти будь-які реєстраційні дії з цим майном.

В обґрунтування заяви про забезпечення позову прокурор вказував, що без встановлення обмежень на час розгляду справи фактичний власник спірного нерухомого майна ОСОБА_1 може розпорядитися своєю власністю на власний розсуд в будь-який час. Подальше ймовірне відчуження майна на користь інших осіб, передача нерухомого майна в оренду, зміна його призначення (з нежитлового на житлове тощо), поділ, виділ чи об'єднання ускладнить виконання можливого рішення суду про задоволення позову. Вчинення будь-яких дій з нерухомим майном до закінчення судового розгляду, у разі задоволення позову, призведе до необхідності зміни позовних вимог або вирішення спорів з іншими позовними вимогами та з іншими особами, яким це майно може бути передане в оренду або іншим чином відчужено.

Ухвалою Господарського суду Харківської області від 22.11.2024 у задоволенні заяви Немишлянської окружної прокуратури м. Харкова про забезпечення позову відмовлено.

Відмовляючи у задоволенні заяви про забезпечення позову, місцевий господарський суд виходив з того, що прокурором не надано доказів, які підтверджували б наявність фактичних обставин, з якими пов'язується застосування заявленого прокурором заходу до забезпечення позову у даній справі, у той час як посилення на потенційну загрозу ускладнення чи унеможливлення виконання рішення не є достатньо обґрунтованими.

З огляду на викладене місцевий господарський суд дійшов висновку про те, що заява про забезпечення позову не містить обґрунтованих мотивів та посилення на відповідні докази, на підставі яких суд міг би дійти висновку щодо доцільності невідкладного забезпечення позову.

Постановою Східного апеляційного господарського суду від 23.01.2025 ухвалу Господарського суду Харківської області від 22.11.2024 скасовано. Заяву Немишлянської окружної прокуратури м. Харкова про забезпечення позову задоволено. Накладено арешт на об'єкт нерухомого майна із заборonoю вчиняти будь-які реєстраційні дії з цим майном.

Апеляційний господарський суд зазначив, що обраний Немишлянською окружною прокуратурою м. Харкова захід забезпечення позову є видом забезпечення позову, передбаченим статтю 137 ГПК України, і відповідає предмету позову та, водночас, вжиття такого заходу не зумовлює фактичного вирішення спору по суті, а спрямовано лише на збереження існуючого становища до завершення розгляду справи.

Суд апеляційної інстанції дійшов висновку, що застосування заходів забезпечення позову шляхом накладення арешту на об'єкт спірного нерухомого майна із заборonoю вчиняти будь-які реєстраційні дії з цим майном, не порушує прав та охоронюваних законом інтересів третього відповідача, не призводить до блокування господарської діяльності ОСОБИ_1.

Колегія суддів визнала слушними доводи апелянта про те, що обрані заходи забезпечення позову на період розгляду судом спору не позбавляють відповідача його прав на володіння та користування вказаним нерухомим майном, а лише тимчасово обмежують право відповідача розпоряджатись вказаним об'єктом нерухомого майна та вчиняти дії, спрямовані на зміну об'єкта нерухомого майна. Отже, вказаний захід має наслідком лише збереження існуючого становища до завершення розгляду справи по суті заявлених позовних вимог.

За таких обставин, колегія суддів апеляційного господарського суду зазначила, що висновок місцевого господарського суду про відсутність підстав для забезпечення позову та відмову у задоволенні поданої заяви є помилковим, в зв'язку з чим оскаржувана ухвала підлягала скасуванню, а заява прокурора про забезпечення позову підлягала задоволенню.

У справі № 922/1119/23 керівник Слобідської окружної прокуратури м. Харкова Харківської області в інтересах держави в особі Харківської міської ради звернувся до Господарського суду Харківської області з позовом до ТОВ «ДАК-БУД» і ТОВ «УКР-БУД 23», у якому просив визнати недійсним укладений між відповідачами договір купівлі-продажу об'єктів нерухомого майна та скасувати державну реєстрацію права власності ТОВ «УКР-БУД 23» на ці об'єкти. Позивач зазначав, що вказаний спірний договір купівлі-продажу об'єктів нерухомого майна ТОВ «ДАК-БУД» і ТОВ «УКР-БУД 23» уклали з метою, спрямованою на умисне невиконання судового рішення в іншій справі, яким із «ДАК-БУД» було стягнуто грошові кошти на користь позивача.

Одночасно з позовом прокурором була подана заява про вжиття заходів забезпечення позову, у якій заявник просив накласти арешт на продані за оспорюваним правочином нерухомі об'єкти і заборонити «УКР-БУД 23» та іншим особам вчиняти юридично значимі дії щодо них.

В обґрунтування поданої заяви прокурор вказував, що рішенням Господарського суду Харківської області від 22.11.2022 у справі № 922/586/22 було задоволено позов виконувача обов'язків керівника Слобідської окружної прокуратури м. Харкова в інтересах держави в особі Харківської міської ради до ТОВ «ДАК-БУД» і стягнуто з останнього на користь Харківської міськради 6 392 910, 92 грн безпідставно збережених коштів орендної плати. Водночас, вже 20.01.2023 ТОВ «ДАК-БУД» уклало з ТОВ «УКР-БУД 23» спірний договір купівлі-продажу нежитлових приміщень. Тобто, ТОВ «ДАК-БУД» після набрання законної сили рішенням Господарського суду Харківської області від 22.11.2022 у справі № 922/586/22 відчуло все наявне в нього майно ТОВ «УКР-БУД 23» на підставі спірного договору купівлі-продажу.

Враховуючи той факт, що майно вже один раз вибуло з власності ТОВ «ДАК-БУД» (з метою уникнення виконання рішення суду шляхом недопущення звернення стягнення на майно боржника), прокурор просив забезпечити позов у даній справі обраним способом. На його думку, невжиття заходу забезпечення позову у цій справі знівелює можливість ефективного захисту інтересів держави, виконання рішення суду, яке набрало законної сили,

та призведе до порушення прав Харківської міської ради, позаяк у разі повторного відчуження спірного майна або вчинення інших реєстраційних дій (передання в іпотеку, передання як вклад до статутного капіталу іншого підприємства, здійснення поділу майна, накладення на майно арешту тощо) міськрада буде змушена знову ініціювати новий судовий розгляд задля задоволення своїх вимог.

Ухвалою Господарського суду Харківської області від 28.03.2023 заяву про забезпечення позову задоволено. Ухвала місцевого господарського суду мотивована доведеністю прокурором обставин того, що невжиття заходів забезпечення позову у цій справі істотно ускладнить або унеможливить ефективний захист та поновлення прав Харківської міської ради.

Постановою Східного апеляційного господарського суду від 15.05.2023 Господарського суду Харківської області від 28.03.2023 скасовано, прийнято нове рішення, яким у задоволенні заяви прокурора про забезпечення позову відмовлено.

Постанова апеляційного господарського суду мотивована тим, що рішення суду за наслідками розгляду заявлених позовних вимог у цій справі не підлягатиме примусовому виконанню, більше того, вимог щодо застосування наслідків недійсності оспорюваного правочину Керівником Слобідської окружної прокуратури м. Харкова Харківської області не заявлено. Тобто, потенційна реалізація рішення у даній справі полягатиме лише у визнанні оспорюваного договору недійсним, як свідчення неможливості набуття сторонами прав та обов'язків на підставі даної угоди, без жодної вказівки про необхідність передання майна Харківській міській раді. Тому задоволення позовних вимог у даній справі не наділятиме міськраду правом вимоги нерухомого майна від ТОВ «ДАК-БУД» і ТОВ «УКР-БУД 23». Вказане в свою чергу виключає можливість врахування даного майна в розрізі питання застосування заходу забезпечення позовних вимог. Апеляційний господарський суд дійшов висновку, що захід забезпечення позову у вигляді арешту майна за оспорюваним договором не є співмірним із заявленими вимогами.

Верховний Суд не погодився з таким висновком апеляційного господарського суду та постановою від 22.05.2024 скасував постанову Східного апеляційного господарського суду від 15.05.2023, а ухвалу Господарського суду Харківської області від 28.03.2023 залишив силі. Суд касаційної інстанції зазначив, що, скасовуючи ухвалу місцевого господарського суду, апеляційний господарський суд залишив поза увагою те, що позов у даній справі прокурором заявлено не з метою витребування майна у відповідачів, а з метою скасування правової підстави вибуття належних ТОВ «ДАК-БУД» об'єктів із його власності. Колегія суддів Касаційного господарського суду звернула увагу, що вимоги заінтересованої особи, яка в судовому порядку домагається визнання правочину недійсним, можуть бути спрямовані на приведення сторін недійсного правочину до того стану, який саме вони, сторони, мали до його вчинення. В такому випадку власний інтерес заінтересованої особи полягатиме в тому, щоб предмет правочину перебував у власності конкретної особи чи щоб сторона (сторони) правочину перебувала у певному правовому становищі, оскільки від цього залежить подальша можливість законної реалізації заінтересованою особою її прав.

З урахуванням викладеного, виходячи з предмета та підстав позову, вимог та обґрунтування заяви про забезпечення позову, Верховний Суд підтримав правову позицію місцевого господарського суду, що такі заходи забезпечення позову як накладення арешту на продані за оспорюваним правочином нерухомі об'єкти і заборона ТОВ «УКР-БУД 23» та іншим особам вчиняти юридично значимі дії щодо них є співмірними із позовними вимогами і адекватними, тоді як у разі невжиття пропонованих заходів ефективний захист та поновлення прав Харківської міської ради може істотно ускладнитися або унеможливитись.

Накладення місцевим господарським судом арешту на грошові кошти в частині суми судового збору не узгоджується з вимогами статей 136, 137 ГПК України.

У справі № 917/1610/23 за позовом ТОВ «Полтаваенергозбут» до ТОВ «Лубенський молочний завод» про стягнення 2 842 444,14 грн заборгованості за договором про постачання

електричної енергії ТОВ «Полтаваенергозбут» подало до Господарського суду Полтавської області заяву про вжиття заходів забезпечення позову шляхом накладення арешту на грошові кошти ТОВ «Лубенський молочний завод» в загальному розмірі 2 885 080,80 грн (2 842 444,14 грн - сума позову за спожиту енергію та судовий збір у сумі 42 636,66 грн), які знаходяться (обліковуються) на банківських рахунках відповідача.

Ухвалою Господарського суду Полтавської області від 13.10.2023 у справі №917/1610/23 задоволено заяву ТОВ «Полтаваенергозбут» про вжиття заходів забезпечення позову. Вжито заходи забезпечення позову шляхом накладення арешту на грошові кошти ТОВ «Лубенський молочний завод» у загальному розмірі 2 885 080,80 грн – із посиланням на те, що наявні достатньо обґрунтовані підстави вважати, що відповідачем після виникнення заборгованості ТОВ «Лубенський молочний завод» за договором, що є предметом позову в даній справі, вчиняються дії з відчуження свого майна, спрямовані на ухилення від виконання зобов'язань за вказаним договором.

Постановою Східного апеляційного господарського суду від 15.11.2023 у справі №917/1610/23 ухвалу Господарського суду Полтавської області від 13.10.2023 скасовано. У задоволенні заяви ТОВ «Полтаваенергозбут» про забезпечення позову відмовлено. Апеляційний суд виходив з того, що позивачем не надано доказів ймовірності вчинення відповідачем дій, спрямованих на утруднення виконання рішення суду (у разі задоволення позовних вимог).

У постанові від 09.04.2024 у вказаній справі Верховний Суд, погодившись із висновками суду першої інстанції щодо наявності підстав для вжиття заходів забезпечення позову, водночас дійшов висновку про необґрунтованість накладення господарським судом арешту на грошові кошти відповідача поза межами предмета спору, а саме - на суму судового збору 42 636,66 грн, яка у силу ст. 123 ГПК України входить до складу судових витрат, та, відповідно, не належить до ціни позову.

Зазначене стало підставою для часткового задоволення касаційної скарги, скасування постанови Східного апеляційного господарського суду від 15.11.2023 та зміни ухвали Господарського суду Полтавської області від 13.10.2023 шляхом викладення пунктів 1 та 2 її резолютивної частини в редакції, відповідно до якої вжито заходи забезпечення позову шляхом накладення арешту на грошові кошти ТОВ «Лубенський молочний завод» у межах ціни позову у розмірі 2 842 444,14 грн.

Вжиття заходів забезпечення позову шляхом заборони вчинення певних дій

Обранням належного, відповідно до предмета спору, заходу забезпечення позову забезпечується дотримання принципу співвіднесення виду заходу забезпечення позову із заявленими позивачем вимогами.

У справі **№ 832з-24** ухвалою Господарського суду Харківської області від 25.07.2024 заяву ФОП про забезпечення позову до подачі позовної заяви задоволено; вжито заходи забезпечення позову шляхом заборони Департаменту з інспекційної роботи Харківської міської ради, Харківській міській раді та її структурним підрозділам вчиняти будь-які дії, направлені на демонтаж нежитлових приміщень на спірній земельній ділянці.

Ухвала місцевого господарського суду мотивована тим, що у разі демонтування майданчика для харчування біля стаціонарного закладу ресторанного господарства на земельній ділянці комунальної власності, на виконання припису Департаменту з інспекційної роботи Харківської міської ради, та у разі задоволення судом позовних вимог про визнання укладеним договором оренди землі позивач буде змушений звертатися з новими позовами про поновлення свого порушеного права щодо відшкодування на його користь збитків в зв'язку з пошкодженням його майна, щодо відновлення майданчика.

Крім того, місцевий господарський суд вважав, що існувала реальна загроза, що невжиття вказаних заходів забезпечення позову шляхом заборони Департаменту з інспекційної роботи Харківської міської ради або іншим особам до вирішення справи по суті, вчиняти будь-які дії, направлені на демонтаж нежитлових приміщень на спірній земельній ділянці, може істотно ускладнити чи унеможливити ефективний захист або поновлення порушених прав позивача (у разі задоволення позову), за захистом яких він планує звернутися до суду.

Постановою Східного апеляційного господарського суду від 11.09.2024 ухвалу Господарського суду Харківської області від 25.07.2024 скасовано. Ухвалено нове рішення, яким у задоволенні заяви ФОП про забезпечення позову до подачі позовної заяви відмовлено. Апеляційний господарський суд визнав висновки місцевого господарського суду про задоволення заяви про забезпечення позову помилковими.

Апеляційний господарський суд установив, що у заяві про забезпечення позову заявник посилається на те, що він має намір звернутися до суду із позовною заявою про визнання укладеним договором оренди земельної ділянки, на якій знаходиться належна позивачу нежитлова будівля.

Однак, як зазначила колегія суддів апеляційного господарського суду, у спірних правовідносинах такий вид забезпечення позову як заборона Департаменту з інспекційної роботи Харківської міської ради, Харківській міській раді та її структурним підрозділам вчиняти будь-які дії, направлені на демонтаж нежитлових приміщень, жодним чином не стосується предмету позову у справі - визнання укладеним договором оренди земельної ділянки, на якій перебуває належне ОСОБА_1 нерухоме майно, та жодним чином не впливає на можливість фактичного виконання судового рішення у разі задоволення позову.

Колегія суддів вказала, що фактично метою звернення із заявою про забезпечення позову ОСОБА_1 було тимчасове відстрочення питання щодо демонтування майданчика для харчування біля стаціонарного закладу ресторанного господарства на земельній ділянці комунальної власності. Харківська міська рада як перший відповідач не є особою, яка порушила майнове право ОСОБА_1 щодо вказаного майданчика, і ймовірно задоволення судом позову про визнання договору оренди спірної земельної ділянки, на якій знаходиться належна заявнику нежитлова будівля, укладеним жодним чином не впливає на законність розташування самовільно побудованого заявником майданчика для харчування і винесення Інспекцією з благоустрою Департаменту з інспекційної роботи Харківської міської ради припису №442/24.

У спірних правовідносинах предметом позову не є оскарження припису Інспекції з благоустрою Департаменту з інспекційної роботи Харківської міської ради, а вимога про визнання договору оренди землі укладеним, яка заявлена до Харківської міської ради і стосується іншого нерухомого майна.

Зазначення в якості 2-го відповідача Департаменту з інспекційної роботи Харківської міської ради фактично спрямовано на розгляд судом заяви про забезпечення позову.

З матеріалів справи також вбачається, що у приписі №442/24 від 12.07.2024 постановлено у 3-денний строк усунути виявлене порушення і не пізніше 15.07.2024 повідомити Інспекцію. Однак заявник звернувся із заявою про забезпечення позову 23.07.2024, тобто, вже після строку, коли припис мав бути виконаний; доказів скасування припису матеріали справи не містять.

Судова колегія в постанові зазначила, що обранням належного, відповідно до предмета спору, заходу забезпечення позову дотримується принцип співвіднесення виду заходу забезпечення позову із заявленими позивачем вимогами, чим врешті досягаються: збалансованість інтересів сторін та інших учасників судового процесу під час вирішення спору, фактичне виконання судового рішення в разі задоволення позову та як наслідок ефективний захист або поновлення порушених чи оспорюваних прав або інтересів позивача без порушення або безпідставного обмеження при цьому прав та охоронюваних інтересів інших учасників провадження у справі або осіб, що не є учасниками цього судового процесу.

Однак, дослідивши матеріали справи, суд апеляційної інстанції дійшов висновку, що заява ОСОБА_1 про забезпечення позову зазначеним вимогам не відповідала, чому місцевим господарським судом належної оцінки надано не було.

З огляду на викладене, враховуючи, що місцевий господарський суд не забезпечив дотримання вимог чинного законодавства щодо всебічного, повного та об'єктивного дослідження усіх фактичних обставин, що мали значення для справи, колегія суддів дійшла висновку про відмову у задоволенні заяви ФОП про забезпечення позову до подачі позовної заяви.

У іншій справі № 917/1543/24 ФОП звернувся до Господарського суду Полтавської області з позовом до ІНФОРМАЦІЯ_1, Міністерства оборони України, Регіонального відділення Фонду державного майна України по Полтавській та Сумській областях про визнання права користування за ФОП спірною земельною ділянкою, визнання права оренди за ФОП на нежитлові приміщення, усунення перешкод у користуванні спірним нежитловим приміщенням.

Позивач звернувся до Господарського суду Полтавської області із заявою про забезпечення позову, в якій просив: заборонити ІНФОРМАЦІЯ_1, Державному підприємству Міністерства оборони України «Укрвійськбуд» як балансоутримувачу та будь-яким іншим особам вчиняти будь-які дії, спрямовані на укладення будь-яких договорів щодо нежитлових приміщень, розташованих в будинку номер АДРЕСА_2, зокрема, але не виключно договорів щодо водо-, електропостачання, вивезення побутових відходів, проведення ремонтних робіт, виготовлення та/або закупівлі меблів та обладнання тощо та оренди, користування.

Ухвалою Господарського суду Полтавської області від 26.09.2024 заяву ФОП про забезпечення позову задоволено. Постановляючи ухвалу, місцевий господарський суд зазначив, що, виходячи з наявності зв'язку між заявленими заходами до забезпечення позову і предметом позовної вимоги, приймаючи до уваги збалансованість інтересів сторін, ймовірність ускладнення або унеможливлення виконання рішення господарського суду, унеможливлення поновлення порушених чи оспорюваних прав або інтересів заявника у разі невжиття таких заходів, вимоги ФОП щодо забезпечення позову є розумними, обґрунтованими і адекватними.

Апеляційний господарський суд не погодився з позицією місцевого господарського суду. Постановою Східного апеляційного господарського суду від 03.12.2024 ухвалу Господарського суду Полтавської області від 26.09.2024 скасовано. Прийнято нове рішення. У задоволенні заяви ФОП про забезпечення позову відмовлено.

Колегією суддів апеляційного господарського суду встановлено, що предметом спору у справі було визнання за ФОП права користування земельною ділянкою, права оренди на нежитлові приміщення, а також усунення перешкод у користуванні нежитловими приміщеннями. За умовами договору оренди нежитлових приміщень від 28.08.2019 у ФОП в оренді перебували нежитлові приміщення на другому поверсі будинку загальною площею 78,2 кв.м., що понад як у чотири рази менше загальної площі другого поверху (364.7 кв.м). Позивачем ні в заяві про застосування заходів забезпечення позову та доданих до неї матеріалах, ні в судовому засіданні апеляційного суду не доведено, що приміщення, які, за твердженнями позивача, перебувають у нього в оренді, є індивідуально визначеним майном.

Також встановлено, що запропоновані ФОП заходи забезпечення позову стосуються усього будинку номер АДРЕСА_2.

Апеляційний господарський суд зазначив, що можливі негативні наслідки (припущення про настання яких висловлює позивач) від невжиття заходів забезпечення позову є неспівмірними з тими негативними наслідками, зокрема і майновими, які можуть настати внаслідок вжиття цих заходів, для всіх, хто користується приміщеннями в будинку.

Судова колегія також звернула увагу, що учасниками справи підтверджено перебування будинку номер АДРЕСА_2 (який включає в себе спірне нерухоме майно) у власності Держави Україна в особі Міністерства оборони України.

У силу приписів ч.ч.1, 2 ст.319, ст. 322 ЦК України власник має право вчиняти щодо свого майна будь-які дії, які не суперечать закону, утримувати майно, що йому належить, якщо інше не встановлено договором або законом. Відтак, запропоновані позивачем заходи забезпечення позову щодо заборони укладення будь-яких договорів будь-якими особами, в тому числі власником майна, порушують права останнього щодо розпорядження своїм майном та роблять неможливим виконання обов'язку щодо утримання такого майна в належному стані.

З урахуванням вищевикладеного, колегія суддів апеляційного господарського суду зазначила, що встановлені Господарським судом Полтавської області заходи забезпечення позову не відповідають вимогам розумності, обґрунтованості та адекватності заходу забезпечення позову, порушують збалансованість інтересів сторін, є неспівмірними із заявленими позовними вимогами.

Позов про витребування частки у статутному капіталі та скасування реєстраційних дій щодо змін у складі засновників ТОВ не може бути забезпечений шляхом заборони вносити будь-які зміни до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань щодо зміни керівництва ТОВ, а також шляхом заборони використання корпоративних прав.

У справі № 1309з-24 ОСОБА_1 звернулася до господарського суду Харківської області із заявою про забезпечення позову до подачі позовної заяви, в якій просила місцевий господарський суд заборонити: використання ОСОБОЮ_2 привласнених корпоративних прав ОСОБИ_1 (у розмірі 9,54%) для голосування на загальних зборах ТОВ «Кегичівський агрошляхбуд» до вирішення справи по суті позовних вимог; зміну керівництва ТОВ «Кегичівський агрошляхбуд» до вирішення справи по суті позовних вимог; внесення будь-яких змін до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань щодо зміни керівництва ТОВ «Кегичівський агрошляхбуд» до моменту вирішення справи по суті позовних вимог ОСОБА_1 .

В обґрунтування поданої заяви ОСОБА_1 зазначала про те, що 03.11.2024 нею було подано до господарського суду Харківської області позов до ОСОБА_3 , ОСОБА_2 , треті особи: ТОВ «Кегичівський агрошляхбуд», ОСОБА_4 , ОСОБА_5 , ОСОБА_6 з вимогами про витребування з чужого незаконного володіння ОСОБА_2 на користь ОСОБА_1 частки в статутному капіталі номінальною вартістю 14000,00 грн, що становить 9,54% статутного капіталу ТОВ «Кегичівський агрошляхбуд»; скасування державної реєстрації змін до відомостей про юридичну особу ТОВ «Кегичівський агрошляхбуд» про зміну складу засновників, здійснених приватним нотаріусом ОСОБА_7 .

Необхідність у застосуванні заходів забезпечення позову до подання позовної заяви заявниці обґрунтовувала захистом своїх корпоративних прав та тим, що на початку 2024 року частка ОСОБА_2 становила лише 11,23% (16480 грн), що не надавало йому можливості одноосібно контролювати діяльність товариства. Завдяки послідовному придбанню часток інших учасників, ОСОБА_2 збільшив свою частку у товаристві до 65600 грн (45,68% статутного капіталу), однак лише протиправно отримані корпоративні права позивачки, ОСОБА_1, надали останньому контрольні 54,22% корпоративних прав ТОВ «Кегичівський агрошляхбуд».

Як зазначила заявниця, маючи 54,22% корпоративних прав в статутному капіталі ТОВ «Кегичівський агрошляхбуд», в тому числі й тих, що є предметом позову, ОСОБА_2 мала можливість призначити себе директором підприємства одноособово, що й було зроблено. Так, 18.11.2024 ОСОБА_2 провів одноособово Загальні збори ТОВ «Кегичівський агрошляхбуд», незважаючи на відсутність кворуму, визначеного положеннями Статуту ТОВ «Кегичівський агрошляхбуд», та, використовуючи протиправно привласнені корпоративні права ОСОБА_1, призначив себе директором ТОВ «Кегичівський агрошляхбуд».

Заявниця вважала, що така ситуація не лише загрожує процесу відновлення порушених прав ОСОБА_1, але й порушує принципи корпоративного управління ТОВ «Кегичівський

агрошляхбуд», оскільки дії ОСОБА_2 мають ознаки захоплення управління та відсторонення інших учасників товариства від процесу прийняття рішень.

З урахуванням викладеного, заявниця зазначила про те, що ОСОБА_2, ставши директором, отримала можливість вільно приймати рішення від імені товариства, зокрема ухвалювати будь-які внутрішні корпоративні зміни, які можуть істотно ускладнити чи унеможливити виконання рішення суду або ефективний захист, поновлення порушених чи оспорюваних прав або інтересів позивача, за захистом яких остання звернулася до суду, а дії ОСОБА_2 щодо внесення змін до ЄДР ще більше ускладнять ситуацію, оскільки вони можуть створити додаткові юридичні бар'єри для відновлення статусу-кво позивачки.

Таким чином, на переконання заявниці, у разі невжиття заходів забезпечення позову існує реальна загроза, що рішення щодо відновлення корпоративних прав ОСОБА_1 не зможе бути виконане належним чином без нових судових процесів і тривалого оскарження подальших дій ОСОБА_2.

Ухвалою господарського суду Харківської області від 20.11.2024 відмовлено у задоволенні заяви ОСОБА_1 про забезпечення позову. Ухвала місцевого господарського суду мотивована тим, що заявниця не надала достатніх доказів, які б підтверджували реальну загрозу утруднення виконання рішення суду або неможливість поновлення її порушених прав у разі невжиття заходів забезпечення позову; не обґрунтувала, яким чином заявлені заходи забезпечення позову співвідносяться з предметом позову, є ефективними та пропорційними заявленим вимогам. Місцевий господарський суд дійшов висновку, що заявлені заходи в частині заборони використання корпоративних прав є тотожними позовним вимогам, що прямо суперечить положенням частини 11 ст. 137 ГПК України, а інші заходи не мають прямого зв'язку із заявленими позовними вимогами та ґрунтуються на припущеннях, а не на конкретних доказах наявності реальної загрози порушення прав заявниці.

Постановою Східного апеляційного господарського суду від 08.01.2025 ухвалу господарського суду Харківської області від 20.11.2024 залишено без змін.

Апеляційним господарським судом встановлено, що предметом позову, з яким заявниця звернулася до суду, є вимога про витребування з чужого незаконного володіння ОСОБА_2 на користь ОСОБА_1 частки в статутному капіталі номінальною вартістю 14000,00 грн, що становить 9,54% статутного капіталу ТОВ «Кегичівський агрошляхбуд» (майнова вимога) та скасування державної реєстрації змін до відомостей про юридичну особу ТОВ «Кегичівський Агрошляхбуд» про зміну складу засновників (немайнова вимога).

В свою чергу захід забезпечення позову (заборона використання корпоративних прав) стосується тих самих корпоративних прав, які є предметом позовної вимоги.

Колегія суддів апеляційного господарського суду зазначила, що заявлений захід забезпечення позову шляхом заборони використання корпоративних прав (9,54%) для голосування на загальних зборах фактично відображає одну з основних позовних вимог ОСОБА_1 - витребування цих корпоративних прав у ОСОБА_2, адже виконання такого заходу забезпечення позову позбавить відповідача можливості реалізувати свої корпоративні права, зокрема голосувати на загальних зборах, що, по суті, є відновленням прав позивачки до вирішення спору по суті, і водночас суперечить основній меті заходів забезпечення позову.

Враховуючи наведене, апеляційний господарський суд дійшов висновку, що запропонований захід забезпечення позову у вигляді заборони використання корпоративних прав в даному випадку є непропорційним втручанням у права відповідача, фактично вирішує спір по суті до його розгляду, чим порушує баланс інтересів сторін, а також не підтверджений доказами реальної загрози ускладнення виконання рішення суду та може негативно вплинути на права третіх осіб (інших учасників товариства, контрагентів) і корпоративне управління товариства, тому відсутні підстави для задоволення заяви про забезпечення позову в цій частині, а доводи апелянта про зворотне не спростовують наведених висновків.

Щодо вимоги заяви в частині забезпечення позову шляхом заборони вносити будь-які зміни до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та

громадських формувань щодо зміни керівництва ТОВ «Кегичівський агрошляхбуд» до вирішення питання по суті позовних вимог, суд апеляційної інстанції зазначив наступне.

Предмет спору, на який посилалася ОСОБА_1, стосується витребування частки у статутному капіталі та скасування реєстраційних дій щодо змін у складі засновників, тобто останні спрямовані на захист прав саме позивачки як учасника товариства та відновлення її прав на корпоративну частку у статутному капіталі, однак питання про зміну керівництва товариства не є частиною позовних вимог, що робить даний захід забезпечення позову таким, що прямо не відноситься до предмету спору.

Крім того, заборона внесення змін до ЄДР впливає на загальне функціонування ТОВ «Кегичівський агрошляхбуд», а не лише на об'єкт спору, що зачіпає права не лише відповідача, але й інших учасників товариства або його контрагентів та потенційно впливає на управлінські процеси, які не стосуються безпосередньо предмета спору частки у статутному капіталі. Заборона на зміну керівництва товариства, як вказав апеляційний господарський суд, не гарантує ефективності виконання майбутнього рішення щодо витребування частки у статутному капіталі та скасування державної реєстрації змін щодо засновників товариства, натомість будь-які рішення керівництва, прийняті в межах його компетенції, не можуть змінити чи обмежити право позивачки на її частку, якщо таке рішення буде ухвалено судом.

З огляду на наведене, судова колегія апеляційного господарського суду висувала, що запропонований заявницею у заяві про забезпечення захід забезпечення позову шляхом заборони внесення змін до ЄДР щодо керівництва товариства не має прямого зв'язку з позовними вимогами, оскільки не стосується витребування частки у статутному капіталі чи реєстраційних дій щодо складу засновників, а також є надмірним, непропорційним до мети забезпечення позову та виходить за межі предмету спору, оскільки впливає на корпоративне управління, яке не є частиною позовних вимог, що свідчить про правильність висновків місцевого господарського суду щодо відмови у його задоволенні.

Вжиття заходів забезпечення позову шляхом заборони вчинення дій, спрямованих на припинення електропостачання

Заходи забезпечення позову повинні узгоджуватися з предметом та підставами позову, вони можуть бути вжиті судом лише у межах предмета позову та не повинні порушувати права інших осіб.

У справі № 922/3346/24 ФОП звернувся до Господарського суду Харківської області з позовною заявою до АТ «Харківобленерго» про зобов'язання відповідача перерахувати об'єм і вартість послуг, наданих у період з січня 2019 року по вересень 2024 року на підставі договорів про надання послуг з розподілу електричної енергії, за фіксованими цінами на електричну енергію для побутових споживачів, установленими НКРЕКП, та відображення у рахунках й актах приймання – передачі послуг з розподілу електричної енергії. Крім того, позивач просив перерахувати штрафні санкції за період дії воєнного стану.

Позовні вимоги обґрунтовані тим, позивач є споживачем електричної енергії як мешканець багатоквартирного будинку, тоді як відповідач незаконно застосував до нього комерційний тариф, що спричинило завищення вартості послуг з розподілу електричної енергії. До того ж позивач вважав незаконним нарахування штрафних санкцій у період дії воєнного стану.

ФОП звернувся до Господарського суду Харківської області з заявою про вжиття заходів забезпечення позову шляхом заборони відповідачу в особі будь-яких його органів, представників, працівників, та/або контрагентів учиняти (у тому числі, але не виключно, за зверненням будь-яких третіх осіб) будь-які дії та/або бездіяльність, що можуть мати наслідком припинення чи обмеження електропостачання та/або розподілу електричної енергії для потреб квартир та/або нежитлових приміщень у об'єктах нерухомості, включаючи багатоквартирні житлові будинки та їх частини.

На обґрунтування необхідності вжиття цих заходів заявник посилався на те, що його повідомили про припинення з 01.10.2024 розподілу електроенергії за спірними договорами про надання послуг з розподілу електричної енергії внаслідок наявності заборгованості, тоді як він вважає завищеною вартість послуг з розподілу електроенергії і незаконним нарахування штрафних санкцій у період дії воєнного стану. На переконання заявника, у разі невжиття таких заходів забезпечення позову може бути припинено або обмежено подачу електроенергії, що загрожує реалізації прав та інтересів побутових споживачів.

Ухвалою Господарського суду Харківської області від 30.09.2024 задоволено заяву ФОП про вжиття заходів забезпечення позову. Місцевий господарський суд вважав, що у разі невжиття таких заходів до вирішення спору у справі може відбуватися припинення або обмеження подачі розподілу електроенергії, до того ж таке припинення/обмеження ставить під загрозу реалізацію прав та інтересів побутових споживачів мешканців багатоквартирних будинків, зокрема, припинення або обмеження подачі електроенергії або її розподілу призведе до зупинки ліфтів будинків, насосного обладнання, відключення системи водопостачання усередині будинку до усіх співвласників; позбавить співвласників можливості безпечно пересуватися по прибудинковій території, призведе до неможливості обслуговування сантехнічного обладнання у підвальних приміщеннях та на технічних поверхах тощо.

Постановою Східного апеляційного господарського суду від 05.11.2024 ухвалу Господарського суду Харківської області від 30.09.2024 скасовано та ухвалено нове рішення про відмову у задоволенні заяви ФОП про забезпечення позову з тих підстав, що вжиття заходів забезпечення позову не відповідає принципу співвіднесення виду заходу забезпечення позову із заявленими вимогами.

У постанові апеляційного господарського суду зазначено, що оскільки між сторонами виник спір щодо обсягів і застосування тарифів за послуги з розподілу електричної енергії, то захід забезпечення позову, про вжиття якого просить ФОП, щодо заборони АТ «Харківобленерго» вчиняти будь-які дії з припинення та/або обмеження постачання та/або розподілу (передачі) електричної енергії за спірними договорами про надання послуг з розподілу електричної енергії, не співвідноситься зі спірними правовідносинами, оскільки така заборона жодним чином не вплине на наявність/відсутність або розмір заборгованості, а також не буде забезпечувати право ФОП на перерахунок об'ємів і вартості послуг.

Апеляційний господарський суд виснував, що позов щодо встановлення дійсного розміру заборгованості за послуги з розподілу електроенергії не може бути забезпечено у спосіб заборони вчинення дій з припинення та/або обмеження постачання та/або розподілу (передачі) електричної енергії за договорами про надання послуг з розподілу електричної енергії, оскільки така заборона не забезпечить у разі його задоволення права позивача на перерахунок об'ємів і вартості послуг та виставлення йому нових рахунків. Заборона суду вчиняти дії відповідно до закону, яка не сприяє виконанню рішенням суду, не лише не забезпечує балансу інтересів сторін, а є надмірним втручанням у права та обов'язки відповідача. Оскільки відсутній зв'язок між заходом забезпечення позову і предметом позову, то заходи забезпечення позову не є співмірними.

Верховний Суд підтримав правову позицію апеляційного господарського суду стосовно того, що заходи забезпечення позову щодо заборони відповідачеві вчиняти будь-які дії відносно припинення/обмеження електропостачання споживачу у зв'язку з існуванням заборгованості останнього не відповідають принципу співвіднесення виду заходу забезпечення позову із заявленими позивачем вимогами. Постановою Верховного Суду від 27.02.2025 постанову Східного апеляційного господарського суду від 05.11.2024 залишено без змін.

Вжиття заходів забезпечення позову шляхом заборони вчинення дій, спрямованих на припинення електропостачання, не обмежує законні права АТ «Харківобленерго» на проведення господарської діяльності, оскільки імперативні положення пункту 7.11 ПРРЕЕ підставою для незастосування заходів щодо припинення електропостачання споживачу

визначають ухвалу про прийняття позовної заяви, а відкриття провадження у справі після факту відключення споживача є підставою для відновлення електропостачання.

Так, у справі № 922/211/24 ТОВ «Тайфун-2000» звернулося до Господарського суду Харківської області з позовом до АТ «Харківобленерго», в якому просило визнати протиправним та скасувати рішення комісії з розгляду актів порушення ПРРЕЕ АТ «Харківобленерго» Північне РРЕ, яке оформлене протоколом № 122282 засідання комісії з розгляду порушення ПРРЕЕ від 18.12.2023, прийняте на підставі акта про порушення від 29.08.2023 № 122282.

Позов обґрунтовано тим, що рішення комісії Північного РРЕ АТ «Харківобленерго» з розгляду актів про порушення ПРРЕЕ, прийняте з порушенням вимог чинного законодавства, а тому підлягає скасуванню.

ТОВ «Тайфун-2000» подано до Господарського суду Харківської області заяву про забезпечення позову, в якій заявник просив забезпечити позов шляхом заборони АТ «Харківобленерго» та його уповноваженим особам на час розгляду справи вчиняти дії, направлені на припинення розподілу електричної енергії ТОВ «Тайфун-2000» у зв'язку із несплатою останнім 7 767 231,77 грн., визначених оскаржуваним у цій справі рішенням комісії з розгляду актів про порушення ПРРЕЕ АТ «Харківобленерго» Північне РРЕ, яке оформлене протоколом № 122282 засідання комісії з розгляду порушення ПРРЕЕ від 18.12.2023.

Заяву про забезпечення позову мотивовано тим, що відповідач мав реальний намір усупереч вимогам законодавства відключити позивачу електроенергію, станом на день подання заяви про вжиття заходів забезпечення позову загроза відключення позивача від електропостачання продовжувала існувати, більше того загроза є вкрай реальною, оскільки підтверджується попередженням від АТ «Харківобленерго». Як стверджував заявник, за своєю суттю постачання електричної енергії передбачає доволі складну технологічну процедуру. Процес відновлення постачання електричної енергії споживачу з боку постачальника та оператора розподілу систем є тривалим і у разі припинення відповідачем постачання ТОВ «Тайфун 2000» електричної енергії та встановлення судом безпідставності такого припинення та скасування рішення на підставі якого нараховано заборгованість, процедура відновлення постачання електричної енергії споживачу займе тривалий проміжок часу. Крім того, будь-яке припинення виробничої діяльності може мати тяжкі економічні наслідки для підприємства. Вжиття заходів забезпечення позову сприятиме запобіганню порушення прав позивача на час вирішення спору в суді та в разі задоволення позову забезпечить можливість виконання рішення суду.

Ухвалою Господарського суду Харківської області від 19.02.2024 задоволено заяву ТОВ «Тайфун-2000» про забезпечення позову, забезпечено позов шляхом заборони АТ «Харківобленерго» та його уповноваженим особам на час розгляду справи № 922/211/24 вчиняти дії направлені на припинення розподілу електричної енергії ТОВ «Тайфун-2000» у зв'язку із несплатою останнім 7 767 231,77 грн., визначених оскаржуваним у цій справі рішенням комісії з розгляду актів порушення ПРРЕЕ АТ «Харківобленерго» Північне РРЕ, яке оформлене протоколом № 122282 засідання комісії з розгляду порушення ПРРЕЕ від 18.12.2023 року.

Постановою Східного апеляційного господарського суду від 24.04.2024 ухвалу Господарського суду Харківської області від 19.02.2024 залишено без змін. Колегія суддів апеляційного господарського суду погодилася з висновком місцевого господарського суду про наявність підстав для задоволення заяви ТОВ «Тайфун-2000» про забезпечення позову.

Колегія суддів апеляційного господарського суду зазначила, що обраний заявником спосіб забезпечення позову щодо заборони вчиняти дії, пов'язаний з припиненням та/або обмеженням постачання та/або розподілу (передачі) електричної енергії та/або відключення від електропостачання співвідноситься з предметом поданого позову. Забезпечення позову у вигляді заборони відповідачу та третій особі вчиняти дії щодо припинення розподілу електричної енергії позивачу є необхідним, оскільки до вирішення судом питання правомірності рішення комісії з розгляду актів порушення ПРРЕЕ АТ «Харківобленерго»

Північне РРЕ, яке оформлене протоколом № 122282 засідання комісії з розгляду порушення ПРРЕЕ від 18.12.2023, та на підставі якого АТ «Харківобленерго» нараховано споживачу 7 767231,77 грн, існує реальна загроза відключення позивачу електроенергії та настання для позивача негативних наслідків. Апеляційний господарський суд також врахував, що вжиття заходів забезпечення позову сприятиме запобіганню порушення прав позивача на час вирішення спору в суді та у разі задоволення позову забезпечить можливість виконання рішення суду; невжиття таких заходів може істотно ускладнити чи унеможливити виконання рішення суду або ефективний захист або поновлення порушених (оспорюваних) прав або інтересів заявника, за захистом яких він звернувся до суду.

Отже, врахувавши положення статей 136, 139, 140 ГПК України, надавши оцінку поданій позивачем заяві, колегія суддів апеляційного господарського суду дійшла висновку про існування прямого зв'язку між обраним позивачем заходом забезпечення позову та предметом позовної вимоги про визнання протиправним та скасування рішення, на підставі якого було направлено споживачу (позивачу) повідомлення припинення розподілу електричної енергії, яке (рішення) є предметом спору, тобто тим матеріально-правовим об'єктом, з приводу якого виник правовий конфлікт між позивачем і відповідачем. До того ж відповідно до частини 7 ст. 145 ГПК України у разі ухвалення судом рішення про задоволення позову заходи забезпечення позову продовжують діяти протягом дев'яноста днів з дня набрання вказаним рішенням законної сили або можуть бути скасовані за вмотивованим клопотанням учасника справи.

Постановою Верховного Суду від 10.07.2024 ухвалу Господарського суду Харківської області від 19.02.2024 та постанову Східного апеляційного господарського суду від 24.04.2024 залишено без змін. В постанові Верховного Суду зазначено, що вжиті заходи забезпечення позову відповідають процесуальним нормам, що регулюють спірні правовідносини, зокрема, вимогам розумності, обґрунтованості, адекватності, збалансованості інтересів сторін, наявності зв'язку між конкретним заходом забезпечення позову та предметом позовних вимог, доведеності обставин щодо ймовірності утруднення виконання або невиконання рішення господарського суду в разі невжиття таких заходів. Суд касаційної інстанції визнав необґрунтованими аргументи скажника про те, що вжиття оскаржуваних заходів забезпечення позову, обмежує законні права АТ "Харківобленерго" на проведення господарської діяльності, оскільки імперативні положення пункту 7.11 ПРРЕЕ підставою для незастосування заходів щодо припинення електропостачання споживачу визначають ухвалу про прийняття позовної заяви, а відкриття провадження у справі після факту відключення споживача є підставою для відновлення електропостачання.

У справі № 922/3184/24 АТ «Харківобленерго» звернулося до Господарського суду Харківської області з позовом до ДП «Новопокровський комбінат хлібопродуктів» про стягнення суми заборгованості за договором про надання послуги з розподілу електричної енергії.

ДП «Новопокровський комбінат хлібопродуктів» звернулося з зустрічною позовною заявою до АТ «Харківобленерго» про застосування тарифів та послуги з розподілу електричної енергії для ДП «Новопокровський комбінат хлібопродуктів» за 2 класом напруги.

ДП «Новопокровський комбінат хлібопродуктів» подало до Господарського суду Харківської області заяву про забезпечення позову, в якій просило суд вжити заходи забезпечення позову шляхом заборони АТ «Харківобленерго» вчиняти дії щодо припинення/обмеження розподілу електричної енергії ДП «Новопокровський комбінат хлібопродуктів» до прийняття рішення по суті у цій справі.

Обґрунтовуючи необхідність вжиття заходів забезпечення позову, заявник вказував на те, що: АТ «Харківобленерго», як оператор системи на підставі пунктів 7.5, 7.11 Правил роздрібного ринку електричної енергії, затверджених постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики та комунальних послуг від 14.03.2018 № 312 (далі – ПРРЕЕ) та умов пункту 10.1 укладеного між сторонами договору про надання

послуги з розподілу електричної енергії має право здійснити тимчасове припинення розподілу електричної енергії, обмежити обсяг її розподілу (передачі) або відключити споживача, яким є ДП «Новопокровський комбінат хлібопродуктів», від мереж без згоди останнього у зв'язку з наявністю заборгованості за договором про надання послуги з розподілу електричної енергії; АТ «Харківобленерго» у такому разі згідно з положеннями підпункту 4 пункту 5.1.9 глави 5.1 розділу V ПРРЕЕ буде звільнений від відповідальності за майнову шкоду, спричинену споживачу внаслідок таких дій; АТ «Харківобленерго» вже вчинялися дії, спрямовані на припинення розподілу електроенергії ДП «Новопокровський комбінат хлібопродуктів».

Ухвалою Господарського суду Харківської області від 03.10.2024 заяву ДП «Новопокровський комбінат хлібопродуктів» про забезпечення позову задоволено повністю. Вжито заходи забезпечення позову шляхом заборони АТ «Харківобленерго» вчиняти дії щодо припинення/обмеження розподілу електричної енергії ДП «Новопокровський комбінат хлібопродуктів» до прийняття рішення по суті у цій справі.

Місцевий господарський суд погодився з доводами заявника та дійшов висновку про наявність правових підстав для задоволення заяви позивача за зустрічним позовом про забезпечення позову у визначений ним спосіб.

Постановою Східного апеляційного господарського суду від 11.11.2024 ухвалу Господарського суду Харківської області від 03.10.2024 скасовано; ухвалено нове рішення, яким відмовлено в задоволенні заяви ДП «Новопокровський комбінат хлібопродуктів» про забезпечення позову.

Апеляційний господарський суд зазначив, що вказана заява не відповідає принципу співвіднесення виду заходу забезпечення позову із заявленими позовними вимогами, а також така заборона щодо обмеження/припинення розподілу електричної енергії передбачена законом (пункт 7.11 ПРРЕЕ), що не потребує додаткового вжиття аналогічних заходів забезпечення позову судом.

Заходи щодо забезпечення позову повинні бути співмірними із заявленими позивачем вимогами. Співмірність передбачає співвідношення господарським судом негативних наслідків від вжиття заходів щодо забезпечення позову з тими негативними наслідками, які можуть настати в результаті невжиття цих заходів, з урахуванням відповідності права чи законного інтересу, за захистом яких заявник звертається до суду.

Враховуючи, що оскільки між сторонами наявний спір (за зустрічною позовною заявою) щодо застосування тарифів за послуги з розподілу електричної енергії, захід забезпечення позову, про вжиття якого просив ДП «Новопокровський комбінат хлібопродуктів», а саме заборона АТ «Харківобленерго» вчиняти дії щодо припинення/обмеження розподілу електричної енергії відносно позивача за зустрічним позовом, не відповідав позовним вимогам та не впливав на виконання рішення у даній справі, оскільки така заборона жодним чином не буде впливати на наявність/відсутність або розмір заборгованості, а також не буде забезпечувати право ДП «Новопокровський комбінат хлібопродуктів» на проведення перерахунку вартості послуг за 1 класом напруги. Апеляційний господарський суд виснував, що ймовірно задоволення позовних вимог за зустрічним позовом не призведе до неможливості та не буде автоматично виключати задоволення (повністю або частково) первісного позову, оскільки підстави виникнення, розмір та обставини погашення заборгованості за спірним договором про надання послуги з розподілу електричної енергії підлягають встановленню судом саме під час розгляду справи по суті первісних позовних вимог АТ «Харківобленерго».

Апеляційний господарський суд також зазначив, що обмеження та відключення споживачів здійснюється виключно у порядку, визначеному ЗУ «Про ринок електричної енергії» та ПРРЕЕ. В абзаці 4 пункту 7.11 ПРРЕЕ передбачено, що на період розгляду судом спірних питань щодо порушення споживачем цих Правил та/або умов договорів, наявність яких передбачена цими Правилами, припинення електропостачання такого споживача, пов'язане з оскаржуваним фактом порушення, не здійснюється за умови своєчасного надання споживачем до моменту відключення від електропостачання відповідної ухвали суду про

прийняття позовної заяви до розгляду. Відкриття провадження у справі після факту відключення споживача є підставою для відновлення електропостачання.

З урахуванням вищевикладеного апеляційний господарський суд дійшов висновку, що норма права, встановлена в абзаці 4 пункту 7.11 ПРРЕЕ, є імперативною для суб'єкта постачання електричної енергії, якому належить право відключити споживача від електропостачання та відновити його. Вказана норма права діє самостійно за наявності визначених в її гіпотезі умов, незалежно від наявності підстав для застосування судом заходів забезпечення позову.

Верховний Суд підтримав правову позицію Східного апеляційного господарського суду стосовно того, що у АТ «Харківобленерго» в силу відповідного припису законодавства (п. 7.11 ПРРЕЕ) відсутні будь-які підстави та право на обмеження/припинення надання споживачу – ДП «Новопокровський комбінат хлібопродуктів» послуг з розподілу електроенергії, і у місцевого господарського суду не було підстав для застосування заходів забезпечення позову шляхом встановлення заборони на вчинення тих дій, які й так зупинені в силу закону.

Постановою Верховного Суду від 15.01.2025 постанову Східного апеляційного господарського суду від 11.11.2024 залишено без змін.

У справах щодо правомірності/неправомірності дій оператора системи розподілу електроенергії неможливе забезпечення позову на підставі п.7.1 ПРРЕЕ шляхом заборони вчинення дій, спрямованих на припинення електропостачання.

У справі № 922/5196/23 ПП «Рестріелт» звернулося до Господарського суду Харківської області з позовною заявою до АТ «Харківобленерго» про визнання протиправними дій відповідача щодо припинення з 08 год. 00 хв 18.12.2023 розподілу електроенергії до багатоквартирного житлового будинку.

Позовні вимоги обґрунтовані протиправністю дій відповідача щодо припинення розподілу електроенергії.

ОК «КІМ», третя особа, яка заявляла самостійні вимоги щодо предмета спору, звернувся з позовною заявою до АТ «Харківобленерго» про визнання протиправними дій АТ «Харківобленерго» щодо припинення розподілу електроенергії для потреб квартир та/або нежитлових приміщень в об'єктах нерухомості, в багатоквартирному житловому будинку та його частинах. В позовній заяві ОК «КІМ» заявив клопотання про забезпечення позову, в якому просив вжити заходів забезпечення позову шляхом заборони АТ «Харківобленерго» в особі будь-яких його органів, представників, працівників та/або контрагентів вчиняти (у тому числі, але не виключно за зверненням будь-яких третіх осіб) будь-які дії та/або бездіяльність, що можуть мати наслідком припинення чи обмеження електропостачання та/або розподілу електричної енергії для потреб квартир та/або нежитлових приміщень в багатоквартирному житловому будинку та його частинах.

В обґрунтування заяви про забезпечення позову ОК «КІМ» посилався на те, що у господарському суді Харківської області розглядається справа №922/468/22, що стосується укладення договорів на постачання та розподіл електричної енергії побутовими споживачами та тарифів за відповідну електричну енергію між ОК «КІМ» та з АТ «Харківобленерго», ПрАТ «Харківенергозбут». Заявник також зазначив, що протягом кінця 2023 року та на початку 2024 року ОК «КІМ» отримував від АТ «Харківобленерго» листи з прямими погрозами припинити електропостачання та розподіл електричної енергії за відповідними договорами (які до того ж, з ДПЗД «Укрінтеренерго» ніколи й не уклалися) та відключити електроустановки споживачів.

Ухвалою Господарського суду Харківської області від 04.03.2024 задоволено заяву ОК «КІМ» про вжиття заходів забезпечення позову, а саме: заборонено АТ «Харківобленерго» в особі будь-яких його органів, представників, працівників та/або контрагентів вчиняти (у тому числі, але не виключно за зверненням будь-яких третіх осіб) будь-які дії та/або бездіяльність, що можуть мати наслідком припинення чи обмеження (у тому числі, але не виключно не

відновлення фактично припиненого) електропостачання та/або розподілу електричної енергії для потреб квартир та/або нежитлових приміщень в багатоквартирному житловому будинку та його частинах.

Постановою Східного апеляційного господарського суду від 23.04.2024 ухвалу Господарського суду Харківської області від 04.03.2024 залишено без змін.

Перевіривши наявність спору між сторонами в межах справи № 922/468/22 що стосується, зокрема, визнання укладеними з 01.01.2019 договорів між ОК «КІМ» та ПрАТ «Харківенергозбут», АТ «Харківобленерго» на постачання та на розподіл електричної енергії побутовим споживачам та установивши, що, незважаючи на обізнаність відповідача щодо наявного спору в межах справи №922/468/22, АТ «Харківобленерго» направило ОК «КІМ» повідомлення про припинення розподілу електроенергії, господарські суди вважали, що у разі невжиття заходів забезпечення позову захист прав позивача (і не тільки позивача, а й власників нежитлових приміщень та квартир багатоквартирного будинку) буде можливий тільки на майбутнє, а відшкодування збитків, які, ймовірно, можуть бути спричинені власникам квартир та нежитлових приміщень в період до ухвалення рішення суду, потребуватиме звернення до суду з новими позовами.

Верховний Суд не погодився з правовою позицією Господарського суду Харківської області та апеляційного господарського суду. Постановою Верховного Суду від 17.07.2024 ухвалу Господарського суду Харківської області від 04.03.2024 та постанову Східного апеляційного господарського суду від 23.04.2024 скасовано в частині задоволення заяви ОК «КІМ» про забезпечення позову. Ухвалено нове рішення, яким у задоволенні заяви ОК «КІМ» про забезпечення позову відмовлено.

Верховний Суд, скасовуючи ухвалу місцевого господарського суду та постанову апеляційного господарського суду, зазначив, що спір у справі не є спором, який би стосувався питань щодо порушення споживачем ПРРЕЕ та/або умов договорів, тому забезпечення позову шляхом заборони вчинення дій, спрямованих на припинення чи обмеження електропостачання, не відповідає чинному законодавству.

Колегія суддів Касаційного господарського суду зауважила, що відповідно до абз.4 п.7.11 ПРРЕЕ на період розгляду судом спірних питань щодо порушення споживачем цих Правил та/або умов договорів, наявність яких передбачена цими Правилами, припинення електропостачання такого споживача, пов'язане з оскаржуваним фактом порушення, не здійснюється за умови своєчасного надання споживачем до моменту відключення відповідної ухвали суду про прийняття позовної заяви до розгляду. Відкриття провадження у справі після факту відключення споживача є підставою для відновлення електропостачання.

Норма права, встановлена в абз.4 п.7.11 ПРРЕЕ, є імперативною для суб'єкта постачання електричної енергії, якому належить право відключити споживача від електропостачання та відновити його.

Оскільки АТ «Харківобленерго» не є суб'єктом електропостачання, а позивач у своєму позові порушив питання щодо правомірності/неправомірності дій суб'єкта, який є оператором системи розподілу, а не порушення споживачем ПРРЕЕ та/або умов договорів, колегія суддів касаційної інстанції дійшла висновку, що господарські суди попередніх інстанцій допустили порушення статей 136,137 ГПК України та дійшли помилкових висновків про наявність підстав для задоволення заяви про забезпечення позову шляхом заборони вчинення дій, спрямованих на припинення обмежень чи обмеження електропостачання.

Застосування такого заходу забезпечення позову, як заборона відповідачам вчиняти будь-які дії на виконання укладеного ними договору, призводить до блокування господарської діяльності відповідачів та порушення збалансованості інтересів сторін справи.

У справі № 922/5184/23 КП «Харківський метрополітен» звернулося до Господарського суду Харківської області з позовом до ПрАТ «НЕК «Укренерго», АТ «Харківобленерго» та ДП «Укрінтеренерго» про зобов'язання дотримуватися меж застосування права з припинення постачання електричної енергії позивачу.

КП «Харківський метрополітен» звернулося до Господарського суду Харківської області із заявою про вжиття заходів забезпечення позову шляхом заборони ПрАТ «НЕК «Укренерго», АТ «Харківобленерго» та ДП «Укрінтеренерго» вчиняти будь-які дії з припинення договірних відносин, у тому числі з припинення та/або обмеження постачання та/або розподілу (передачі) електричної енергії постачальником «останньої надії» для КП «Харківський метрополітен» до вирішення по суті спору у справі.

Ухвалою Господарського суду Харківської області від 11.12.2023 задоволено заяву КП «Харківський метрополітен» про вжиття заходів забезпечення позову. Постановою Східного апеляційного господарського суду від 25.01.2024 ухвалу Господарського суду Харківської області від 11.12.2023 залишено без змін.

Задовольняючи заяву про забезпечення позову, господарські суди першої та апеляційної інстанції виходили з того, що невжиття таких заходів може істотно ускладнити чи унеможливити ефективний захист або поновлення порушених чи оспорюваних прав або інтересів позивача. Суди погодилися з припущенням КП «Харківський метрополітен» про те, що припинення електричної енергії призведе до неможливості перевезення пасажирів і використання об'єкта як укриття, зупиниться робота у тому числі електроустановок та електроприладів, які забезпечують вентиляцію та відведення стічних вод станцій. Суди також зауважили, що вжиті заходи забезпечення позову не є тотожними позовним вимогам.

Колегія суддів Касаційного господарського суду не погодилась з позицією Господарського суду Харківської області та Східного апеляційного господарського суду. Постановою від 01.04.2024 постанову Східного апеляційного господарського суду від 25.01.2024 та ухвалу Господарського суду Харківської області від 11.12.2023 скасовано та ухвалено нове рішення, яким у задоволенні заяви КП «Харківський метрополітен» про вжиття заходів забезпечення позову відмовлено.

Колегія суддів касаційної інстанції дійшла висновку, що оскільки позов у цій справі поданий про виконання зобов'язань у договірних правовідносинах, то обраний позивачем спосіб забезпечення позову шляхом заборони вчиняти будь-які дії з припинення договірних відносин не відповідає вимогам щодо адекватності та співмірності. Суд не може заборонити сторонам вчиняти будь-які дії, спрямовані на припинення ділових (договірних) відносин з позивачем, адже право, зокрема, на припинення/розірвання відносин/договорів гарантоване Конституцією та законами України. Встановлення такої заборони фактично призведе до втручання суду в договірні відносини сторін оспорюваного договору, що є складовою господарської діяльності.

Вжиття заходів забезпечення позову шляхом заборони відчуження нерухомого майна, заборони державним реєстраторам вчиняти реєстраційні дії щодо спірного нерухомого майна

Заборона на відчуження об'єкта нерухомого майна - це перешкода у вільному розпорядженні майном. Враховуючи мету застосування заходів забезпечення позову, їх вжиття щодо нерухомого майна не вимагає обмеження в користуванні ним, оскільки для найменшого порушення інтересів відповідача та збереження нерухомого майна обґрунтованою може бути визнана заборона відчуження такого нерухомого майна без позбавлення відповідача та інших осіб права користування ним.

Господарські суди задовольняли заяви про забезпечення позову шляхом заборони відчуження нерухомого майна, заборони будь-яким державним реєстраторам вчиняти будь-які реєстраційні дії щодо спірного майна, якщо спірні заходи забезпечення позову стосувалося виключно предмета позову та за цією ознакою були такими, що відповідали адекватності заходів забезпечення.

У справі № 922/1064/24 ФОП звернувся до Господарського суду Харківської області з позовом до АТ «Харківське підприємство автобусних станцій», ОСОБА_1 про переведення на ФОП прав і обов'язків покупця за договором купівлі-продажу частини нежитлової будівлі, укладеним між АТ «Харківське підприємство автобусних станцій» і ОСОБА_1, визнання окремої частини спірного договору (у частині купівлі-продажу нежитлової будівлі) недійсною.

Одночасно з позовною заявою позивач звернувся до Господарського суду Харківської області із заявою про забезпечення позову до вирішення спору по суті шляхом заборони відчуження частини нежитлової будівлі, заборони будь-яким державним реєстраторам (Державного реєстру речових прав на нерухоме майно та Реєстру прав власності на нерухоме майно, Державного реєстру іпотек, чи іншим особам, уповноваженим вчиняти реєстраційні дії у вказаних реєстрах) вчиняти будь-які реєстраційні дії щодо спірної частини нежитлової будівлі.

Заява про забезпечення позову обґрунтована тим, що ОСОБА_1 як власник спірного майна має можливість вільно відчужити та здійснювати будь-які дії щодо майна, яке є предметом спору, що в свою чергу ускладнить чи унеможливить ефективний судовий захист порушеного права позивача та призведе до необхідності залучення інших осіб до участі у справі, подання нових позовів тощо. На підтвердження зазначених обставин заявником надано договір оренди частини нежитлового приміщення, укладений між АТ «Харківське підприємство автобусних станцій» та ФОП з додатками, платіжні доручення про сплату орендних платежів за оренду приміщення, акти надання послуг з оренди приміщення, акт звіряння взаємних розрахунків за період вересень 2020 - червень 2023 років між ФОП та АТ «Харківське підприємство автобусних станцій» за договором оренди від 15.09.2020, договір купівлі-продажу частини нежитлового приміщення від 19.05.2023, укладений між АТ «Харківське підприємство автобусних станцій» та ОСОБА_1, Інформацію з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно та Реєстру прав власності на нерухоме майно, Державного реєстру Іпотек, Єдиного реєстру заборон відчуження об'єктів нерухомого майна щодо об'єкта нерухомого майна станом на 01.04.2024, акт від 27.02.2023 прийому-передачі до договору оренди № 16/23 від 27.02.2023, лист-пропозицію за вих. № 07/31/1 від 05.04.2023 та лист щодо викупу об'єкта оренди.

Ухвалою Господарського суду Харківської області від 04.04.2024 заяву ФОП про забезпечення позову задоволено. Місцевий господарський суд визнав обґрунтованими доводи ФОП про те, що такі обставини та подані на їх підтвердження докази дають підстави вважати, що в подальшому можливе вчинення відповідачем дій, спрямованих на розпорядження спірним майном, що може призвести до того, що позивач змушений був звернутися до суду за захистом своїх прав з іншими позовами.

Постановою Східного апеляційного господарського суду від 13.06.2024 ухвалу Господарського суду Харківської області від 04.04.2024 залишено без змін. Колегією суддів встановлено, що ФОП звернувся до місцевого господарського суду із позовом, в забезпечення якого подав відповідну заяву, обґрунтовану тим, що на підставі договору оренди частини спірного нежитлового приміщення від 15.09.2020, укладеного між ФОП і АТ «Харківське підприємство автобусних станцій», є орендарем частини нежитлового приміщення, яке за договором купівлі-продажу, укладеним між АТ «Харківське підприємство автобусних станцій» і ОСОБА_1, відчужене ОСОБА_1, чим порушене його (позивача) переважне право на купівлю частини нежитлового приміщення, що орендувалося ним.

В постанові апеляційного господарського суду зазначено, що спір у справі стосується правомірності укладення договору купівлі-продажу у частині продажу нерухомого майна – спірної нежитлової будівлі, тому заява про вжиття заходів забезпечення позову та мотивація, викладена у ній, відповідають вимогам чинного законодавства, оскільки заявник обґрунтував причини звернення з заявою про забезпечення позову, в тому числі з посиланням на відповідні обставини та належні докази, які свідчать, що невжиття таких заходів може істотно

ускладнити чи унеможливити ефективний захист або поновлення порушених (оспорюваних) прав або інтересів заявника, за захистом яких він звернувся до суду.

З урахуванням вищевикладеного, урахувавши предмет спору у цій справі, встановивши зв'язок між конкретним заходом забезпечення позову і предметом позовних вимог, взявши до уваги те, що невжиття заходів забезпечення позову може ускладнити чи зробити неможливим ефективний захист або поновлення порушених (оспорюваних) прав або інтересів позивача, за захистом яких він звернувся до суду, чим фактично буде нівельована функція судового рішення як механізму дійсного поновлення порушених прав та інтересів, апеляційний господарський суд дійшов висновку, що заборона відчуження частини спірної нежитлової будівлі, заборона будь-яким державним реєстраторам вчиняти будь-які реєстраційні дії щодо спірної частини нежитлової будівлі, відповідають процесуальним нормам, що регулюють відповідні правовідносини, зокрема, вимогам розумності, обґрунтованості, адекватності, збалансованості інтересів сторін, наявності зв'язку між конкретним заходом забезпечення позову і предметом позовної вимоги.

Колегія суддів апеляційного господарського суду також вказала, що оскільки зазначене майно фактично перебуває у володінні відповідача, а обмежується лише можливість розпоряджатися ним, тому, вжиття таких заходів не перешкоджатиме здійсненню відповідачем господарської діяльності.

Постановою Верховного Суду від 23.09.2024 постанову Східного апеляційного господарського суду від 13.06.2024 та ухвалу Господарського суду Харківської області від 04.04.2024 залишено без змін.

Вжиття заходів забезпечення позову шляхом заборони відчуження земельної ділянки, підписання договору оренди земельної ділянки

Умовою застосування заходів забезпечення позову було достатньо обґрунтоване припущення, що не вжиття таких заходів може істотно ускладнити чи унеможливити виконання рішення суду або ефективний захист, або поновлення порушених чи оспорюваних прав або інтересів позивача, що має бути підтверджено доказами наявності фактичних обставин, з якими пов'язується застосування певного заходу до забезпечення позову.

У справі № 917/1917/24 ТОВ «Баришівська зернова компанія» звернулось до Господарського суду Полтавської області з позовом до Чорнухинської селищної ради Лубенського району Полтавської області про визнання протиправним та скасування рішення Чорнухинської селищної ради Лубенського району Полтавської області, про відмову у поновленні договору оренди землі та визнання укладеною додатковою угодою про поновлення цього договору оренди землі в редакції згідно з прохальною частини. Таке рішення обґрунтоване відсутністю проекту додаткової угоди та тим, що орендна плата не може перевищувати 12 % від НГО.

Позивач подав до Господарського суду Полтавської області заяву про забезпечення позову шляхом заборони Чорнухинській селищній раді Лубенського району Полтавської області підписувати договір оренди спірної земельної ділянки з переможцем земельних торгів СФГ «СВІТОЧ»; накладти арешт на спірну земельну ділянку.

Заява про забезпечення позову обґрунтована тим, що підписання договору оренди спірної земельної ділянки може ускладнити виконання судового рішення про задоволення позову, оскільки позивачу стало відомо, що відповідач організував земельні торги, на які виставлено лот: Право оренди спірної земельної ділянки. Заявник вважав, що відповідач вчинив дії, спрямовані на розпорядження земельною ділянкою, на яку, заявник мав переважне право щодо поновлення права оренди.

Ухвалою Господарського суду Полтавської області від 19.11.2024 заяву ТОВ «Баришівська зернова компанія» про забезпечення позову задоволено.

Господарським судом встановлено, що за результатами земельних торгів, які організував відповідач переможцем щодо отримання права оренди спірної земельної ділянки визнано СФГ «СВІТОЧ».

Із посиланням на частини 16, 20 ст. 137 ЗК України суд зазначив, що у відповідача були підстави для укладення договору оренди спірної земельної ділянки між відповідачем та СФГ «СВІТОЧ» та реєстрації права оренди за цим договором. У випадку підписання відповідачем договору оренди спірної земельної ділянки переможцем земельних торгів СФГ «Світоч» позивач буде змушений захищати своє порушене право (у разі задоволення позовних вимог), шляхом подання інших позовів, а тому невжиття заходів до забезпечення позову утруднить виконання рішення суду та не забезпечить реального захисту прав позивача на оренду спірної земельної ділянки.

З урахуванням вищевикладеного, суд дійшов висновку про задоволення заяви ТОВ «Баришівська зернова компанія» про забезпечення позову, оскільки невжиття визначених у заяві заходів забезпечення позову може істотно ускладнити чи унеможливити ефективний захист або поновлення порушених прав позивача за захистом яких він звернувся до суду.

Верховний Суд підтримав правову позицію апеляційного господарського суду про вжиття заходів забезпечення позову за відсутності доведеної обставин, які б безпосередньо вказували на наявність у відповідача наміру чи вчинення ним безпосередньо дій, спрямованих на відчуження спірних земельних ділянок, якщо можливі негативні наслідки від відчуження земельних ділянок відповідачем перевищують негативний вплив запроваджених обмежень, з метою обмеження можливості відчуження відповідачем спірного майна.

У справі № 922/4132/23 керівник Шевченківської окружної прокуратури м. Харкова звернувся до Господарського суду Харківської області в інтересах держави в особі Харківської міської ради з позовом до ТОВ «ФКМ-1» про розірвання договорів купівлі-продажу земельних ділянок та зобов'язання повернути спірні земельні ділянки.

Разом з позовною заявою прокурором було подано заяву про забезпечення позову шляхом встановлення ТОВ «ФКМ-1» заборони на відчуження спірних земельних ділянок.

Заява про забезпечення позову обґрунтована тим, що відчуження ТОВ «ФКМ-1» спірних земельних ділянок унеможливить в подальшому виконання рішення суду за результатом розгляду позову про розірвання договорів купівлі-продажу, укладених між Харківською міською радою та ТОВ «ФКМ-1», та зобов'язання повернення земельних ділянок у разі задоволення позовних вимог. За твердженням керівника Шевченківської окружної прокуратури м. Харкова, заявлені заходи забезпечення позову повністю відповідають обсягу позовної вимоги про повернення майна на користь Харківської міської територіальної громади. У разі продажу відповідачем спірних земельних ділянок на нового власника вже не буде покладено обов'язок здійснити будівництво ТРЦ, для якого вони і виділялись. Зазначене унеможливить захист законних інтересів Харківської міської ради шляхом подачі нового позову на цій підставі до іншого власника та позбавить позивача ефективних способів захисту у майбутньому. Крім того, близьке розташування зони бойових дій з місцем знаходження спірних земельних ділянок може вплинути на господарську діяльність відповідача та спонукати останнього до відчуження земельних ділянок та зупинення господарської діяльності на території м. Харкова.

Ухвалою Господарського суду Харківської області від 25.09.2023 відмовлено у задоволенні заяви прокурора про забезпечення позову.

Ухвала місцевого господарського суду мотивована тим, що прокурор не навів фактичних обставин, які б свідчили про реальну ймовірність ускладнення чи унеможливлення ефективного захисту інтересів держави, за захистом яких він звернувся до суду, у разі задоволення позову, а також обставин, які б підтверджували, що невжиття відповідних заходів забезпечення позову ускладнить чи унеможливить ефективний захист або поновлення порушених чи оспорюваних прав або інтересів територіальної громади, які є предметом цього спору. Зокрема, прокурор не зазначив у заяві та не надав до неї жодних доказів, які б свідчили,

що відповідач вчиняє або має намір вчинити певні дії, спрямовані на відчуження спірних земельних ділянок. Посилання прокурора у поданій ним заяві про забезпечення позову на близьке розташування зони бойових дій з місцем знаходження спірних земельних ділянок, за висновком місцевого господарського суду, є лише припущенням, яке не може бути достатньою підставою для задоволення заяви про забезпечення позову.

Постановою Східного апеляційного господарського суду від 30.11.2023 ухвалу Господарського суду Харківської області від 25.09.2023 скасовано; ухвалено нове судове рішення, яким заяву прокурора про вжиття заходів забезпечення позову задоволено; вжито заходи забезпечення позову шляхом встановлення ТОВ «ФКМ-1» заборони на відчуження спірних земельних ділянок, у зв'язку з обґрунтованістю підстав щодо необхідності вжиття заходів забезпечення позову.

Аналізуючи приписи ст. 41 Конституції України, частини 1 ст. 317, частини 1 та 2 ст. 319, частини 1 та 2 ст. 321, п.1 частини 1 ст. 346 ЦК України, колегія суддів висувала, що подальше можливе відчуження відповідачем спірних земельних ділянок та внесення змін до Державних реєстрів щодо нового власника не тільки може утруднити виконання судового рішення, відтак, порушить ст. 6 Конвенції про захист прав та основоположних свобод, але і може позбавити ефективного механізму захисту своїх прав територіальну громаду міста Харкова, в інтересах якої прокурор звернувся з позовом до суду. В постанові апеляційного господарського суду також зазначено, що спір у справі, по суті, стосується земельних ділянок, які відчужені за спірними договорами купівлі-продажу. Ураховуючи обставини справи, апеляційний господарський суд дійшов висновку, що обраний прокурором спосіб забезпечення позову шляхом встановлення ТОВ «ФКМ-1» заборони на відчуження спірних земельних ділянок є розумним, обґрунтованим та адекватним. При цьому невжиття заходів забезпечення позову шляхом встановлення ТОВ "ФКМ-1" заборони на відчуження спірних земельних ділянок унеможливить ефективний захист та поновлення прав позивача, у разі, якщо під час розгляду спору у даній справі будуть встановлені факти порушення його прав.

За висновком апеляційного господарського суду, подання доказів, які б свідчили про ймовірність ускладнення чи унеможливлення ефективного захисту порушених прав позивача, не є визначальною умовою для вжиття заходів забезпечення позову, оскільки до ухвалення рішення і набуття ним чинності відповідач може у будь-який момент безперешкодно відчужити своє майно (спірні земельні ділянки), зокрема шляхом укладення договорів купівлі-продажу з третіми особами. При цьому до укладання таких договорів він може і не здійснювати жодних дій, які б могли прямо чи опосередковано свідчити про намір вчинити відчуження земельних ділянок, як-то наприклад подання оголошень про їх продаж чи укладення попередніх договорів про намір продажу тощо.

Отже, встановлення заборони на відчуження спірних земельних ділянок має логічний зв'язок з предметом позовних вимог, і такий захід може забезпечити ефективний захист прав або інтересів позивача в разі ухвалення рішення про задоволення позову.

Постановою Верховного Суду від 15.03.2024 постанову Східного апеляційного господарського суду від 30.11.2023 залишено без змін.

В постанові Верховного Суду зазначено, що вжиті судом апеляційної інстанції заходи забезпечення позову відповідають процесуальним нормам, що регулюють спірні правовідносини, зокрема, вимогам розумності, обґрунтованості, адекватності, збалансованості інтересів сторін, наявності зв'язку між конкретним заходом забезпечення позову та предметом позовних вимог, доведеності обставин щодо ймовірності утруднення виконання або невиконання рішення господарського суду в разі невжиття таких заходів. Обґрунтовано визнано позицію апеляційного господарського суду, що наявність у відповідача правомочностей власника спірного майна свідчить про можливість у будь-який момент (в тому числі під час розгляду судом позову керівника Шевченківської окружної прокуратури м. Харкова, але до прийняття остаточного рішення) розпорядитися цим майном на користь третіх осіб, що може призвести до неможливості виконання рішення в цій справі про зобов'язання повернути земельні ділянки (у разі задоволення такого позову). За наведених

умов вимога щодо обов'язкового надання позивачем доказів на підтвердження намірів відповідача про відчуження спірного майна, враховуючи наявність у нього права розпорядитися ним у будь-який момент, свідчила б про застосування судом завищеного або навіть заздалегідь недосяжного стандарту доказування, що порушує баланс інтересів сторін.

Заходи забезпечення позову повинні застосовуватися лише в разі необхідності, оскільки безпідставне звернення до таких дій може спричинити порушення прав та законних інтересів інших осіб чи учасників процесу.

У справі № 917/2118/24 МПП «Весна» звернулося до Господарського суду Полтавської області з позовом до Кременчуцької міської ради Полтавської області та ГУ Держгеокадастру у Чернігівській області про: визнання недійсним та скасувати рішення позачергової XXIV сесії Кременчуцької міської ради VIII скликання про затвердження ВК Кременчуцької міської ради Кременчуцького району Полтавської області технічної документації із землеустрою щодо поділу спірної земельної ділянки на дві земельні ділянки; скасування рішення державного реєстратора ВК Кременчуцької міської ради Кременчуцького району Полтавської області про державну реєстрацію прав та їх обтяжень на спірні земельні ділянки; визнання протиправними дії ГУ Держгеокадастру у Чернігівській області щодо внесення запису про скасування державної реєстрації спірних земельних ділянок; закриття Поземельних книг, відкритих зі здійсненням державної реєстрації спірних новоутворених земельних ділянок, скасування кадастрових номерів.

Позивач також подав заяву про забезпечення позову, в якій просив до набрання рішенням Господарського суду Полтавської області законної сили вжити заходи забезпечення позову шляхом заборони: Кременчуцькій міській раді або уповноваженим нею особам вчиняти дії, спрямовані на підготовку до відчуження, відчуження, передачу в оренду, поділу спірної земельної ділянки, яка належить Кременчуцькій територіальній громаді; вчинення реєстраційних дій у Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно щодо поділу земельної ділянки, передачі в оренду, продажу спірної земельної ділянки та відкриття розділів відносно цієї земельної ділянки.

Заявник, звертаючись із заявою про забезпечення позову, з урахування недобросовісної поведінки відповідача протягом останніх п'яти років (ігнорування звернень позивача, ненадання відповідей на звернення, поділ земельної ділянки), вважав, що існує реальний ризик відчуження земельної ділянки, передання її в оренду третім особам або поділ цієї земельної ділянки, що в подальшому може призвести до невиконання рішення суду у разі задоволення позову.

Ухвалою Господарського суду Полтавської області від 10.12.2024 відмовлено МПП «Весна» у задоволенні заяви про забезпечення позову.

Суд зазначив, що посилення позивача в заяві про забезпечення позову на можливість вчинення відповідачем певних дій щодо передачі майнових прав на спірну земельну ділянку, які є проявом реалізації повноважень Кобеляцької міської ради як розпорядника земельної ділянки, не є доказом вчинення відповідачем зазначених дій чи загрозою вчинення таких дій.

Заявник не надав суду доказів на підтвердження того, що Кременчуцька міська рада станом на час подання цієї заяви вчиняє дії з підготовки спірної земельної ділянки для передачі третім особам.

Суд звернув увагу, що частиною 12 ст. 137 ГПК України не допускається вжиття заходів забезпечення позову, які полягають в (або мають наслідком) припиненні, відкладенні, зупиненні чи іншому втручанні у проведення конкурсу, аукціону, торгів, тендера чи інших публічних конкурсних процедур, що проводяться від імені держави (державного органу), територіальної громади (органу місцевого самоврядування) або за участю призначеного державним органом суб'єкта у складі комісії, що проводить конкурс, аукціон, торги, тендер чи іншу публічну конкурсну процедуру.

Отже, позивач не надав суду доказів на підтвердження того, що невиконання таких заходів може істотно ускладнити чи унеможливити виконання рішення суду або ефективний захист

або поновлення порушених чи оспорюваних прав або інтересів позивача, за захистом яких він звернувся до суду, тобто, не довів, що існує така загроза.

З огляду на викладене, суд дійшов висновку, що заява позивача про забезпечення позову задоволенню не підлягає.

Застосування заходів забезпечення позову шляхом зупинення стягнення на підставі виконавчого документа або іншого документа, за яким стягнення здійснюється у безспірному порядку

Застосуванням заходу забезпечення позову, який полягає у зупиненні стягнення на підставі виконавчого напису нотаріуса до вирішення спору по суті про відповідність / невідповідність оспорюваного виконавчого напису вимогам закону лише зупиняється процедура виконання такого виконавчого напису з метою надання можливості позивачу захистити або поновити свої права в межах одного цього судового провадження без нових звернень до суду.

У справі № 917/2055/24 ВСК «Злагода» звернувся до Господарського суду Полтавської області з позовною заявою до ТОВ «Гранд Трейд Полтава» про визнання таким, що не підлягає виконанню, виконавчого напису від 18.11.2024, що вчинений приватним нотаріусом Лубенського районного нотаріального округу Полтавської області Березою Д.В., про стягнення з ВСК «Злагода» на користь ТОВ «Гранд Трейд Полтава» 1 788 505,49 грн. зобов'язання за аграрною розпискою з урахуванням курсового коливання та 48 020,15 грн. штрафних санкцій.

Позивач звернувся до Господарського суду Полтавської області 26.11.2024 із заявою про забезпечення позову, в якій заявник просив суд вжити заходів забезпечення позову шляхом зупинення стягнення на підставі виконавчого напису нотаріуса, вчиненого 18.11.2024 приватним нотаріусом Лубенського районного нотаріального округу Полтавської області Березою Д.В.

Заява обґрунтована тим, що нежиття заходів забезпечення позову шляхом зупинення стягнення за спірним виконавчим написом фактичне стягнення з позивача коштів за ним призведе до неможливості ефективного захисту заявлених позивачем порушених прав у визначений законом спосіб, зумовить виникнення між сторонами інших спорів та неспівмірно збільшить тягар витрат на відновлення заявлених до захисту прав.

Ухвалою Господарського суду Полтавської області від 28.11.2024 задоволено заяву ВСК «Злагода» про забезпечення позову. Вжито заходи до забезпечення позову шляхом зупинення стягнення на підставі виконавчого напису №3505, вчиненого 18.11.2024 приватним нотаріусом Лубенського районного нотаріального округу Полтавської області Березою Дарією Василівною, до набрання законної сили рішенням у справі.

Постановою Східного апеляційного господарського суду від 17.12.2024 ухвалу Господарського суду Полтавської області від 28.11.2024 залишено без змін. Колегією суддів апеляційного господарського суду встановлено, що однією з підстав для забезпечення позову стало запобігання подвійного стягнення зі сторони ТОВ «Гранд Трейд Полтава» розміру суми за аграрною розпискою. Так, з письмового погодження ТОВ «Гранд Трейд Полтава» (відповідно до п.12 аграрної розписки) відбулося відчуження заставного майна (а саме сої урожаю 2024 року, зібраного із земельних ділянок, перерахованих у п.39 аграрної розписки) ТОВ «Гранд Трейд Полтава» на суму 4 205 095,02 грн., за яке останнє кошти так і не перерахувало. Відповідно, ВСК «Злагода», з вини недобросовісних дій кредитора, не мав можливості погасити заборгованість за аграрною розпискою. Тобто, кредитор отримав заставне майно по аграрній розписці в кількості та вартості більшій, ніж це передбачено в аграрній розписці, та вимагав від позивача повторного погашення виконаного зобов'язання.

З матеріалів справи також вбачається, що відповідачем виконавчий напис було пред'явлено до виконання. На підставі означеного виконавчого напису приватним виконавцем

виконавчого округу Полтавської області Скрипником В.Л. було відкрито виконавче провадження ВП №76597295.19.11.2024 у межах ВП №76597295 була винесена постанова про арешт майна боржника.

З огляду на викладене та з урахуванням встановлених обставин справи, враховуючи вжиття приватним виконавцем дій на підставі виконавчого напису, який позивач оскаржував в судовому порядку шляхом подання позову про визнання його таким, що не підлягає виконанню, апеляційний господарський суд дійшов висновку, що за виконавчим написом, який є виконавчим документом, може бути здійснено звернення стягнення не тільки на визначений у виконавчому написі врожай сої, а й на інше належне боржнику майно (грошові кошти), оскільки безпосередньо у виконавчому написі зазначено, що у разі відсутності в натурі предмета застави, кредитор за аграрною розпискою має право на задоволення своїх вимог за рахунок іншого майна боржника (при цьому види майна не уточнено). Існує реальної загроза, що невжиття заходів забезпечення позову (зупинення стягнення на підставі виконавчого напису, вчиненого нотаріусом), може призвести до звернення приватним виконавцем стягнення на майно ВСК «Злагода», а тому позивач не зможе захистити або поновити свої права у межах одного цього судового провадження без нових звернень до суду. Це може істотно ускладнити чи унеможливити ефективний захист або поновлення порушених прав позивача (у разі задоволення позову), за захистом яких він звернувся до суду.

Зупинення стягнення на підставі виконавчого напису нотаріуса має тимчасовий характер та скасовується (може бути скасоване) в порядку, визначеному ст.145 ГПК України. За клопотанням учасника справи суд також може допустити заміну одного заходу забезпечення позову іншим (ч.1 ст.143 ГПК України).

Застосування заходів забезпечення позову шляхом зупинення продажу майна, якщо подано позов про визнання права власності на це майно, або про виключення його з опису і про зняття з нього арешту

Підставою відмови у задоволенні заяви про забезпечення позову шляхом зупинення продажу майна, заборони здійснення будь-яких дій, спрямованих на відчуження майна, може бути недопустимість забезпечення позову шляхом зупинення виконання судових рішень, що набрали законної сили.

У справі № 917/2273/24 ТОВ «Композит Технолоджі» звернулося до Господарського суду Полтавської області з заявою про забезпечення позову до подачі позовної заяви у справі.

Заявник просив суд зупинити продаж майна, а саме: плит мобільного дорожнього покриття з полімерних композитних матеріалів у кількості 1166 штук, який здійснює ДП «Сетам» через електронні аукціони (торги), на які накладено арешт постановою начальника Київського відділу державної виконавчої служби у м. Полтаві Східного міжрегіонального управління Міністерства юстиції від 23.07.2024 року у виконавчому провадженні №75466784; заборонити ДП «Сетам», Київському відділу державної виконавчої служби у місті Полтаві Східного міжрегіонального управління Міністерства юстиції, іншим особам здійснювати будь-які дії, спрямовані на відчуження цього майна, здійснювати будь-які дії, спрямовані на проведення оформлення результатів таких торгів, складання, підписання, надсилання протоколів та актів про такі торги до прийняття рішення по справі.

В обґрунтування заяви про забезпечення позову заявник вказав, що у провадженні Київського відділу державної виконавчої служби у м. Полтаві Східного міжрегіонального управління Міністерства юстиції знаходиться зведене виконавче провадження № 75466784, сторонами якого є боржник SUIFENCHE XIN RESISTANT TECHNOLOGY DEVELOPMENT CO., LTD (Китайська народна республіка) та стягувач - АТ «Укргазвидобування».

В рамках означеного зведеного виконавчого провадження описано та накладено арешт на майно: плити мобільного дорожнього покриття з полімерних композитних матеріалів у

кількості 1166 штук, що підтверджується постановою про опис та арешт майна боржника від 23.07.2024. Продаж майна здійснюється шляхом проведення ДП «Сетам» електронних аукціонів (торгів). Відповідно до протоколу проведення електронного аукціону (торгів) 06.11.2024 торги не відбулися, відповідно до протоколу проведення електронного аукціону (торгів) 09.12.2024 торги не відбулися.

ТОВ «Композит Технологі» стверджувало, що є власником плит мобільного дорожнього покриття з полімерних композитних матеріалів у кількості 1166 штук та має намір звернутися до Господарського суду Полтавської області з позовною заявою до Київського ВДВС у м. Полтаві Східного міжрегіонального управління Міністерства юстиції, АТ «Укргазвидобування» з вимогою про виключення спірного майна з опису і зняття з нього арешту. На думку заявника, невжиття заходів забезпечення позову може утруднити чи зробити неможливим виконання рішення господарського суду у даній справі.

Судом встановлено, що Міжнародним комерційним арбітражним судом при Торгово-промисловій палаті України від 30.10.2023 у справі №273/2021 у задоволенні позову Suifenhe Xin-Resistant Technology Development CO, LTD до АТ «Укргазвидобування» про визнання недійсним одностороннього правочину; відмови від договору поставки відмовлено.

Товар за спірним договором поставки (1166 плит мобільного дорожнього покриття з полімерних композитних матеріалів з монтажними інструментами та ремкомплектами), від якого відмовилось АТ «Укргазвидобування», залишався у власності Suifenhe Xin-Resistant Technology Development CO., LTD та зберігався Боржником на території України за адресою м. Полтава, вул. Половка, 78 на підставі договору зберігання товару від 17.09.2020 (зберігач - ТОВ «Шляхбудтехнологія») та акту приймання - передачі плит на зберігання від 17.09.2020 до договору зберігання.

Ухвалою Київського апеляційного суду від 25.03.2024 № 824/153/23, яка не була оскаржена та вступила в законну силу 24.04.2024, задоволено заяву АТ «Укргазвидобування» про визнання та надання дозволу на виконання рішення Міжнародного комерційного арбітражного суду при ТПП України від 10.02.2022 по справі №57/2021 та надано дозвіл на виконання в Україні рішення Міжнародного комерційного арбітражного суду при ТПП України від 10.02.2022 по справі № 57/2021 про стягнення з Suifenhe xin-resistant technology development co., LTD (Китайська Народна Республіка) на користь АТ «Укргазвидобування» (Україна) 286 503,99 доларів США та 1 342,00 грн. судового збору на підставі ст. 475 ЦПК України у зв'язку із знаходженням майна боржника на території України. Цією ухвалою суду також було встановлено, що на території України за адресою м.Полтава, вул. Половка, 78 зберігається майно, належне на праві власності Боржнику -Suifenhe xin-resistant technology development co., LTD (Китайська Народна Республіка), а саме: плити мобільного дорожнього покриття з полімерних композитних матеріалів з монтажними інструментами та ремкомплектами на підставі договору зберігання товару від 17.09.2020 та акту приймання - передачі плит на зберігання від 17.09.2020 до договору (зберігач - ТОВ «Шляхбудтехнологія»). На виконання вказаної ухвали Київським апеляційним судом видані виконавчі листи.

На підставі заяв АТ «Укргазвидобування» про примусове виконання рішення за вказаними виконавчими листами були прийняті на виконання Київським ВДВС у м. Полтаві Східного МУМЮ та відкриті виконавчі провадження ВП № 75457262 та ВП № 75457267, які постановою начальника Київського ВДВС у м. Полтаві Східного міжрегіонального управління Міністерства юстиції від 05.07.2024 ВП № 75457262 об'єднані у зведене виконавче провадження ВП № 75466784. Постановою про опис та арешт майна (коштів) боржника Київського ВДВС у м. Полтаві СМУМЮ від 23.07.2024 ВП № 75466784 державним виконавцем проведено опис та арешт плит мобільного дорожнього покриття з полімерних композитних матеріалів в кількості 1166 шт., які були виявлені в місці їх зберігання за адресою: м. Полтава, вул. Половка, 78.

В ухвалі місцевого господарського суду зазначено, що заходи щодо забезпечення позову можуть бути вжиті судом лише в межах предмета позову.

Суд, дослідивши баланс інтересів заявника, який просив забезпечити позов із метою забезпечення виконання можливого рішення суду, і стягувача в іншій справі, рішення в якій вже набуло законної сили, дійшов висновку про те, що заходи забезпечення позову, які просить вжити заявник, не відповідають процесуальним нормам, що регулюють дані правовідносини, оскільки, заявник просив суд вжити заходи забезпечення позову, які тягнуть за собою втручання в примусове виконання рішення суду.

Ухвалою Господарського суду Полтавської області від 18.12.2024 відмовлено ТОВ «Композит Технолоджі» у задоволенні заяви про забезпечення позову до подачі позовної заяви.

Право суду зупинити дію оскаржуваного рішення органу АМКУ за заявою, поданою відповідно до частини п'ятої ст. 60 ЗУ «Про захист економічної конкуренції», не може розглядатися як самостійна та єдина підстава для забезпечення позову.

Наприклад, у справі № 922/2921/24 ТОВ «Кремелектро» звернулося до Господарського суду Харківської області з позовною заявою до Східного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України, в якій просило визнати недійсним та скасувати в частині, що стосується ТОВ «Кремелектро», рішення Адміністративної колегії відділення АМКУ від 24.07.2024 № 72/40-р/к «Про порушення законодавства про захист економічної конкуренції та накладення штрафу» у справі № 7/01-132-21.

Крім того, позивач подав до Господарського суду Харківської області заяву про забезпечення позову, в якій просив зупинити дію рішення № 72/40-р/к щодо ТОВ «Кремелектро».

На обґрунтування поданої заяви про забезпечення позову заявник зазначив, що відділенням АМКУ внесено ТОВ «Кремелектро» до зведених відомостей рішень органів АМКУ про визнання вчинення суб'єктами господарювання порушень законодавства про захист економічної конкуренції, передбачених пунктом 1 ст. 50, пунктом 4 частини другої ст. 6 ЗУ «Про захист економічної конкуренції», у вигляді спотворення результатів торгів (тендерів) та накладення штрафу, що є підставою для відмови замовниками процедур закупівель у прийнятті тендерних пропозицій ТОВ «Кремелектро». Заявник вказував також, що ТОВ «Кремелектро» здійснює роботи, безпосередньо пов'язані з відновленням пошкодженого обладнання енергосистеми на території Кременчуцького району; забезпечує виконання робіт, послуг, спрямованих на відновлення об'єктів критичної інфраструктури України, пошкоджених внаслідок збройної агресії російської федерації проти України. Тобто діяльність ТОВ «Кремелектро» має важливе значення для забезпечення стабільної та безперебійної роботи об'єктів критичної інфраструктури енергетичного комплексу під час дії воєнного стану, і внесення ТОВ «Кремелектро» до зведених відомостей та інформації до системи «Прозорро» щодо вчинення ТОВ «Кремелектро» порушення у вигляді антиконкурентних узгоджених дій перешкоджає йому брати участь у публічних закупівлях, чим порушує права ТОВ «Кремелектро», а невжиття заходів щодо зупинення дії рішення на пряму перешкоджає веденню його господарської діяльності.

Ухвалою Господарського суду Харківської області від 30.08.2024 задоволено заяву ТОВ «Кремелектро» про забезпечення позову повністю. Зупинено дію рішення № 72/40-р/к відділення АМКУ до набрання рішенням у справі № 922/2921/24 законної сили.

Ухвала суду першої інстанції мотивована тим, що ТОВ «Кремелектро» доведено необхідність вжиття заходу забезпечення позову, його пов'язаність із предметом спору та ризик настання несприятливих наслідків, що в цілому негативно вплине (у випадку його незастосування) на господарську діяльність критично важливого для України підприємства, що здійснює свою діяльність в сфері забезпечення безпеки паливно-енергетичного сектору та задіяне у виконанні робіт з його відновлення. Задовольняючи заяву ТОВ «Кремелектро» про забезпечення позову, місцевий господарський суд виходив з того, що зупинення дії рішення № 72/40-р/к є тимчасовим заходом, який застосовується на період розгляду та вирішення судом спору щодо законності цього рішення.

Постановою Східного апеляційного господарського суду від 24.09.2024 ухвалу Господарського суду Харківської області від 30.08.2024 залишено без змін.

Апеляційний господарський суд погодився з висновком місцевого господарського суду про наявність виключних підстав для задоволення заяви ТОВ «Кремелектро» про забезпечення позову шляхом зупинення дії рішення № 72/40-р/к відділення АМКУ відповідно до вимог частини п'ятої ст. 60 ЗУ «Про захист економічної конкуренції».

Верховний Суд не погодився з позицією Господарського суду Харківської області та Східного апеляційного господарського суду. Постановою від 29.11.2024 постанову апеляційного господарського суду від 24.09.2024 та ухвалу Господарського суду Харківської області від 30.08.2024 скасовано. У задоволенні заяви ТОВ «Кремелектро» про забезпечення шляхом зупинення дії рішення Адміністративної колегії Східного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України від 24.07.2024 № 72/40-р/к «Про порушення законодавства про захист економічної конкуренції та накладення штрафу» у справі № 7/01-132-21 у частині, що стосуються ТОВ «Кремелектро» відмовлено.

Колегія суддів Касаційного господарського суду в постанові зазначила, що суди першої та апеляційної інстанцій вирішуючи питання про зупинення дії рішення № 72/40-р/к, не врахували, що предметом оскарження є рішення Відділення АМКУ, яке не приймалося останнім щодо позивача за результатами розгляду справи № 7/01-132-21. Предметом позову у даній справі є визнання недійсним та скасування в частині рішення № 72/40-р/к, дію якого просив зупинити позивач як захід забезпечення позову. Проте у матеріалах справи міститься витяг з іншого рішення - рішення АМК від 24.07.2024 № 70/128-р/к «Про порушення законодавства про захист економічної конкуренції та накладення штрафу» у справі № 7/01-132-21, яке не оскаржується позивачем у межах даної справи.

Колегія суддів зазначила, що задоволення заяви ТОВ «Кремелектро» про зупинення дії рішення відділення АМКУ фактично є частковим задоволенням позову, адже правомірність висновків відповідача, викладених у спірному рішенні, стосовно вчинення позивачем антиконкурентних узгоджених дій встановлюється за результатами розгляду судом даної справи по суті, а оскаржуване ТОВ «Кремелектро» рішення Адміністративної колегії Східного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України до прийняття судового рішення є чинним.

Верховний Суд наголосив, що відповідно до антиконкурентного законодавства рішення органів Антимонопольного комітету України приймаються з метою припинення порушення законодавства про захист економічної конкуренції, зокрема - антиконкурентної змови під час торгів, а згідно з приписом частини одинадцятої статті 137 ГПК України не допускається вжиття заходів забезпечення позову, які за змістом є тотожними задоволенню заявлених позовних вимог, якщо при цьому спір не вирішується по суті.

Водночас відповідно до антиконкурентного законодавства рішення органів Антимонопольного комітету України приймаються з метою припинення порушення законодавства про захист економічної конкуренції, зокрема - антиконкурентної змови під час торгів. Натомість забезпечення позову у такий спосіб призводить до продовження ТОВ «Кремелектро» діяльності на противагу рішенню, згідно з яким така діяльність визнана протиправною (здійснення антиконкурентних узгоджених дій, які стосуються спотворення результатів торгів).

Верховний Суд також зазначав, що частина п'ята ст. 60 ЗУ «Про захист економічної конкуренції» є спеціальною нормою, яка застосовується до правовідносин, що регулюються цим Законом і згідно з якою дія рішення органу АМКУ може бути зупинена господарським судом лише за наявності достатніх підстав. Право суду зупинити дію оскаржуваного рішення органу АМКУ за заявою, поданою суду відповідно до зазначеної норми ЗУ «Про захист економічної конкуренції», не може розглядатися як самостійна та єдина підстава для забезпечення позову.

Заміна одного заходу забезпечення позову іншим

Відповідно до частини 1 ст. 143 ГПК України за клопотанням учасника справи суд може допустити заміну одного заходу забезпечення позову іншим.

У вирішенні питання про заміну одного заходу забезпечення позову іншим, як і щодо вжиття заходів забезпечення позову, суд надає оцінку обґрунтованості необхідності здійснення такої заміни, здатності саме того заходу, на який заявник просить замінити вжитий судом, *забезпечити фактичне виконання рішення суду у разі задоволення позову*, наявності зв'язку цього заходу забезпечення позову з предметом позову у справі, співмірності заходу із заявленими позовними вимогами, враховуючи також необхідність забезпечення збалансованості інтересів учасників справи. Тобто саме на заявника відповідного клопотання покладається тягар доведення необхідності здійснення заміни вжитого судом заходу забезпечення позову іншим, отже здатності саме такого заходу *реально забезпечити задоволення вимог позивача у разі задоволення позову*.

Не підлягає задоволенню заява учасника справи про заміну одного заходу забезпечення позову іншим, якщо вимоги заявника неадекватні заявленим позовним вимогам та порушують збалансованість інтересів сторін спору.

Так, наприклад, у справі № 922/2860/24 керівник Харківської окружної прокуратури звернувся до Господарського суду Харківської області з позовом в інтересах держави в особі Харківської обласної військової (державної) адміністрації до ТОВ «Укрсклад-Схід» про усунення перешкод державі в користуванні і розпорядженні землями державної власності історико-культурного призначення, шляхом: зобов'язання відповідача повернути державі в особі Харківської обласної військової (державної) адміністрації спірну земельну ділянку; скасування у Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно державної реєстрації права приватної власності ТОВ «Укрсклад-Схід» на спірну земельну ділянку з одночасним припиненням усіх зареєстрованих щодо неї речових прав та їх обтяжень та закриттям розділу у Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно; скасування державної реєстрації спірної земельної ділянки в Державному земельному кадастрі із одночасним припиненням усіх зареєстрованих щодо неї речових прав та їх обтяжень.

Позовні вимоги обґрунтовані тим, що на спірній земельній ділянці розташовані пам'ятки археології місцевого значення «Кургани (у кількості 6 од.)», зокрема кургани № 5, №6 та частково курган №4, у зв'язку з чим спірна земельна ділянка не може бути набута в приватну власність та підлягає поверненню державі.

Прокурор подав до Господарського суду Харківської області заяву про забезпечення позову, у якій просив накласти арешт на спірну земельну ділянку та заборонити відповідачу та будь-яким іншим особам проводити будівельні або будь-які інші роботи на спірній земельній ділянці, які пов'язані із пошкодженням ґрунтового покриву та можуть призвести до знищення або пошкодження збереженого на ній об'єкту історичної спадщини - пам'ятки археології місцевого значення «Кургани (у кількості 6 од.)»

Ухвалою Господарського суду Харківської області від 15.08.2024 в задоволенні заяви прокурора про забезпечення позову відмовлено.

Постановою Східного апеляційного господарського суду від 25.09.2024 ухвалу Господарського суду Харківської області ухвалою від 15.08.2024 скасовано, заяву прокурора про забезпечення позову задоволено.

ТОВ «Укрсклад-Схід» подало до апеляційного господарського суду заяву про заміну заходу забезпечення позову, в якій просило: скасувати постанову Східного апеляційного господарського суду від 25.09.2024 та винести нову постанову, якою: заборонити всім суб'єктам державної реєстрації прав на нерухоме майно здійснювати будь-які реєстраційні дії з відчуження спірної земельної ділянки, окрім вчинення реєстраційних та інших дій у Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно та Державному земельному кадастрі щодо поділу спірної земельної ділянки; заборонити всім суб'єктам державної реєстрації прав

на нерухоме майно здійснювати будь-які реєстраційні дії з відчуження земельних ділянок, які будуть утворені після поділу спірної земельної ділянки; заборонити ТОВ «Укрсклад-Схід» та будь-яким іншим особам проводити будівельні або будь-які інші роботи на спірній земельній ділянці, які пов'язані із пошкодженням ґрунтового покриву та можуть призвести до знищення або пошкодження збереженого на ній об'єкту історичної спадщини - пам'ятки археології місцевого значення «Кургани (у кількості 6 од.)».

ТОВ «Укрсклад-Схід» зазначило про намір добровільно передати державі частину спірної земельної ділянки, на якій розташована пам'ятка археології «Кургани», а саме кургани № № 5, 6 та частково курган № 4, загальна площа яких становить приблизно 1% площі спірної земельної ділянки. Для цього відповідач звернувся до ліцензованої землевпорядної організації, яка виготовила схему розподілу спірної земельної ділянки шляхом формування трьох нових земельних ділянок, з яких дві земельні ділянки з розташованими на них курганами будуть повернуті державі в особі позивача. Проте у відповідача немає можливості зробити розподіл спірної земельної ділянки через наявний арешт.

Ухвалою Східного апеляційного господарського суду від 17.10.2023 у задоволенні заяви ТОВ «Укрсклад-Схід» про зміну заходів забезпечення позову відмовлено. Враховуючи, що керівник Харківської окружної прокуратури в позові вказував на порушення прав держави на спірну земельну ділянку, яка може перебувати виключно у державній власності, оскільки на ній розташована пам'ятка культурної спадщини, колегія суддів апеляційного господарського суду дійшла висновку, що заміна заходів забезпечення способом, визначеним у заяві ТОВ «Укрсклад-Схід», призведе до зникнення предмета спору внаслідок вчинення дій з розподілу спірної земельної ділянки, на якій розташована культурна спадщина. Колегія суддів також звернула увагу, що у заяві про заміну одного заходу забезпечення позову іншим ТОВ «Укрсклад-Схід» просило суд скасувати постанову Східного апеляційного господарського суду від 25.09.2024, що не відповідає приписам частини 3 ст. 143 ГПК України.

З урахуванням викладеного, виходячи з предмета та підстав позову, обґрунтування заяви про зміну заходів забезпечення позову, апеляційний господарський суд дійшов висновку, що вимоги ТОВ «Укрсклад-Схід» не підлягають задоволенню.

Постановою Верховного Суду від 05.03.2025 ухвалу Східного апеляційного господарського суду від 20.01.2025 залишено без змін.

Порядок скасування заходів забезпечення позову

Суд може скасувати заходи забезпечення позову з власної ініціативи або за вмотивованим клопотанням учасника справи. Відповідно до ч.13 ст. 145 ГПК України заходи забезпечення позову, вжиті судом до подання позовної заяви, скасовуються судом у разі неподання заявником відповідної позовної заяви згідно з вимогами ч. 3 ст. 138 ГПК України.

Висновок стосовно суми позовних вимог, належної до стягнення, за змістом ст. 145 ГПК України зумовлює необхідність скасування запроваджених апеляційним судом забезпечувальних заходів у частині арешту сум, які перевищують визначені за підсумками апеляційного перегляду обґрунтовані позовні вимоги.

У справі № **922/3929/23** за позовом ТОВ «Будмонтажізоляція» до ТОВ «Котлотурбопром» про стягнення суми заборгованості за договором підряду рішенням Господарського суду Харківської області від 22.01.2024 позов задоволено. Стягнуто з ТОВ «Котлотурбопром» на користь ТОВ «Будмонтажізоляція» 5 171 225,45 грн боргу (з ПДВ), 194239,71 грн трьох процентів річних, 1 003 399,05 грн інфляційних втрат, 50 000,00 грн витрат на правничу допомогу та 95 532,96 грн витрати зі сплати судового збору.

До Східного апеляційного господарського суду надійшла заява ТОВ «Будмонтажізоляція» про забезпечення позову, у якій позивач просив накласти арешт на кошти ТОВ «Котлотурбопром» у межах суми задоволених позовних вимог (6 346 571,17 грн), які знаходилися в банківських установах на всіх рахунках ТОВ «Котлотурбопром»,

інформація про які буде виявлена у процесі виконання ухвали суду про забезпечення позову; встановити заборону ТОВ «Котлотурбопром» розпоряджатися будь-яким способом належним йому на праві власності нерухомим та рухомим майном і основними засобами.

В обґрунтування заяви про забезпечення позову заявник посилався на те, що ТОВ «Котлотурбопром» вільно розпоряджалося своїм майном та грошовими коштами, укладало договори застави майна, що може ускладнити або зробити неможливим виконання рішення суду в майбутньому; відповідно до загальнодоступних джерел у період існування боргу ТОВ «Котлотурбопром» укладено 10 договорів обтяження рухомого майна. Натомість ТОВ «Будмонтажізоляція» у зв'язку із заборгованістю ТОВ «Котлотурбопром» навіть не мало можливості виплачувати заробітну плату своїм працівникам та було змушене скоротити їх. За відсутності відповідних обмежень ТОВ «Котлотурбопром» може у будь-який момент розпорядитися коштами та відчужити майно, що у майбутньому утруднить виконання судового рішення, якщо таке буде ухвалене на користь ТОВ «Будмонтажізоляція».

Ухвалою Східного апеляційного господарського суду від 22.02.2024 заяву ТОВ «Будмонтажізоляція» про забезпечення позову задоволено частково. Накладено арешт на грошові кошти у сумі 6 346 571,17 грн, які знаходилися в банківських установах на всіх рахунках ТОВ «Котлотурбопром», інформація про які була виявлена в процесі виконання ухвали. У решті вимог заяви відмовлено.

Ухвала апеляційного господарського суду мотивована тим, що виконання у майбутньому судового рішення в справі про стягнення грошових коштів, якщо таке рішення за результатами апеляційного перегляду, ініційованого ТОВ «Котлотурбопром», не буде скасоване, безпосередньо пов'язане з обставинами наявності у боржника присудженої до стягнення суми заборгованості.

Водночас колегія суддів апеляційного господарського суду відхилила аргументи ТОВ «Будмонтажізоляція» щодо необхідності застосування до відповідача заборони розпоряджатися будь-яким способом належними йому на праві власності нерухомим та рухомим майном і основними засобами. Суд зауважив, що за наявності у ТОВ «Котлотурбопром» грошових коштів у сумі більшій, ніж сума майнових вимог у цій справі, фактична заборона розпоряджатися такими коштами за наявності арешту на грошові кошти в сумі 6 346 571,17 грн свідчитиме, що заходи забезпечення позову перевищують розмір грошових вимог ТОВ «Будмонтажізоляція» у цій справі. Наведене не відповідає вимогам процесуального законодавства щодо розумності, обґрунтованості, адекватності, збалансованості інтересів сторін, доведеності обставин реальної загрози ефективному захисту порушених чи оспорюваних прав та інтересів ТОВ «Будмонтажізоляція» у разі невжиття судом заявлених заходів забезпечення позову, а навпаки опосередковувало б непропорційне втручання у господарську діяльність ТОВ «Котлотурбопром».

За результатами апеляційного провадження постановою апеляційного господарського суду від 18.03.2024 рішення Господарського суду Харківської області від 22.01.2024 скасовано в частині стягнення 3% річних та в частині інфляційної індексації у розмірі 91489,57грн. В іншій частині рішення Господарського суду Харківської області від 22.01.2024 (повний текст підписано 01.02.2024) у справі №922/3929/23 залишено без змін.

Скасовано заходи забезпечення позову, вжиті ухвалою Східного апеляційного господарського суду від 22.02.2024 в частині задоволення заяви ТОВ «Будмонтажізоляція» про забезпечення позову шляхом накладення арешту на грошові кошти ТОВ «Котлотурбопром» в межах суми 79905,25грн., які знаходилися в банківських установах на всіх рахунках ТОВ «Котлотурбопром», інформація про які виявлена в процесі виконання ухвали.

Постановою Верховного Суду від 22.04.2024 ухвалу Східного апеляційного господарського суду від 22.02.2024 в частині заходів забезпечення позову, що не скасовані постановою Східного апеляційного господарського суду від 18.03.2024, залишено без змін.

Підставою для скасування заходів забезпечення позову може бути спростування відповідачем інформації та наданих позивачем доказів на підтвердження того, що незабезпечення позову порушить права позивача та в подальшому утруднить чи зробить неможливим виконання рішення суду.

У справі № 922/4946/23 ТОВ «ГПЛ» звернулось до Господарського суду Харківської області з позовом до ПП «ЗОЛОТА НИВА 1» про стягнення 607702,18 грн. суми заборгованості за договором поставки.

До позовної заяви було додано заяву про вжиття заходів забезпечення позову шляхом накладення арешту на розрахункові рахунки, рухоме та нерухоме майно, які належало ПП «ЗОЛОТА НИВА 1».

Заяву про забезпечення позову позивач обґрунтував тим, що надіславши три претензії та не отримавши на них жодної відповіді, не мав іншого вибору окрім як звернутися з заявою про забезпечення позову, оскільки відсутність будь-якого діалогу з відповідачем беззаперечно свідчила про небажання у останнього брати участь у вирішенні проблемної ситуації та як наслідок у майбутньому утруднення виконання рішення суду у випадку задоволення позову.

Заявник також зазначив, що відповідно до інформації з автоматизованої системи виконавчого провадження, ТОВ «ГПЛ» відомо про виконавче провадження № АСВП:71726260 від 03.05.2023 року (статус завершено), згідно якого стягувачем є РФ «Південно-Західна залізниця», а божником є відповідач, з чого можна зробити висновок, що відповідач відмовився добровільно виконувати рішення на загальну суму 8 487, 39 грн.

Ухвалою господарського суду Харківської області від 24.11.2023 року заяву ТОВ «ГПЛ» про забезпечення позову задоволено. Вжито заходи забезпечення позову шляхом накладення арешту на розрахункові рахунки, рухоме та нерухоме майно, які належать ПП «ЗОЛОТА НИВА 1», в межах заявленої до стягнення суми позову - 607702,18 грн.

29.11.2023 року від ПП «ЗОЛОТА НИВА 1» надійшло клопотання про скасування заходів забезпечення позову, яке обґрунтоване тим, що відповідач не надав відповіді на претензії позивача, оскільки потрібен був час на з'ясування обставин, які в них викладені; в листопаді 2022 року змінився керівник відповідача, первинні документи зникли під час окупації, працівники, які працювали в лютому 2022 року, звільнились з початком війни та евакуювались з Ізюмського району; територія Ізюмської територіальної громади Ізюмського району Харківської області, в тому числі с. Забавне, в період з 24.02.2022 року по 03.03.2022 року знаходились в зоні бойових дій, з 03.03.2022 року по 11.09.2022 року перебували в тимчасовій окупації, в період з 11.09.2022 року по теперішній час перебувають в зоні бойових дій; з визволенням окупованої території Ізюмського району Харківської області відповідачем було встановлено факт відсутності документів, про що свідчить акт від 28.12.2022 року. Відповідач посилався на те, що ПП «ЗОЛОТА НИВА 1» це велике сільськогосподарське підприємство, в оренді якого перебуває понад 16000 га землі; воно має у власності основні засоби, вартість яких набагато перевищує розмір заборгованості; згідно балансу (звіту про фінансовий стан) на 31.12.2021 року вартість основних засобів відповідача станом на 31.12.2021 року (дата подачі останньої фінансової звітності) складала 248378 тис. грн; накладення арешту на рахунки відповідача блокує його господарську діяльність та порушує права осіб, які не є учасниками судового процесу, що в умовах воєнного стану в Україні негативно впливає на фінансово-економічну діяльність «ЗОЛОТА НИВА 1», робить неможливим виплату заробітної плати працівникам, сплати інших обов'язкових зборів та не сприятиме виконанню судового рішення в разі задоволення позову.

Ухвалою Господарського суду Харківської області від 01.12.2023 скасовані заходи забезпечення позову, вжиті ухвалою Господарського суду Харківської області від 24.11.2023.

Апеляційний господарський суд погодився з позицією місцевого господарського суду. Постановою Східного апеляційного господарського суду від 24.01.2024 ухвалу Господарського суду Харківської області від 01.12.2023 залишено без змін.

Судовою колегією апеляційного господарського суду встановлено, що податкова застава ПП «ЗОЛОТА НИВА 1» на суму 3664001,28 грн. забезпечена конкретним майном -

селітрою аміачною в кількості 192 тони вартістю 3664001,28 грн., на яке і накладено обтяження; податковий борг ПП «ЗОЛОТА НИВА 1» становить 2454413,16 грн., що свідчить про його зменшення та можливість виконання відповідачем своїх зобов'язань та складається з суми єдиного податку 4 групи.

Саме лише посилення заявника на потенційну можливість настання в майбутньому негативних наслідків, без надання відповідного обґрунтування та доказів вчинення відповідачем дій щодо ухилення від виконання судового рішення чи зменшення його майна, не є достатньою підставою для вжиття заходів забезпечення позову.

Сам по собі факт порушення відповідачем своїх грошових зобов'язань перед позивачем у розумінні приписів ГПК України не є підставою для застосування заходів забезпечення позову, оскільки такі заходи застосовуються не в залежності від наявності у відповідача заборгованості, а в залежності від наявності належних та допустимих доказів на підтвердження того, що невжиття таких заходів може істотно ускладнити чи унеможливити виконання рішення суду або ефективний захист, або поновлення порушених чи оспорюваних прав або інтересів позивача.

Апеляційний господарський суд вказав на те, що відповідачем спростовано інформацію та надані позивачем докази на підтвердження того, що незабезпечення позову порушить права позивача та в подальшому утруднить чи зробить неможливим виконання рішення суду, та дійшов обґрунтованого висновку про наявність підстав для скасування заходів забезпечення позову, вжитих ухвалою Господарського суду Харківської області від 24.11.2023 року.

З огляду на викладене колегія суддів апеляційного господарського суду дійшла висновку про обґрунтованість задоволення заяви про скасування заходів забезпечення позову.

Неподання заявником відповідної позовної заяви згідно з вимогами частини 3 ст. 138 ГПК України є безумовною підставою для скасування заходів забезпечення позову.

У справі № 917/2050/24 до Господарського суду Полтавської області надійшла заява ТОВ «Нові енергетичні проекти» про забезпечення позову до подачі позовної заяви шляхом накладення арешту на грошові кошти, які знаходилися на всіх рахунках ТОВ «Дельта Оіл Груп» в межах суми позову 12 309 600,00 грн.

Ухвалою Господарського суду Полтавської області від 27.11.2024 заяву ТОВ «Нові енергетичні проекти» про забезпечення позову задоволено. Вжито заходи забезпечення позову шляхом накладення арешту на грошові кошти, які знаходяться на всіх рахунках ТОВ «Дельта Оіл Груп», в межах суми позову 12 309 600,00 грн.

Ухвалою Господарського суду Полтавської області від 17.12.2024 скасовано заходи забезпечення позову, вжиті ухвалою Господарського суду Полтавської області від 27.11.2024.

Місцевим господарським судом встановлено, що у відповідності до відомостей з комп'ютерної програми «Діловодство спеціалізованого суду» (яка використовується Господарським судом Полтавської області, в т.ч. з метою систематизації відповідних відомостей) ТОВ «Нові енергетичні проекти» ні протягом 10 днів з моменту винесення ухвали від 27.11.2024 про забезпечення позову, ні станом на дату винесення даної ухвали (з урахуванням днів поштового перебігу) не звернулося з відповідним позовом до Господарського суду Полтавської області, який було забезпечено ухвалою Господарського суду Полтавської області від 27.11.2024.

З огляду на викладене, у зв'язку з неподання заявником відповідної позовної заяви в строки визначені ч. 3 ст. 138 ГПК України, суд дійшов висновку про скасування заходів забезпечення позову, вжитих ухвалою Господарського суду Полтавської області від 27.11.2024.

Зустрічне забезпечення

Інститут зустрічного забезпечення спрямований на реалізацію таких основних засад господарського судочинства як рівність усіх учасників судового процесу перед законом і

судом та пропорційність, адже забезпечення позову певною мірою обтяжує відповідача і у випадку незадоволення вимог позивача зустрічне забезпечення гарантує можливість відшкодувати збитки.

На відміну від забезпечення позову, що застосовується як гарантія задоволення законних вимог позивача та виконання судового рішення та вживається судом виключно за заявою учасника справи, зустрічне забезпечення має на меті зберегти певний баланс сторін та мінімізувати можливі негативні наслідки, які можуть виникнути в результаті застосування судом забезпечувальних заходів, і може застосовуватися судом за власною ініціативою.

Частиною першою ст. 141 ГПК України передбачено право суду вимагати від особи, яка звернулася із заявою про забезпечення позову, забезпечити відшкодування можливих збитків відповідача, які можуть бути спричинені забезпеченням позову (зустрічне забезпечення).

Розмір зустрічного забезпечення визначається судом з урахуванням обставин справи. Заходи зустрічного забезпечення позову мають бути співмірними із заходами забезпечення позову, застосованими судом, та розміром збитків, яких може зазнати відповідач у зв'язку із забезпеченням позову (ч.3 ст.141 ГПК).

Вимоги до змісту та форми заяви про забезпечення позову встановлені у ст. 139 ГПК України, а саме, відповідно до п.6 ч.1 вказаної статті, заява про забезпечення позову повинна містити пропозиції заявника щодо зустрічного забезпечення. Тобто законодавець, урівноважуючи можливості реалізації та захисту прав сторін, на підставі принципу диспозитивності, зобов'язав особу, яка бажає забезпечити позов, запропонувати спосіб зустрічного забезпечення.

Але практика дотримання цього переліку відомостей, що мають бути відображені в заяві, є різною, і господарські суди неоднозначно оцінюють відсутність передбаченої пунктом 6 частини 1 ст. 139 ГПК України «пропозиції заявника щодо зустрічного забезпечення».

З огляду на відсутність в заяві про забезпечення позову пропозиції заявника щодо зустрічного забезпечення господарські суди повертали заяву позивачу.

Так, у справі № 922/850/24 ТОВ «ПМТЗ АМФОРА» звернулося до Господарського суду Харківської області з позовною заявою до ТОВ «Вовчанський міжрайагроспостач» про стягнення 9162226,37 грн. суми заборгованості за договором поставки.

Також ТОВ «ПМТЗ АМФОРА» подало до Господарського суду Харківської області заяву про вжиття заходів забезпечення позову, шляхом накладення арешту на земельні ділянки та нерухоме майно.

Ухвалою господарського суду Харківської області від 21.03.2024 заяву ТОВ «ПМТЗ АМФОРА» про забезпечення позову повернуто заявнику на підставі частини 7 ст. 140 ГПК України.

Суд зазначив, що відповідно до приписів пункту 6 частини 1 ст. 139 ГПК України заява про забезпечення позову повинна містити пропозиції заявника щодо зустрічного забезпечення, однак, заява ТОВ «ПМТЗ АМФОРА» таких пропозицій не містить.

У іншій справі № 922/1190/24 ОСОБА_1 звернулася до Господарського суду Харківської області з позовною заявою до ОСОБА_2, ОСОБА_3 про стягнення суми безпідставно збережених коштів та розірвання угоди про співробітництво по реалізації проекту «Матриця».

Одночасно з позовною заявою позивач звернувся із заявою про забезпечення позову шляхом накладення заборони відчуження на належні відповідачу ОСОБА_3 об'єкти нерухомого майна.

Ухвалою Господарського суду Харківської області від 12.04.2024 заяву ОСОБА_1 про забезпечення позову, що подана одночасно з позовною заявою, повернуто заявнику на підставі частини 7 ст. 140 ГПК України.

Господарський суд в ухвалі зазначив, що заява ОСОБА_1 про забезпечення позову, всупереч вимогам статті 139 ГПК України, не містить відомостей про наявність або відсутність в учасників електронного кабінету та не містить пропозицій заявника щодо зустрічного забезпечення.

Законом не встановлено обов'язку суду вимагати від особи, яка звертається із заявою про забезпечення позову, забезпечити відшкодування можливих збитків відповідача, які можуть бути спричинені забезпеченням позову (частина 1ст. 141 ГПК України). Відповідна вимога лише може висуватися судом з урахуванням обставин справи, але не визначається як неодмінна умова забезпечення позову. За змістом диспозитивної частини першої ст. 141 ГПК України пред'явлення особі, яка звернулася із заявою про забезпечення позову, вимог забезпечити відшкодування можливих збитків відповідача, які можуть бути спричинені забезпеченням позову (зустрічне забезпечення), є правом, а не обов'язком господарського суду.

Наприклад, у справі № 917/869/23 Заступник керівника Полтавської обласної прокуратури в інтересах держави в особі органу, уповноваженого здійснювати відповідні функції у спірних правовідносинах - Полтавської обласної військової (державної) адміністрації звернувся до Господарського суду Полтавської області з позовною заявою до Лохвицької міської ради Миргородського району Полтавської області (як правонаступника Білогорільської сільської ради Лохвицького району), ТОВ «Кайрос Світ» про визнання недійсними та скасування рішень Білогорільської сільської ради Лохвицького району Про затвердження технічної документації із землеустрою щодо інвентаризації спірних земельних ділянок комунальної власності, скасування державної реєстрації та витребування спірних земельних ділянок.

Прокурор звернувся до Господарського суду Полтавської області з заявою про забезпечення позову шляхом накладання арешту на спірні земельні ділянки.

В обґрунтування поданої заяви прокурор зазначав, що після подання позовної заяви та відкриття провадження у даній справі ТОВ Кайрос Світ» було об'єднано 15 спірних земельних ділянок у 2 нові земельні ділянки, що підтверджено відомостями з Державного земельного кадастру та Реєстру речових прав на нерухоме майно. З огляду на наведене прокурор зазначав, що такими діями відповідач намагався ускладнити чи унеможливити виконання рішення суду або поновлення інтересів держави в особі Полтавської ОДА. Оскільки предметом спору у даній справі є повернення спірних земельних ділянок лісогосподарського призначення на користь держави, прокурор просив забезпечити позов шляхом накладання арешту на спірні дві (об'єднані) земельні ділянки з одночасним встановленням заборони вчиняти дії, спрямовані на їх відчуження або поділ/об'єднання, присвоєння інших кадастрових номерів та внесення будь-яких змін до Державного земельного кадастру.

Ухвалою Господарського суду Полтавської області від 07.06.2024 заяву про забезпечення позову задоволено. Накладено арешт на спірні земельні ділянки, а також заборонено вчиняти дії, спрямовані на їх відчуження або поділ/об'єднання, присвоєння інших кадастрових номерів та внесення будь-яких змін до Державного земельного кадастру.

Апеляційний господарський суд погодився з позицією місцевого господарського суду. Постановою від 04.09.2024 Східного апеляційного господарського суду ухвалу Господарського суду Полтавської області від 07.06.2024 залишено без змін.

Із матеріалів справи вбачається, що предметом спору у даній справі є повернення спірних земельних ділянок лісогосподарського призначення на користь держави. Прокурор просив забезпечити позов шляхом накладання арешту на спірні дві нові (об'єднані) земельні ділянки з одночасним встановленням заборони вчиняти дії, спрямовані на їх відчуження або поділ/об'єднання, присвоєння інших кадастрових номерів та внесення будь-яких змін до Державного земельного кадастру.

Апеляційним господарським судом встановлено, що новостворені 2 спірні земельні ділянки були сформовані та зареєстровані після подання прокурором до господарського суду позову.

Відтак, апеляційний господарський суд дійшов висновку, що вказані обставини свідчать про реальну можливість та намір особи, яка на цей час є власником спірних земельних ділянок, у будь-який час розпорядитись спірною земельною ділянкою, у тому числі здійснювати її поділ/об'єднання. Забезпечення позову в обраній прокурором спосіб пов'язано з забезпеченням можливості поновлення порушених прав та інтересів Полтавської обласної військової (державної) адміністрації у разі задоволення позову, а обрані заходи є адекватними змісту права, про яке заявлено захист і не виходять за його межі, а також базується на обґрунтованих припущеннях, які підтверджені доданими до матеріалів справи доказами (відомостями з Державного земельного кадастру та Реєстру речових прав на нерухоме майно).

Апеляційним господарським судом враховано, що невжиття заходів забезпечення позову щодо накладення арешту на спірні земельні ділянки та заборони вчиняти дії, спрямовані на їх відчуження або поділ/об'єднання, присвоєння інших кадастрових номерів та внесення будь-яких змін до Державного земельного кадастру, утруднить виконання рішення суду, зокрема і в частині приведення відповідних земельних ділянок у належний стан, який існував до порушення прав, що, в свою чергу, спонукатиме прокурора в особі уповноваженого органу на подання додаткових позовів про усунення перешкод у користуванні земельною ділянкою, а відповідно не дасть в повному обсязі захистити права та інтереси держави в межах одного позову.

Колегія суддів зазначила, що вжиття заходу забезпечення позову шляхом накладення арешту на спірні земельні ділянки не призведе до невиннованого обмеження майнових прав ТОВ «Кайрос Світ» та не порушить ведення господарської діяльності, оскільки земельна ділянка залишається у володінні та користуванні ТОВ «Кайрос Світ», а можливість розпоряджатись спірним майном (у тому числі відчужувати, здійснювати поділ/об'єднання) обмежується на певний час, отже, має тимчасовий характер та є лише збереженням існуючого становища до розгляду даної справи по суті.

Щодо того, що заява про забезпечення позову не містить пропозицій заявника щодо зустрічного забезпечення відповідно до вимог пункту 6 частини 1 ст. 139 ГПК України, то колегія суддів зазначила, що суд першої інстанції правомірно вважав за можливе не застосовувати зустрічне забезпечення. Пропозиції щодо зустрічного забезпечення у заяві про забезпечення позову були відсутні, оскільки, за твердженням прокурора, заходи забезпечення позову не позбавляють можливості та не перешкоджають здійсненню володіння спірними земельними ділянками ТОВ «Кайрос Світ» та не матимуть для останнього будь-яких негативних майнових чи немайнових наслідків.

З огляду на встановлені обставини справи, колегія суддів апеляційного господарського суду дійшла висновку, що законом не встановлено обов'язку суду вимагати від особи, яка звертається із заявою про забезпечення позову, забезпечити відшкодування можливих збитків відповідача, які можуть бути спричинені забезпеченням позову (частина 1 ст. 141 ГПК України). Відповідна вимога лише може висуватися судом з урахуванням обставин справи, але не визначається як неодмінна умова забезпечення позову. Водночас, відповідач або інша зацікавлена особа не позбавлені права та можливості звернутись до суду з окремим клопотанням про застосування заходів зустрічного забезпечення у відповідності до ст. 141 ГПК України.

Постановою Верховного Суду від 28.11.2024 постанову Східного апеляційного господарського суду від 04.09.2024 та ухвалу Господарського суду Полтавської області від 07.06.2024 залишено без змін.

В іншій справі № 905/825/24 ФОП -1 звернувся до Господарського суду Донецької області з позовною заявою до ФОП -2 про стягнення 813 513,88 грн. заборгованості за договором суборенди.

ФОП -1 подана заява про забезпечення позову шляхом накладення арешту на грошові кошти, які належать ФОП -2 та які знаходяться на всіх рахунках банківських або інших

фінансово-кредитних установах, а також на все майно, яке належить відповідачу, в межах ціни позову 813 513,88 грн.

В обґрунтування необхідності забезпечення позову заявник зазначав, що предметом позову є вимога майнового характеру про стягнення з відповідача грошових коштів в розмірі 813 513,88 грн, відповідно до укладеного між сторонами договору суборенди нежитлового приміщення. При цьому позивач зазначав, що відповідач під час розгляду справи в будь-який момент може як розпорядитися коштами, які знаходяться на його рахунках, так і відчужити майно, яке знаходиться у його власності, що беззаперечно в майбутньому, у разі задоволення позову, утруднить або унеможливить виконання судового рішення у даній справі.

Ухвалою Господарського суду Донецької області від 24.06.2024, яка залишена без змін постановою Східного апеляційного господарського суду від 13.08.2024, задоволено заяву ФОП -1 про забезпечення позову, накладено арешт на грошові кошти, які належать ФОП -2 та які знаходяться на всіх рахунках банківських або інших фінансово-кредитних установах, а також на все майно, яке належить ФОП -2 в межах ціни позову – 813 513,88 грн. Суди дійшли висновку про доведеність заявником обставин, які є підставою для застосування заходів забезпечення позову.

Постановою Верховного Суду від 30.10.2024 ухвалу Господарського суду Донецької області від 24.06.2024 та постанову Східного апеляційного господарського суду від 13.08.2024 залишено без змін.

У ході розгляду справи Верховним Судом встановлено, що на час розгляду заяви про забезпечення позову предметом спору була вимога майнового характеру про стягнення грошових коштів в сумі 813 513,88 грн у зв'язку з неналежним виконанням відповідачем умов договору суборенди.

Заявник у заяві про забезпечення позову просив суд, зокрема, накласти арешт на все майно, яке належить відповідачу та на кошти в межах ціни позову у розмірі 813 513,88 грн.

Отже, як зазначив Верховний Суд, виконання судового рішення в цій справі (за умови задоволення позовних вимог) безпосередньо залежить від того, чи матиме відповідач необхідну суму грошових коштів.

За висновком суду касаційної інстанції, суди попередніх судових інстанцій, оцінивши надані докази, а також встановивши, з урахуванням розумності, обґрунтованості вимог заявника, наявності зв'язку між заходом забезпечення позову і предметом позовної вимоги, дійшли заснованого на правильному застосуванні статей 136-137 ГПК України висновку, зазначивши про те, що невжиття заходів забезпечення позовних вимог щодо накладення арешту на грошові кошти та майно, що належать відповідачу в межах суми заборгованості у розмірі 813 513,88 грн може значно ускладнити або навіть зробити неможливим виконання рішення суду у випадку задоволення позову, вжиття такого заходу є адекватним змісту порушеного права, на відновлення якого поданий позов. Визначені заявником заходи забезпечення позову гарантуватимуть виконання рішення суду, у випадку задоволення позовних вимог та ефективний захист оспорюваних прав та інтересів заявника.

Крім того, під час апеляційного перегляду цієї справи, судом апеляційної інстанції у розгляді доводів скаржника щодо вжиття заходів забезпечення позову шляхом накладення арешту на грошові кошти та майно враховано висновки об'єднаної палати Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду в постанові від 03.03.2023 у справі № 905/448/22 щодо застосування статей 136-139 ГПК України.

З огляду на викладене Верховний Суд дійшов висновку про правомірність задоволення судами заяви позивача про забезпечення позову, у зв'язку з доведеністю фактичних обставин, з якими пов'язується застосування заходу забезпечення позову у виді накладення арешту на належні ФОП-2 грошові кошти та майно в межах ціни позову, наявністю зв'язку між конкретним заходом забезпечення позову і предметом позову, співмірністю та адекватністю вжитих заходів забезпечення позову в співвідношенні з предметом позовних вимог майнового характеру, збалансованості інтересів сторін.

Щодо твердження скаржника про порушення господарськими судами вимог частини 6 ст. 140 ГПК України у зв'язку з не вирішенням питання зустрічного забезпечення, колегія суддів Верховного Суду вказала, що не зазначення в оскаржуваній ухвалі господарського суду першої інстанції про зустрічне забезпечення не можна вважати допущеним судом першої інстанції процесуальним порушенням, достатнім для скасування ухвали про забезпечення позову, оскільки з метою захисту своїх прав відповідач не позбавлений можливості звернутися із клопотанням про зустрічне забезпечення.

За змістом диспозитивної частини першої ст. 141 ГПК України пред'явлення особі, яка звернулася із заявою про забезпечення позову, вимог забезпечити відшкодування можливих збитків відповідача, які можуть бути спричинені забезпеченням позову (зустрічне забезпечення), є правом, а не обов'язком господарського суду, так само як і питання зустрічного забезпечення може бути вирішено судом в ухвалі про зустрічне забезпечення позову, постановленій за результатами розгляду клопотання відповідача про зустрічне забезпечення, що відповідає принципу змагальності сторін, закріпленому статтею 13 ГПК України. Подібний висновок викладений у постанові Верховного Суду від 26.11.2018 у справі № 904/2925/18.

Окрім встановлення наявності підстав для застосування заходів зустрічного забезпечення господарські суди давали оцінку співмірності таких заходів як із застосованими судом заходами забезпечення позову, так і з розміром збитків, яких міг зазнати відповідач.

Так, у справі № 913/333/24 ТОВ «Сателлит» звернувся до Господарського суду Луганської області з позовною заявою до ФГ «Криничне» про стягнення 10352050,80 грн. суми збитків за договором поставки.

У заяві про забезпечення позову позивач просив накласти арешт на майно та грошові кошти, що належать або підлягають передачі або сплаті ФГ «Криничне» та знаходяться у нього чи в інших осіб, які будуть виявлені державним або приватним виконавцем під час виконання ухвали про забезпечення позову.

В обґрунтування заявлених вимог позивач посилався на наступні обставини:

- безрезультатність спроб досудового врегулювання спору шляхом добровільного здійснення поставки визначеного умовами договору товару та сплати штрафу за порушення строків поставки;

- неодноразове звернення позивача до суду з метою захисту своїх порушених прав із відповідними позовами. Зокрема, станом на час подання позову по цій справі, на примусовому виконанні по вказаним вище справам (№913/767/21, №913/769/21) перебувало 5 виконавчих проваджень, ініційованих позивачем щодо відповідача, на загальну суму стягнення 6.110.954,17 грн;

- відповідачем вже вчинялись дії щодо арештованих у ході виконання належних йому транспортних засобів, які були спрямовані на перешкоджання виконанню вищезазначених рішень судів на користь позивача загальною сумою 6.110.954,17 грн.

ФГ «Криничне» проти заяви позивача про забезпечення позову заперечило, просило відмовити в задоволенні заяви (заяв) про забезпечення позову, а також застосувати захід зустрічного забезпечення шляхом зобов'язання позивача внести на депозитний рахунок суду грошові кошти в розмірі, наближеному до 50% гривневого еквіваленту ціни позову (у випадку прийняття рішення про вжиття судом заходів забезпечення позову).

Ухвалою Господарського суду Луганської області від 09.08.2024 заяву ТОВ «Сателлит» про забезпечення позову задоволено частково. Накладено арешт у межах ціни позову 10352050,80 грн на грошові кошти та майно, що належать або підлягають передачі або сплаті ФГ «Криничне» і знаходяться у нього чи в інших осіб, які будуть виявлені державним або приватним виконавцем під час виконання цієї ухвали про забезпечення позову. В решті задоволення заяви ТОВ «Сателлит» відмовлено. В задоволенні клопотання ФГ «Криничне» про застосування заходів зустрічного забезпечення відмовлено. Обґрунтовуючи свою позицію у справі, суд визнав обґрунтованими доводи заявника щодо необхідності вжиття відповідних

заходів з урахуванням їх розумності, обґрунтованості і адекватності щодо вимог заявника про забезпечення позову; забезпечення збалансованості інтересів сторін в даному випадку (адже застосування таких заходів не призведе до не виправданого обмеження майнових прав відповідача, оскільки арештоване майно фактично перебуває у володінні власника, а обмежується лише можливість розпоряджатися ним); наявність зв'язку між заходами до забезпечення позову, які просить позивач вжити із предметом позовної вимоги та спроможність таких заходів забезпечити фактичне виконання судового рішення в разі задоволення позову, та можливість виникнення імовірних утруднень виконання або невиконання рішення господарського суду в разі невжиття таких заходів у цій справі.

Щодо клопотання відповідача, ФГ «Криничне», то суд, ураховуючи положення ст.141 ГПК України, констатував відсутність у суду на час постановлення цієї ухвали відомостей, достатніх для припущення щодо ймовірності завдання збитків відповідачу або іншим особам у зв'язку із вжиттям вказаних заходів забезпечення, та не вбачав обґрунтованих підстав для задоволення заявленого відповідачем клопотання про вжиття вказаних ним в запереченнях заходів зустрічного забезпечення.

Постановою Східного апеляційного господарського суду від 25.09.2024 ухвалу Господарського суду Луганської області від 09.08.2024 залишено без змін. Колегія суддів апеляційного господарського суду встановила, предметом позову у даній справі є вимога позивача до відповідача про стягнення суми збитків у розмірі 10352050,80 грн у зв'язку з неналежним виконанням договору поставки. Зокрема, апеляційний господарський суд зазначив, що виконання в майбутньому судового рішення у даній справі (у разі задоволення позовних вимог) безпосередньо залежить від тієї обставини, чи матиме ФГ «Криничне» необхідну суму грошових коштів, а відтак застосування заходу забезпечення позову, обраного позивачем, безпосередньо пов'язане із предметом позову. При цьому, адекватність такого заходу забезпечення позову як накладення арешту на грошові кошти відповідача у межах ціни позову полягає у тому, що такі дії забезпечать реальне виконання судового рішення у разі задоволення позовної заяви.

Тому, як зазначив апеляційний господарський суд, обґрунтованим було застосування заходів забезпечення позову шляхом одночасного накладення арешту як на грошові кошти, що належать відповідачу, так і на майно, яке належить останньому, але саме у межах суми, яка була б достатньою для відповідного стягнення, у випадку недостатності арештованих грошових коштів, тобто лише в межах різниці між сумами ціни позову та арештованих грошових коштів. Апеляційний господарський суд врахував вимоги щодо співмірності таких заходів, зазначивши, що забезпечення позову шляхом накладення арешту на грошові кошти, що належать ФГ «Криничне», саме в межах ціни позову, не порушує принципів змагальності і процесуальної рівності сторін, оскільки грошові кошти залишаються у володінні та користуванні ФГ «Криничне», а можливість розпоряджатися обмежується на певний час лише щодо частини коштів, якої стосується спір. Колегія суддів також звернула увагу на відсутність у матеріалах справи будь-яких доказів на підтвердження того, що заявлений позивачем та, відповідно, накладений арешт на грошові кошти перешкоджає господарській діяльності ФГ «Криничне». Суд апеляційної інстанції зазначив про наявність достатніх підстав вважати, що на момент виконання судового рішення у випадку задоволення позову у відповідача може не виявитися ні грошових коштів, ні майна, яке б підлягало продажу з метою погашення боргу за позикою, тобто, майно може зменшитися або зникнути, що може мати наслідком ускладнення або зробити неможливим невиконання судового рішення.

Щодо вимоги відповідача про застосування заходів зустрічного забезпечення шляхом зобов'язання позивача внести на депозитний рахунок суду грошові кошти в розмірі, наближеному до 50% гривневого еквіваленту ціни позову (у випадку прийняття рішення про вжиття судом заходів забезпечення позову), то колегія суддів висувала, що в даному випадку у суду наразі відсутні відомості, достатні для припущення щодо ймовірності завдання збитків відповідачу або іншим особам у зв'язку із вжиттям вказаних заходів забезпечення. Так, відповідачем не зазначено, які саме негативні наслідки або збитки для відповідача у даній

справі чи інших осіб, можуть виникнути внаслідок вжиття таких заходів забезпечення позову як накладення арешту у межах ціни позову на грошові кошти та майно, що належать або підлягають передачі або сплаті відповідачу і знаходяться у нього чи в інших осіб.

Процесуальні питання, пов'язані з забезпеченням виконання рішення

На підставі ч. 2 ст. 239 ГПК України забезпечення виконання рішення здійснюється у порядку забезпечення позову відповідно до положень статей 137, 138 та 139 ГПК України.

Відсутність доказів сплати судового збору та доказів надсилання заяви про забезпечення виконання рішення іншим учасникам справи є підставою повернення заяви про забезпечення виконання рішення.

У справі № **917/2/23** за позовом ОСОБА_1 до СГБК «ЛАН» про визнання недійсними рішень загальних зборів СГБК «ЛАН», а також про скасування реєстраційних дій, вчинених державним реєстратором Бугаєм І.В. Чутівської районної державної адміністрації Полтавської області, рішенням Господарського суду Полтавської області від 20.10.2023 позовні вимоги задоволено.

Постановою Східного апеляційного господарського суду від 24.01.2024 рішення Господарського суду Полтавської області від 02.10.2023 залишено без змін.

05.02.2024 ОСОБА_1 звернулася до місцевого господарського суду з заявою про забезпечення виконання рішення Господарського суду Полтавської області від 20.10.2023 шляхом: внесення заборони державним реєстраторам юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, в тому числі нотаріусам, іншим акредитованим суб'єктам, посадовим особам, які уповноважені здійснювати реєстраційні дії в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, проводити будь-які реєстраційні дії щодо змін до установчих документів юридичної особи СГБК «ЛАН», змін уповноваженого органу управління юридичної особи СГБК «ЛАН» та змін відомостей про засновників і членів юридичної особи СГБК «ЛАН», які містяться в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, та вносити такі зміни до виконання рішень суду у справі № 917/2/23; внесення заборони СГБК «ЛАН» приймати рішення щодо змін до установчих документів юридичної особи СГБК «ЛАН», змін розміру статутного капіталу та уповноваженого органу управління юридичної особи СГБК «ЛАН» та змін відомостей про засновників і членів юридичної особи СГБК «ЛАН»; накладення арешту на майно та грошові кошти СГБК «ЛАН».

Ухвалою Господарського суду Полтавської області від 06.10.2024 повернуто ОСОБА_1 заяву про забезпечення виконання рішення.

Судом встановлено, що заявником до заяви про забезпечення виконання рішення суду не додано доказів сплати судового збору та доказів надсилання заяви іншим учасникам справи.

Відповідно до вимог ч. 6 статті 327 ГПК України за заявою особи, на користь якої ухвалено рішення, суд з метою забезпечення виконання рішення суду може вжити заходи, передбачені статтею 137 цього Кодексу. Згідно з приписами ч. 5 статті 139 ГПК України до заяви про забезпечення позову додаються документи, що підтверджують сплату судового збору у встановлених порядку і розмірі.

Згідно з частини 7 ст. 140 ГПК України суд, встановивши, що заяву про забезпечення позову подано без додержання вимог статті 139 цього Кодексу, повертає її заявнику, про що постановляє ухвалу. Згідно частини 4 ст. 170 ГПК України суд, встановивши, що письмову заяву (клопотання, заперечення) подано без додержання вимог частини першої або другої цієї статті, повертає її заявнику без розгляду.

З урахуванням приписів вказаних норм закону суд дійшов висновку, що заява ОСОБА_1 про забезпечення виконання рішення суду підлягає поверненню.

Залишаючи без змін постанову апеляційного господарського суду у справі № 7/127(917/649/24) Верховний Суд виснував, що здійснені судом апеляційної інстанції заходи забезпечення належного виконання прийнятого ним судового рішення у цій справі є правомірними та виправданими метою судового захисту - відновлення порушених прав позивача.

У справі № 7/127(917/649/24) СТОВ «НИВА» в особі ліквідатора - арбітражного керуючого Іващука В. А. звернулося до Господарського суду Полтавської області з позовною заявою до ФГ «КАРАТ АТ» з вимогами про витребування майна з чужого незаконного володіння.

Рішенням Господарського суду Полтавської області від 02.09.2024 позові відмовлено у зв'язку з недоведеністю позовних вимог і спливом строку позовної давності.

Постановою Східного апеляційного господарського суду від 11.11.2024 рішення Господарського суду Полтавської області від 02.09.2024 скасовано. Прийнято нове рішення, яким позовні вимоги СТОВ «НИВА» в особі ліквідатора - арбітражного керуючого Іващука В. А. до ФГ «КАРАТ АТ» про витребування майна з чужого незаконного володіння задоволено. Також застосовано заходи забезпечення виконання цієї постави, а саме: заборонено державним реєстраторам речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень відповідно до вимог Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» до моменту виконання цієї постанови вчинення будь-яких реєстраційних записів щодо об'єктів нерухомого майна: "критий тік №2", загальною площею: 723,0 м2, що знаходиться за адресою: АДРЕСА_13; "зернохосовище №1", загальною площею: 787,1 м2, що знаходиться за адресою: АДРЕСА_11, окрім реєстрації права власності на нього за СТОВ «НИВА».

Апеляційним господарським судом встановлено, що предметом спору у цій справі є вимоги позивача про витребування майна, яке належить на праві власності СТОВ «НИВА». Питання щодо права власності на спірне майно досліджувалося і було встановлене у межах відокремленого позовного провадження у справі про банкрутство СТОВ «НИВА» №7/127 рішенням Господарського суду Полтавської області від 14.11.2019, яке залишено без змін за результатами апеляційного (постанова Східного апеляційного господарського суду від 23.01.2023) та касаційного перегляду (постанова Верховного Суду від 25.04.2023).

Невиконання рішення Господарського суду Полтавської області від 14.11.2019 у справі №7/127 про витребування майна від ТОВ «Гранум-Трейд АПК» на користь СТОВ «Нива» через подальше здійснення реєстрації права власності послідовно за іншими набувачами, зумовило подальше порушення права власності СТОВ «Нива», зокрема через передання Повалієм М.В. 07.04.2023 спірного майна до складеного капіталу ФГ «КАРАТ АТ», попри обізнаність останнього як третьої особи, залученої ухвалою Господарського суду Полтавської області від 17.01.2022 до участі у справу №7/127 (917/1862/21), в межах якої оспорювалися укладені ним договори купівлі-продажу такого майна, про наявність задоволених віндикаційних вимог.

Колегія суддів апеляційного господарського суду дійшла висновку, що подальше відчуження (у ланцюгу набувачів) та реєстрація права власності на спірне майно за іншими особами, ніж було визначено у чинному рішенні, яке через таку реєстрацію технічно неможливо виконати, не може мати наслідком припинення чи втрати вже визнаного як належного до захисту у судовому порядку права СТОВ «НИВА».

Встановивши, що майно вибуло з володіння власника поза його волею, апеляційний господарський суд вказав, що єдиним можливим в цьому випадку способом поновлення порушеного права позивача на володіння спірним майном, який може забезпечити приведення обсягу прав сторін в контексті спірного майна у стан, який існував до його відчуження, є саме витребування належного позивачу майна. Відтак, втручання у право ФГ «КАРАТ АТ» на володіння майном в цьому випадку переслідує легітимну мету, цей захід є пропорційним легітимній меті втручання у право та не призводить до понесення останнім індивідуального і надмірного тягаря.

Суд апеляційної інстанції, з огляду на повторне звернення позивача з віндикаційним позовом вже до іншого відповідача, і враховуючи, що таке звернення було зумовлено здійсненням низки подальших відчужень майна СТОВ «НИВА» з його послідовною реєстрацією за іншими особами, з метою належного виконання ухваленого апеляційним судом нового рішення про задоволення віндикаційних вимог (унеможливлення подальшого відчуження на користь іншої особи, яка не визначена відповідачем у цій справі), керуючись міркуванням забезпечення ефективного захисту та принципом процесуальної економії в контексті наявних обставин продовження ланцюга відчуження майна і після первісного задоволення віндикаційних вимог, в порядку ст. 137, 239 ГПК дійшов висновку про необхідність застосування заходів забезпечення виконання цієї постанови (до моменту її виконання реєстрацією права власності на спірне майно за Позивачем) шляхом встановлення заборони державним реєстраторам здійснювати будь-які реєстраційні записи щодо спірного майна, окрім реєстрації права власності на нього за СТОВ «НИВА».

Постановою Верховного Суду від 04.02.2025 постанову Східного апеляційного господарського суду від 11.11.2024 залишено без змін.

Господарські суди відмовляти в задоволенні заяви про забезпечення виконання рішення суду у разі відсутності зв'язку між обраним позивачем заходом забезпечення виконання рішення суду і предметом позовних вимог.

Наприклад, у справі № 917/2/23 за позовом ОСОБА_1 до СГБК «ЛАН» про визнання недійсними рішень загальних зборів СГБК «ЛАН», скасування реєстраційних дій щодо СГБК «ЛАН», вчинених державним реєстратором Бугаєм І.В. Чутівської районної державної адміністрації Полтавської області рішенням Господарського суду Полтавської області від 20.10.2023 року у справі позовні вимоги задоволено.

ОСОБА_1 звернулася до Господарського суду Полтавської області з заявою про забезпечення виконання рішення суду у справі.

У заяві про забезпечення виконання рішення суду ОСОБА_1 просила суд вжити заходів забезпечення виконання рішення суду шляхом внесення заборони державним реєстраторам юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, в тому числі нотаріусам, іншим акредитованим суб'єктам, посадовим особам, які уповноважені здійснювати реєстраційні дії в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, проводити будь-які реєстраційні дії щодо змін до установчих документів юридичної особи СГБК «ЛАН», змін уповноваженого органу управління юридичної особи СГБК «ЛАН» та змін відомостей про засновників і членів юридичної особи СГБК «ЛАН», які містяться в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, та вносити такі зміни до виконання рішень суду у справі 917/2/23. Внесення заборони СГБК «ЛАН» приймати рішення щодо змін до установчих документів юридичної особи СГБК «ЛАН», змін розміру статутного капіталу та уповноваженого органу управління юридичної особи СГБК «ЛАН» та змін відомостей про засновників і членів юридичної особи СГБК «ЛАН»; накладення арешту на майно та грошові кошти СГБК «ЛАН».

В обґрунтування вказаної заяви ОСОБА_1 посилалася на те, що виконання судових рішень господарських судів продовжує здійснюватися в паперовому вигляді шляхом видачі особі, на користь якої ухвалено судове рішення, виконавчого документа у паперовій формі, і займає досить тривалий час. Більше того, видача виконавчого документа може бути здійснена судом лише після повернення матеріалів справи в паперовій формі з суду апеляційної інстанції. Хоча заява про видачу виконавчого документа у справі № 917/2/23 вже подана, отримати такий документ найближчим часом заявник не може з причин, які від нього не залежать. Також заявник зазначив, що за період з 2019 по 2024 роки було виведено більше половини земельного банку СБК «ЛАН». Земельні ділянки, які знаходились в володінні СБК «ЛАН», були фіктивно передані у власність ОСОБА_4, який зосередив їх у своїй прямій або

опосередкованій власності. Наведене підтверджується витягами з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно станом на жовтень 2019 року і станом на сьогодні.

Ухвалою Господарського суду Полтавської області від 08.02.2024 відмовлено в задоволенні заяви ОСОБА_1 про забезпечення виконання рішення суду.

Відповідно до ч.1 ст. 327 ГПК України виконання судового рішення здійснюється на підставі наказу, виданого судом, який розглядав справу як суд першої інстанції.

Зі змісту резолютивної частини судового рішення у справі №917/2/23 суд встановив, що судові рішення не має зобов'язального характеру відносно предмету спору (зобов'язальний характер лише відносно стягнення судового збору на користь позивача). Тобто, рішення суду не передбачає примусового виконання (окрім вимоги про стягнення судових витрат на користь позивача), оскільки предметом спору були немайнові вимоги.

Відповідно до ч. 2 ст. 327 ГПК України підставою для виконання суб'єктом державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань судового рішення, що набрало законної сили, є його примірник в електронній формі, надісланий суб'єкту державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань у порядку інформаційної взаємодії між Єдиним державним реєстром судових рішень та Єдиним державним реєстром юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань, затвердженому Міністерством юстиції України спільно з Державною судовою адміністрацією України.

Суд встановив, що, по суті, вимоги, з якими звернулася ОСОБА_1 у заяві про забезпечення виконання рішення суду, націлені не на забезпечення виконання рішення у даній справі, а на уникнення можливого порушення в майбутньому прав та охоронюваних законом інтересів заявника, що може призвести до подачі нової позовної заяви.

За таких обставин, суд дійшов висновку про відсутність зв'язку між обраним позивачем заходом забезпечення виконання рішення суду і предметом позовних вимог.